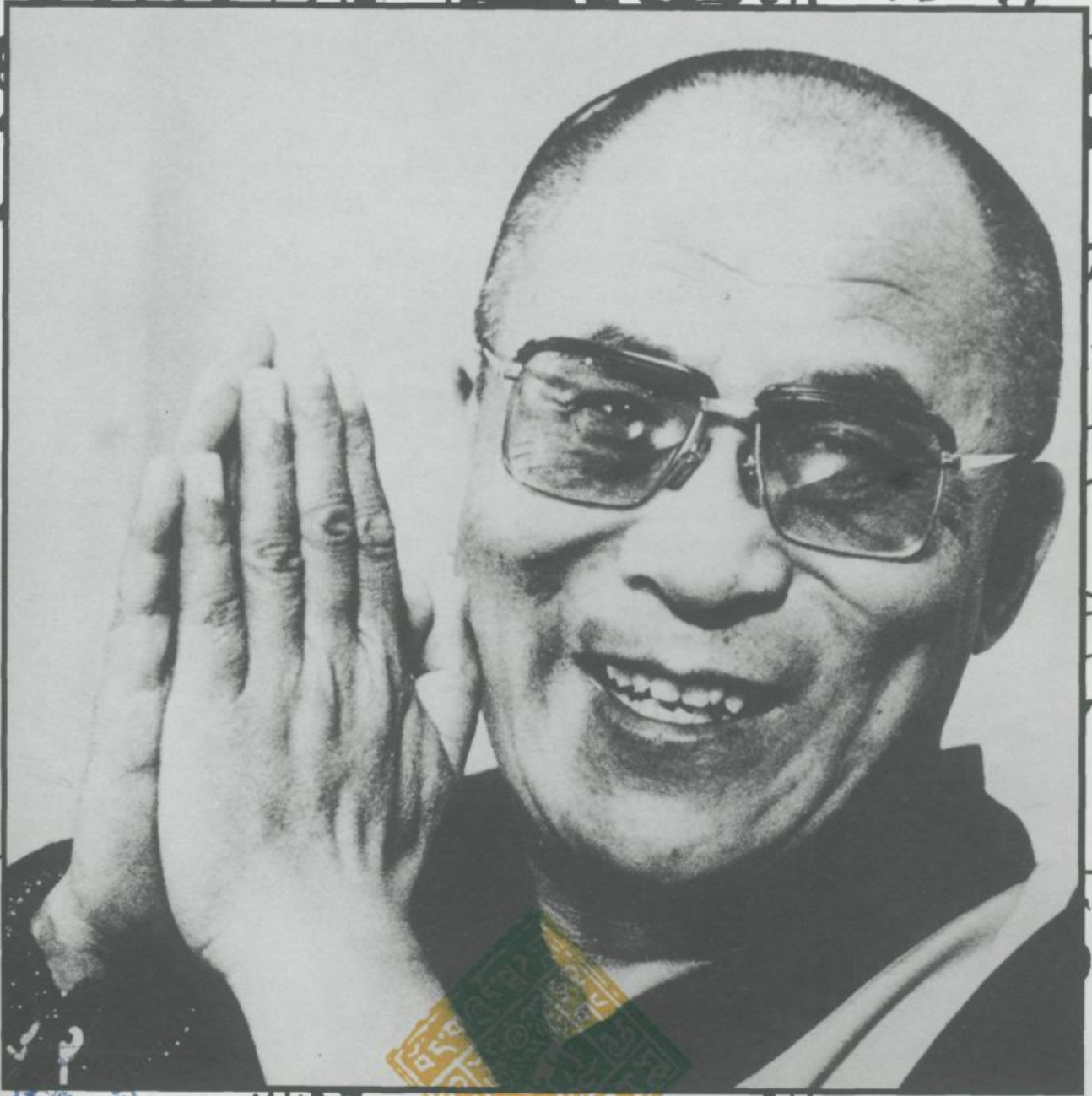
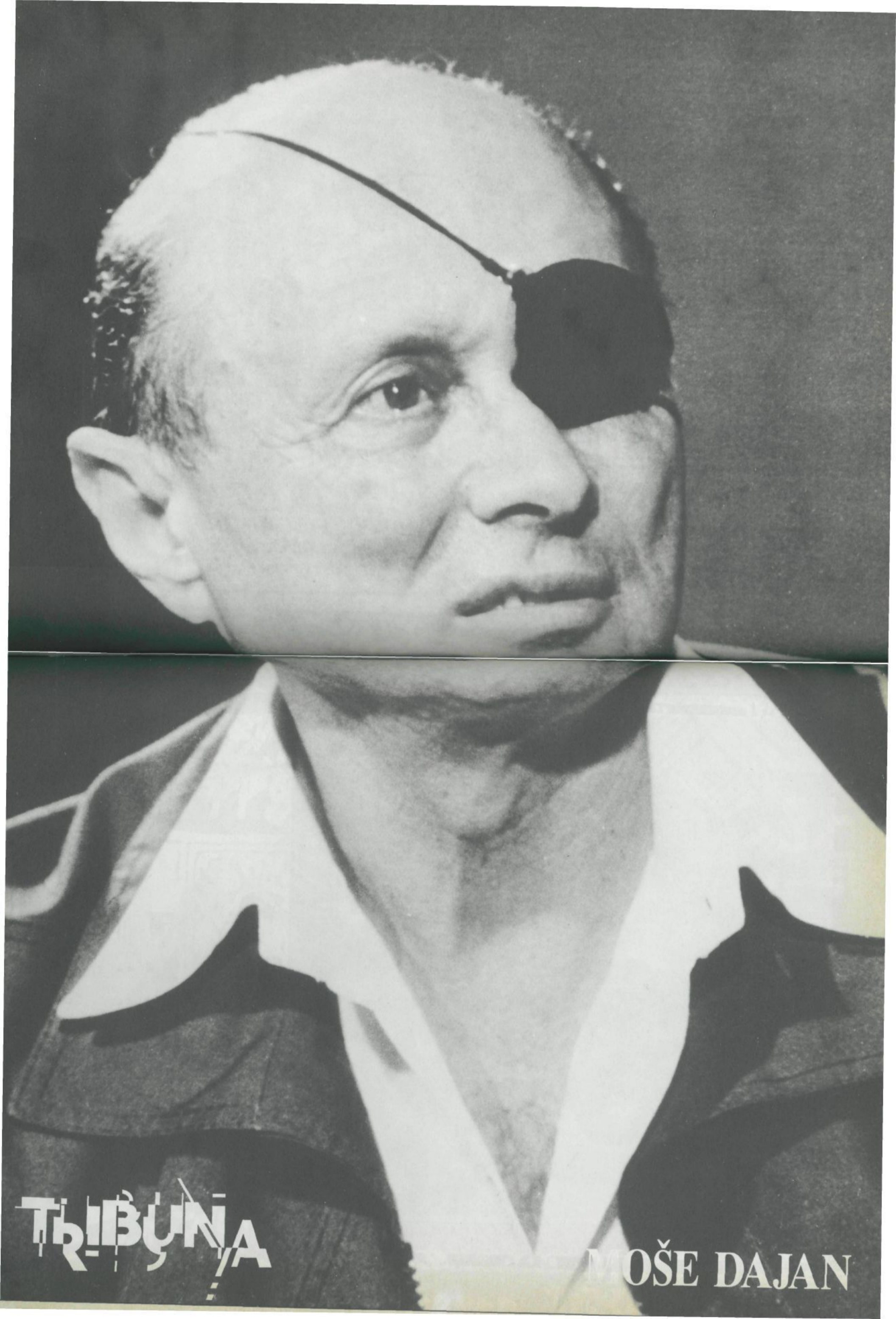

TRIBUNA

1989

TRIBUNA

MOŠE DAJAN

- 1 Hamfri
- 3 Slovenska država
- 10 Študentska zveza
- 16 Politični marketing
- 20 Dalajlama – portret
- 22 intervju
- 24 TRIBUNIN ŽUR
- 26 Stalinistična revolucija na Slovenskem
- 30 Ples v podzemlju
- 39 Atentat
- 42 Protokoli
- 44 O protokolih
- 47 Greenpeace

Dvocevke

Ljube bralke in dragi bralci, pred Vami je »kongresna« **TRIBUNA**. Nekaterim ne bo všeč in to je seveda dobro. Republikancem ne kanimo delati reklame, saj so zanjo sami poskrbeli. Seciranje je mnogo bolj zabaven posel, pa še potreben povrhu.

Predvsem gre za dvojno vlogo erkajevskih šefov, ki se seveda že vidijo v ministerskih foteljih. Večina teh gumpcev je namreč že članov ene stranke (ZK), sedaj pa bi radi imeli še svojo. In ker je partijska disciplina med komunisti še zmeraj aktualna reč, se človek resno vpraša, zakaj jih vendar ne zaženejo čez prag komunističnega raja? Če bi se ti fantje šli nekaj zelo nekomunističnega, bi to že zdavnaj storili. Mar to pomeni še eno komunistično stranko, takšno bolj promiskuitetno, ki se bo po malem parila še z zelenimi in morda še s kom. Lep kupleraj, moji dragi!

Vprašanjem na to temo se Školjčevi pajdaši izogibajo kot hudič križu in pripovedujejo pravljice o neekskluzivnosti članstva v novi stranki. Članstva že, dragi moji. Biti vodja ene in hkrati član druge, to pa je, priznate ali ne, malo hecno.

Dva izhoda sta, dragi republikanci: ali se Vaši šefi odpovejo vodilnim funkcijam v stranki ali pa nehajo svetohliniti in lepo priznajo oportunističnega članstva in najavijo ustanovitev novega »SKOJa«. Ne vem pa, kdo Vas bo potem volil. Mlajši od osemnajst let nimajo volilne pravice, starejši pa Vam ne bodo nasedli.

In tako bo ves denar, ki smo ga vsi mladinci s plačevanjem članarine na nek način vložili v stranko, vržen skozi okno.

Lep pozdrav in mehke fotelje Vam želi,

Vaš Hamfri Bogart

V Ljubljani, 26. oktobra 1989

TRIBUNA je glasilo UK ZSMS Ljubljana • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496, telefax (061) 319-448 • V uredništvu dežuramo vsak dan med 10. in 12. uro • Glavni urednik: Karli Erdlen • Odgovorni urednik: Tomi Drozg • Lektorica: Nives Klinc • Cena 35.000 din • Oproščeno temeljnega davka na promet po sklepu št. 421-170/22. 4. 1973 • Naslednja številka izide 20. novembra • Fotografije na naslovni in zadnji strani ter posterju: FOTODOKUMENTACIJA DELA.

Polovico TRIBUNE smo tokrat prvič v njeni zgodovini postavili na lastni računalnik in prihranili mastne novce.

Nadaljevanje iz prejšnje številke

SLOVENSKA DRŽAVA

FRONTA ZA SAMOSTOJNO SLOVENIJO

Toda panslovanstvo, sprva v vlogi rešitelja, se je po prvi vojski, po razpadu monarhije in njenega aparata, takoj pokazalo v svoji pravi luči. Slovenci naj bi se bili zili v slovanstvo ali v jugoslovanstvo, češ da kot majhen narod ne morejo vzdržati pred novimi nacionalizmi – fašizmom, nacizmom, itd., ki so se pojavljali na političnem odru Evrope.

Toliko o naši nekoliko daljni zgodovini in takratnem pehanju za tujimi idejami; idejami, ki niso bile plod naših želja in za katere tudi naši predniki niso vedeli, za njih skrite in zahrbtnne namene. In vendar se tudi danes po tolikih letih in slabih izkušnjah pojavljajo idejni konstrukti, ki so po vsebini drugačni, po učinku pa bodo lahko postali istovetni gornjemu primeru. Zakaj? Pojavljajo se v našem prostoru ideje, da bi bilo pametno in pomembno, če bi se Slovenija vključila v ES, brez temeljite študije o potrebnosti in koristnosti ter pravilnosti tako temeljite in daljnosežne odločitve, kakor je vključitev Slovenije v to skupnost. Poiskati pa bi morali tudi tehtne argumente na vprašanje, kaj lahko Slovenija ponudi v zameno za vključitev v to skupnost. Bežanje z dežja pod kap ni nobena rešitev. Živimo v državi, ki nas omejuje in zavira v našem razvoju, in bi se radi tega jarma osvobodili, potem pa na vrat na nos skočili v drug jarem. Jarem kapitala, ki je edini smiselni namen združevanja držav v ES in ki je že tolikokrat zanikal vse tiste interese, ki so bili v nasprotju z združevalnimi nameni kapitala, dokler se ni zrevoltiral proti samemu sebi in tudi sebe uničil. Ker nikoli ne moremo zagotovo vedeti, kakšni so resnični nameni tujih idej, se jih ne smemo na vrat na nos okleniti. Ampak se moramo okleniti samo tistih političnih idej, ki so plod naših želja. Ali, povedano z drugimi besedami, se Slovenec bori za njemu lastne ideje.

4. Mnogi zgodovinarji trdijo, da je stoletje, v katerem živimo, eno izmed burnih stoletij v našem tisočletju. In ne brez razloga. Človeštvo je v tem stoletju, ki pa ga še ni konec, že preživelo dvoje svetovnih vojn, ogromno lokalnih vojn, itd. Mnogo narodov, mednje sodi tudi slovenski, je v tem času zamenjalo več držav. Slovenski narod je samo v dobi življenja povpreč-

nega človeka zamenjal pet držav. Toliko! Saj ne more biti res, pa vendar je. Kako? Vsaka izmed teh držav pa je imela svoje od prej – pred našo priključitvijo – prineseno ustavno pravo in lastne temelje svoje državnosti, z izjemo povojne Jugoslavije in njenega revolucionarnega prava, ki je tako poglavje zase, kar smo mi enostavno prevzeli, ker nismo imeli lastnega ustavnega prava in lastne temelje svoje državnosti in ker novonastala država, v katero smo se vključili, ni priznavala prava prejšnje države iz katere smo prišli. Stvari se bodo razjasnile, ko se bodo zgornje trditve obrazložile v časovnem zaporedju, začenši z avstrijsko monarhijo in njenim ustavnim pravom. Po razpadu te monarhije je na Balkanu nastala nova država, imenovana SHS, in v katero se je bil primoran vključiti tudi slovenski narod, ki je z vidovdansko ustavo 1.21 razveljavila prejšnje avstrijsko monarhistično ustavno pravo. Nova ustava je bila v precejšnji meri povzetek ustave prejšnje srbske države z nekaterimi popravki, ki so bili posledica zastarelosti stare srbske ustave in ne, kot bi pričakovali, posledica upoštevanja naših ustavnih temeljev. Ko pa je med drugo svetovno vojno tudi ta država razpadla in so si slovensko deželo razdelile Nemčija, Italija in Madžarska, je v posameznem delu veljalo pravo tiste države, h kateri je bil del slovenskega ozemlja priključen. Nobena od teh držav pa ni priznavala prava stare Jugoslavije. Da ne bo pomote, razčlenjujem vprašanje kontinuiranosti in nekontinuiranosti prava na slovenskem. Po koncu vojne se je na Balkanu ponovno ustanavljala država, takoiimenovana FLRJ, ki je z Zakonom o razveljavljenju pravnih predpisov, izdanih pred 6. malim travnom 1941 in med okupacijo, razveljavila celotno prejšnje pravo, ki je bilo do takrat sprejeto.

Sklep, ki ga lahko iz tega potegnemo je ta, da je slovenski narod ostal brez kontinuiranja ustavnega in državnega prava nasploh in še posebej svojega lastnega prava.

Nasproti temu stoji primer iz časov karantanskega ustoličevanja izključno v slovenskem jeziku od l. 750 do l. 1728. Čeprav je takratna Karantanija v 9. stoletju

izgubila doberšen del svoje samostojnosti v bojih z Bavarci, kar je pomenilo, da je morala priznati oblast Bavarcev posredno pa tudi nadoblast Frankov, se svojemu ustavnemu pravu ustoličevanja vojvod v slovenskem jeziku ni odrekla. Zmeraj, ko je prišlo do zamenjave oblasti, to pomeni, kadar je nastopil novi vladar, nad slovenskimi deželami se je moral novi vladar podrediti obredu ustoličevanja, če je hotel mirno prevzeti oblast na slovenskem, ker je v nasprotnem primeru lahko pričakoval upore in nemire v deželi. Zato lahko samo dejanje ustoličevanja služi kot zgleden primer kontinuiranosti državniškega prava, saj je bilo za takratne čase v Karantani to ustavnopravno dejanje, kakor je bilo po drugih deželah kronanje. Zavedati se moramo, da so takratni deželni stanovi smeli zavrniti vladarja in da so to pravico tudi uporabili.

Ustoličevanje je bilo simbolična podelitev oblasti od kmeta, predstavnika ljudstva, oz. dežele, in ki je v zgodovinskih izročilih vsaj za stopnjo višja oblika ustavnega prava v primerjavi z kronanjem. Za ustoličevanje lahko iz tega vzroka mirno rečemo dvoje:

- da je bil to obred, ki mu ni bilo para na svetu;

- da sta knežji kamen in vojvodski prestol neminljiva simbola slovenskega ustavnega prava in državnosti.

5. Spregovoriti o vojaški zgodovini Slovencev ni ne lahka ne prijetna naloga, ker je vse preveč trpkih stvari v tej naši zgodovini. Če je Slovenec postal pokoren tujcu in to je bil velikokrat, se je vedno boril zgolj zanj in je bila vsakršna žrtew, ki jo je vojeval v korist samo tujcu, sebi pa če že ne v škodo pa vsaj v brezkorist. Nipr. kaj je dežela pridobila z bojem Slovencev na soški fronti, v Alzaciji, na rusti fronti, na zahodni fronti in še marsikje drugje. Če pa

SLOVENSKI
DRŽAVOTVORNI ZGOR

je ubral drugačne strune, tiste o samoorganiziranju, kakor so bili kmečki tabori v boju proti Turkom. Maistrovi prostovoljci in partizani med drugo svetovno vojno, potem je bilo za pričakovati, da bodo prišli rezultati, ki bodo pomembni za vso deželo.

Torej je potrebno stvari opisati s pravimi besedami. Z besedami, ki govorijo o nepokorščini, ki jo mora Slovenec vedno in povsod izrekati in udejanjati, da se mu ne bo treba nikoli več boriti v tujih vojskah, da njegova vojaška noga v vojaškem škornju nikoli več ne bo tlačila tuje in lastne zemlje, ampak da se bo vedno in povsod boril za slovensko domovino. Z dejanjem nepokorščine – tako vojaške kakor civilne – ne bo mogel prizadejati gorja, krivic in nesreče ne sebi ne drugim in tudi ne bo kriv morije nad človekom (narodom) zaradi drugega človeka (naroda).

Skratka, to pomeni, da je Slovenec pokoren samo in edino Slovencu.

6. V drugi svetovni vojni je nad narodom zasijala najmočnejša in najsvetlejša zvezda svoje lastne vojaške moči. To je bil čas, ko se je rojevala slovenska vojska z vsemi elementi, ki so potrebni za vsako novodobno vojsko, rojevala se je iz potrebe naroda po samoobrambi brez tuje pomoči, in potrebe po samodokazovanju in samopotrjevanju. In ko je že kazalo, da te vojske ne bo mogoče več uničiti in poraziti, je prišel poraz s tiste strani, od koder je bilo najmanj za pričakovati takšen udarec. Udarec je bil tej vojski zadan od samih južnih zaveznikov. Ko danes po tolikih letih poskušamo analizirati vse tiste poteze, ki so pripeljale do zloma, zmeraj znova ugotovimo eno in isto dejstvo; da je bil temeljni vzrok našega poraza v tem, da smo svoje vojaško poveljstvo podredili vrhovnemu štabu. S pretvezo, da je boljše imeti skupno in enotno poveljstvo zaradi boljšega koordiniranja vojaških akcij, je bil

storjen ta usodni korak, ki je s postopnimi nadaljnimi koraki pomenil ukinjanje slovenske vojske. Ukinjanje se je odvijalo s takšno bliskovito naglico, da smo konec vojne pričakovali brez lastne vojske. Namesto, da bi naša vojska stala na zmagoviti strani. Ker pa je lastna narodova vojska edino in najboljšo jamstvo nacionalni suverenosti in ozemeljski integriteti je zato potrebno jasno, enoglasno in ostro obsoditi vsakogar, ki bi se drznil spraviti slovensko poveljstvo v podrejen položaj komu drugemu razen slovenskemu vrhovnemu zboru, ki je najvišje politično telo v Sloveniji. Nihče nima pravice v imenu naroda podrediti slovensko vojsko tujemu poveljstvu in je zato potrebno jasno povedati, da je vojaško zavezništvo možno samo in edino na enakopravni ravni, drugače gre za veleizdajo.

7. S pisanjem smo prišli do tiste točke, ki bo spregovorila o poteh in stranpoteh naše notranje družbene ureditve in našem družbeno demokratičnem ustroju. S tem imam v mislih predvsem nevarnosti s katerimi je soočena vsaka družbena skupnost, če so pristojnosti vojske prevelike. V tem primeru in ob pomanjkanju civilnega nadzora nad vojaškim aparatom lahko vojaški aparat privede družbo na rob demokracije, na rob prepada in v pozabo, saj se lahko zaradi nepravilnega reševanja družbeno notranjih sporov in problemov, začne notranji razkroj, ki družbo oslabi in jo naredi ranljivo. Vso to trditev sem zgradil ob treh predpostavkah in to: suvereni državi in oblasti in lastni vojski. Ker ni izpolnjen nobeden in ker morajo biti izpolnjeni vsi hkrati, je vse skupaj samo hipoteza. Zato ni smiselno govoriti o možnem vojaškem prevzemu oblasti na slovenskem ta trenutek. Ker pa je eden izmed namenov pisanja te knjižice tudi prebuditi pri ljudeh željo za izpolnitev teh treh predpostavk, je potrebno že danes določiti največje pristoj-

nosti, ki jih bo imela vojska, da se ne bo v prihodnosti zgodilo tisto, česar se vsak svobodnjak najbolj boji. To je vzpostavitev vojaške diktature na slovenskem. Kajti s tem dejanjem bi prizadejal narodu največje zlo, ki ga lahko narod utрпи poleg bratomorne vojne seveda, saj bi trpel zaradi palice, ki bi zrasla iz istih korenin kakor on.

Da pa do tega ne bo prišlo, je potrebno vojski pristriči peruti zaletavosti in vojaškem reševanju sporov. Prav tako pa je potrebno vse niti vojske združiti v civilni osebi.

Poveljnik slovenske vojske mora pa biti pokoren in odgovoren samo in edino slovenskemu vrhovnemu zboru, ki je najvišje politično telo v Sloveniji.

8. Ponovno se bom vrnil v čas druge svetovne vojne po snov, da bom pisal o tistem zlu, ki ga narod najtežje prenaša, ki mu zadaja najtežje rane, ki se najpočasneje celijo. Spregovoril bom o zlu, ki je v tistem času pripeljal nad nas zlo bratomorije. Čemu je bilo potrebno, da je Slovenec nasedel idejam, ki niso bila plod njegovih razmišljanj. Ideje, za katere se je tako zvesto boril, namesto da bi jih popravil in prilagodil na naša tla, je raje enostavno te ideje poskušal udejaniti takšne, kakršne je prinesel od drugod sam, ali pa jih je prinesel tujec. Zaradi te nepremišljene poteze si je nakopal nasprotnike namesto zagovornike. In med njimi se je vnel boj za zmago, ki pa je bilo narodu samo v škodo in pogubo. Ideje, ki so pripeljale do tako usodnih trenutkov, so bile komunistični in protikomunistični boj in vsaka je imela zaslobo in zaveznike zunaj slovenskega prostora. Tragika ideje protikomunističnega boja je bila, da je imela za svojega zaveznika poznejšega poraženca, kar je imelo pogubne posledice za vse njene zagovornike.

Vso nasprotovanje, ki ga je bilo veliko skozi našo zgodovino, je bilo za nas zgolj nesreča, krivda in sovraštvo, pregon in izgon ter zapor in umor. Malo ali skoraj nič pa koristi, ki bi nam dajale uteho in zadoščenje, ponos in samozavest za storjena dejanja ter srečo in blagostanje. Kajti

Foto: Fotodokumentacija Delo

poznejši čas je pokazal, da ni nobeno sredstvo in namen moglo opravičiti zla, ki ga je storil Slovenec Slovincu.

Da pa bo med nas zasijalo resnično prijateljstvo, moramo jasno povedati, da je zlo, ki ga Slovenec stori Slovincu kjerkoli in kadarkoli, enako zlu nad celotnim narodom.

9. V tej točki bom prešel na bistvo narodovega vztrajanja in življenja na tem koščku vesoljne zemlje. V čem se mi razlikujemo od drugih? Po biološkem smislu smo enaki tako v Evropi kakor širše v Svetu, saj izviramo vsi iz istega skupnega prednika. Pa vendar so med nami razlike, vendar se te ne kažejo v biološkem ampak v družbenem smislu. To kar predstavlja za živalski in rastlinski svet raznolikost in pestrost vrst, rodov, pasem, ... predstavlja za človeka njegov jezik in izročilo. Zato bistvo človeka ni samo v obnavljanju svoje biološke vrste, ampak v ohranjanju in nadaljnjem bogatenju lastnega jezika in izročila. Če bo Slovenec resnično spoznal vrednost vsega narodovega bogastva in bodo namesto sramu postale njegov ponos, potem se mu ne bo treba bati stopiti v tretje tisočletje. Počutil se bo enak med enakimi kjerkoli že bo v svetu. Ko bo namreč odhajal v svet, bo del teh vrednot odnesel s seboj v spominu in ne bo sledu o pretirani poniznanosti in sramu; vrednote bodo njegov ponos in samozavest. Ko bo Slovenec vzljubil svoje lastne vrednote, bo spoznal, da mora poleg teh braniti tudi lastne korenine. Zatorej mora Slovenec ohranjati izročilo in jezik svojih dedov.

10. Kaj bi bilo danes z nami, če ne bi bilo knežjega kamna, vojvodskega prestola, če ne bi bilo reformacije, kmečkih uporv in bojov proti Turkom, NOB, ... če ne bi bilo vseh tistih znanih in spoštovanja vrednih Slovencev, kot so bili Trubar, Petelin, Prešeren, Maister, Rozman, ... bi ostali še naprej hlapci in dekle in bi bila naša preteklost še naprej označevana kot suženjska. Tako pa smo lahko zaradi nakopičenega bogastva naših dedov, ker je vse to predvsem delo človeških rok, upravičeno ponosni na to bogastvo in je odgovornost do prednikov velika, saj to je hrana za bodoče ustvarjalce slovenskega bogastva in so vredni resničnega spoštovanja. Tista njihova dejanja, ki nam koristijo, nas utrjujejo. Medtem ko nam morajo biti dejanja, ki nam škodujejo v poduk, česa in katerih napak se moramo v prihodnje izogibati.

11. V složnosti je moč in zato si moramo med sabo pomagati, kajti s skupnimi močmi se veliko lažje premagujejo težave, ki se na pot postavljajo. Zato je pomembno, da Slovenec nikoli ne odreče pomoči Slovincu.

12. Ker so bili interesi politike vedno zazrti izven dežele, kar je pomenilo, da so se naši materialni in duhovni presežki prenašali drugam, pozabljalo pa se je na naše težave in probleme, je naš razvoj začel pešati, mi pa zaostajati za razvitim svetom.

Zaradi te nenacionalne politike je danes slovenska dežela prišla na rob materialnega in duhovnega zloma ter ekološke katastrofe. Da se pa bomo te ujetosti na poti v propad rešili, je potrebno povedati, da se mora Slovenec zavzemati za duhovno in materialno blagostanje dežele in naroda.

13. Ko bo v slovenskih krajih končno zasijala sreča, svoboda in sprava, bo potrebno paziti, da se nakopičena energija – tako materialna kakor duhovna – ne bo sprevrgla v tiranijo nad drugimi narodi. Dober primer tega je Srbija, le-ta se je komaj otresla turškega jarma, pa že poskuša svojo voljo vsiljevati drugim narodom. Da ne bomo pozabili na vse tiste težke trenutke, ki smo jim zmeraj znova podvrženi in, ki so plod tujčevih dejanj, se je potrebno tega zavedati, da ne bomo še sami postali tirani, in se moramo boriti izključno za enakopravnost vseh narodov.

14. S pisanjem smo prišli do tiste vrednote, od katere je odvisna v veliki meri naša nadaljna usoda. Prišli smo do družine in njenega poslanstva. Družina je najmanjša, toda najpomembnejša družbena celica. Nacionalna sloga raste iz družinske sloge, ravno tako je nacionalna na razdvojenost posledica družinske razdvojenosti. Če pa hočemo nacionalno slogo, potem mora družba poskrbeti za družino, to pa lahko stori na več načinov in s primerno politiko, ki bo v prid slovenski družini tako, da bo v družini dovolj finančnih sredstev ob zaposlenosti samo enega izmed staršev, da bo družina z več otroki deležna posebnega družbenega varstva, da bo prevladovalo v praksi, da je nad vse pomembna zdrava družina brez alkoholizma, kajenja in ostalih nepravilnosti da bodo starejši ljudje deležni potrebne nege, da bo smisel v iskanju vrednot izven materialnega sveta, da bodo starši imeli razumevanje do idejne drugačnosti svojih otrok, ...

Vse to in več je potrebno doseči in preseči, zato pa se moramo vsi zavesti dejstva, da je družina steber slovenstva in mora postati deležna vse podpore in zaščite.

15. Skozi ves spis se vleče nit o naših vrednotah, o našem bogastvu, kulturnem, političnem, vojaškem, ... ki pa ima skupni imenovalec slovenstvo. Vendar je to neizmerno bogastvo potrebno zapustiti svojim otrokom; pa bodo dediči vredni tega bogastva le, če bodo deležni prave vzgoje. Zato je potrebno otroke vzgajati v duhu in izročilu slovenstva.

16. Kdor bo nasprotoval tem zapovedim, bo postal nezaželen kjerkoli in kadarkoli. Ta zapoved namreč nikogar ne obvezuje, zavezuje in prisiljuje, da se ravna po ostalih zapovedih. Zapovedi so samo priporočilo, možnost in priprava na lepše življenje v tretjem tisočletju, ki se počasi in nezadržno bliža. Zato zadnja zapoved nikogar ne ovira, da ne bi počel tistega, kar ga je volja. Poskuša pa ta zapoved onemogočiti vsakogar, ki bo poskušal ravnati ali proti ljudem, ki se zavzemajo za uredničev teh zapovedi, ali proti samim zapovedim, ali pa bo njegovo dejanje uperjeno v zlorabo teh zapovedi zaradi osebnih sebičnih koristi. Kdor je v sebi prepričan, da bi mogel koristiti narodu, lahko v skladu s svojim prepričanjem tudi dela. Vendar narodu ne bo koristil, če bo njegovo dejanje osredotočeno na napadanje zagovornikov teh zapovedi. Slovenski prostor je dovolj velik, da kdorkoli želi, lahko koristi narodu tudi na drugačne načine, če krstjenje narodu s pomočjo zapovedi ni v skladu z njegovim prepričanjem.

Namen zapovedi je tudi v tem, da naj pometajo tuje usedline in navlako v našem življenju.

Neizpodbitno dejstvo iz druge svetovne vojne ostaja to, da so že takrat poskušali vplivati na značaj slovenskega človeka, in

Foto: Fotodokumentacija Delo

to v znamenitem programu OF. V četrti točki tega programa je govor o preoblikovanju značaja slovenskega človeka. Toda ves program ima hibo, ker ostaja nedorečen v tem, da mora vsak program podati tudi opravičilo in zagotovilo za boj (upor) proti tistim, ki bi ga poskušali ali kršiti ali pa onemogočati. Te hibe pa te zapovedi nimajo, saj je z zadnjo zapovedjo upor zagotovljen.

Bolj zvesto, ko se bomo teh zapovedi držali, večje uspehe lahko pričakujemo. Zato je usoda predvsem v naših rokah in odvisna od trdnosti naše volje ter pripravljenosti na odrekanje, ker se brez vsega tega uspehov ne moremo nadejati.

5. Slovenske zapovedi

1. Samo slovenski narod je edini lastnik nad samim sabo in nad svojo zemljo, morjem in nebom.

2. Med zastavami, ki vihrajo pred OZN, mora vihtrati tudi slovenska zastava.

3. Slovenec se bori za njemu lastne ideje.

4. Knežji kamen in vojvodski prestol sta neminljiva simbola slovenskega ustavnega prava in slovenske državnosti.

5. Slovenec je pokoren samo in edino Slovencu.

6. Vojaško zavezništvo slovenske vojska je možno samo in edino na enakopravni ravni, drugače gre za veleizdajo.

7. Poveljnik slovenske vojske mora biti pokoren in odgovoren samo in edino slovenskemu vrhovnemu zboru, ki je najvišja politično telo v Sloveniji.

8. Slovenec, ki stori zlo Slovenku kjerkoli in kadarkoli, stori enako zlo celotnemu narodu.

9. Slovenec ohranja jezik in izročilo slovenstva.

10. Zasluga prednikov za slovenski narod je velika, zatorej so delažni vse časti in spoštovanja.

11. Slovenec nikoli ne odreče pomoči Slovencu.

12. Slovenec se zavzema za materialno in duhovno blagostanje slovenske dežele in naroda.

13. Slovenec se bori za enakopravnost vseh narodov.

14. Slovenska družina je steber slovenstva in mora biti deležna vse podpore in zaščite.

15. Otroke ja potrebno vzgajati v duhu in izročilo slovenstva.

16. Kdor bo nasprotoval tem zapovedim, bo postal nezaželen kjerkoli in kadarkoli.

6. Namesto sklepa

Menim, da sem o smislu teh zapovedi povedal dovolj, morda že preveč, zato bom namesto zaključka napisal berilo iz svetega pisma. Berilo je samogovor Boga izraelskemu ljudstvu takrat, ko jim je zapovedal deset zapovedi, ki jih morajo spoštovati, če želijo, da bodo dolgo živeli v sreči in blagostanju. In danes so Izraelci ali Židje eden izmed narodov z najstarejšim kulturnim izročilom, ki je kontinuirano vsaj že tri tisočletja in ni govora ne bojzani o njihovem zatonu. Prav nasprotno postajajo zmeraj močnejši.

Berilo pravi takole: Ko so Izraelci šli iz Egipta, jim je govoril: »Zakaj dežela, ki greš vanjo, da jo sprejmeš v last, ni kakor egiptovska dežela, iz katere ste izšli, ki si jo posejal s svojim semenom in potem namakal z vodo kakor zelenjavni vrt. Ampak dežela, kamor greste, da jo sprejmete v last, je dežela hribov in dolin in pije vodo

izpod neba, je dežela, ki zanjo skrbi Gospod tvoj Bog: oči gospoda, tvojega Boga, so vedno obrnjene vanjo od začetka leta do konca leta. Ako boste torej natančno pokorni mojim zapovedim, ki vam jih danes dajem, in boste ljubili – Gospoda svojega Boga, ter mu služili z vsem srcem in vso dušo, bom dajal dežja vaši deželi o pravem času, zgodnjega in poznega, da spraviš žito, vino in olje; tudi bom dajal travo na tvojem polju za tvojo živino in jedel boš in se nasitil. Varujte se, da se vaše srce ne bo dalo zapeljati in da ne odpadete in ne služite tujim bogovom in jih ne molite. Sicer bi se vnela Gospodova jeza zoper vas in bi zaprl nebo, da ne bi bilo dežja in zemlja ne bi dajala svojega obroda, potem bi vi hitro izginili iz lepe dežele, ki vam jo daje Gospod.«

NAROD IN NACIONALIZEM

Narod, razvit do te stopnje, da se zaveda svoje narodnosti in se prepozna kot skupnost, ki se razlikuje od drugih narodov ter želi to različnost uveljaviti, lahko obstaja samo na dva načina: kot politično emancipiran narod z lastno državo, preko katere udejanja svojo suverenost – torej kot nacija, ali pa kot gibanje, ki ima za cilj takšne vrste državo. Slovenska država se potemtakem mora ponovno konstituirati!

Iz zgoraj zapisanega sledi torej naslednje: Slovenci moramo v kolikor seveda želimo ohraniti svojo samobitnost ter s tem uresničiti samega sebe, izoblikovati slovensko narodno gibanje za vzpostavitev lastne države. V kolikor nam ne bo uspelo izoblikovati takšnega gibanja, bomo enostavno izginili, kakor že številni narodi pred nami.

(Konec prihodnjič).

Foto: Fotodokumentacija Delo

ŠTUDENTSKA POLITIKA

Zahteva za delegatsko mesto v zboru združenega dela skupščine SR Slovenije.

Glede na to, da se je s besedilom 2. odstavka IX. amandmaja k Ustavi SR Slovenije »Znanje, ustvarjalnost in inovativnost so trajna podlaga človekovega in družbenega napredka« nadomestil četrti in peti odstavek III. razdelka temeljnih načel Ustave SR Slovenije menimo, da bi bilo potrebno posvetiti razdelitvi mest v zboru združenega dela skuščine SR Slovenije več pozornosti. Potrebno bi bilo odpreti ustrezno strokovno in javno razpravo s potrebnimi argumenti.

Predvidena delitev delegatskih mest v ZZZD vzbujajo resne pomisleke. Ustvarjeni družbeni bruto proizvod je težko vzeti kot dopolnilni kriterij brez upoštevanja ali gospodarska podjetja poslujejo uspešno ali ustvarjajo izgubo. Nadalje se zdi premalo upoštevana vloga družbenih dejavnosti, ki ne ustvarjajo neposredno merljivega dohodka, vendar posredno odločujoče vplivajo na družbeni razvoj in celotno blaginjo. Prav tako kmetom ni priznana pomembna varovalna vloga pri varstvu okolja, ki se sploh ne da izraziti v denarnem izračunu, vsekakor pa pomeni izjemno vrednoto slovenske krajine. Vsekakor menimo, da bi morala biti posebna delegatska mesta določena za delegate iz vrst obeh univerz in raziskovalnih inštitutov, da bi morale družbene dejavnosti dobiti več delegatskih mest, kar velja tudi za podjetnike in kmete. Preprečiti je treba, da bi se vzpostavil v tem zboru lobby v interesu gospodarskih organizacij, ki ustvarjajo izgube in obenem še onesnažujejo okolje.

Prosimo vas, da o naši zahtevi razpravljate in nas o rezultatih razprave kar najhitreje obvestite, kajti študentje v vzgojno-izobraževalnem procesu sicer neposredno ne ustvarjajo nove vrednosti, vendar pa kljub temu s svojim študijskim delom ustvarjajo potencial za bodoče ustvarjanje nove vrednosti.

PUK ZSMS

PROTOKOLI

Žao mi što sam čuo da ste objelodanili »Protokol sionskih mudraca«. Dovoljno sam star da sam doživim strahote kuda vodi šovinizam. Danas me jeza hvata kada čujem novokomponirane četničko-ustaške pokliče.

Mrzim nacizam, - jer štujem njemačku književnost i kulturu.

Zazirem od fašizma, - jer volim Talijane,

Gnusi mi ustaštvo, - jer se smatram Hrvatom,

Gade mi se četnici, - jer sam srbofil,

Nemio mi je cionizam, - jer Židove za sebno cijenim, itd., itd.

Smatram da je spomenuto objavljivanje, sramota za sve nas, a naročito za Sloveniju s kojom se Hrvatska najprije sjedinila, to je prije nego sa Srbijom.

Sloveniju, zbor svoje naprednosti posebno vole i poštuju svi jugoslavenski narodi, pa me rastužilo da joj kvarite svetao ugled.

Pozdrav Viktor Ružić, Reka

IZUMIRANJE DINOZAVROV

K prispevku »Izumiranje dinosavrov« iz 18. številke Tribune z dne 16. oktobra 1989 je smiselno naslednje dopolnilno pojasnilo.

Ustavni amandma IX k Ustavi SR Slovenije je dne 27. septembra 1989 razveljavil med drugim tudi četrti odstavek VI. razdelka Temeljnih načel. Ta, sedaj ne več veljavni odstavek, se je glasil:

»Vzgoja in izobraževanje temeljita na dosežkih sodobne znanosti in zlasti na marksizmu kot osnovah znanstvenega socializma, in naj usposabljata delovne ljudi za delo in samoupravljanje ter jih vzgajata v duhu pridobitev socialistične revolucije, socialistične etike, samoupravnega demokratizma, socialističnega patriotizma, bratstva in enotnosti, enakopravnosti narodov in narodnosti in socialističnega internacionalizma.«

Prednji odstavek je bil nadomeščen z novim besedilom, ki se glasi:

»Vzgoja in izobraževanje temeljita na dosežkih sodobne znanosti, humanizmu in patriotizmu in na spoštovanju človekovih pravic in svobodam ter enakopravnosti narodov in narodnosti.«

Razlika je lepo razvidna, zato je vsak komentar odveč. Od samih udeležencev vzgojnoizobraževalnega procesa od osnovnega šolstva naprej vse do univerzitetnega študija sta odvisni vsebinska prilagoditev in dinamika sprovajanja novih ustavnih načel v praksi.

Lovro ŠTURM, Ljubljana

MI NISMO ZA ŠTUDENTSKA ZVEZA

Leta 1974 se je Zveza mladine preimenovala v Zvezo socialistične mladine, hkrati pa je bila ukinjena Zveza študentov kot samostojna organizacija. Ta zasuk v ideologijo mladinske organizacije je sledil nekaterim poskusom osamosvojitve v začetku sedemdesetih let, ki sami po sebi niso predstavljali radikalne prekinitev s staro prakso, vendar so nakazovali možnosti za širše odpiranje organizacije različnim slojem mladine.

Da bi praktično preseгла vsaj nekatere zapreke in ozkost, ki ji je bila vsiljena leta 1974, je ZSMS od 1981. naprej poskušala afirmirati princip frontnosti v svojem delovanju. Ta princip je vsaj približno zaživel na 12. kongresu v Krškem, ko je pritisk od spodaj, predvsem iz novih družbenih gibanj, oblikoval nekaj jasnih zahtev po civilni družbi. Vendar je praksa dela ZSMS po letu 1986 jasno dokazala, da je v tem trenutku mladinska organizacijska, funkcionalna in kadrovska struktura, od zunaj pa razni koordinacijski odbori za kadrovska vprašanja, neformalne in formalizirane politične koordinacije, monopolizirani mediji, demokratični centralizem, ki deluje preko članov ZK v vodstvih ZSMS, kjer so običajno v večini in tako dalje..."

Tako lanski program Janeza Janše, oz. "program sedemindvajsetih" (kandidatov za člane predsedstva RK ZSMS), oz. program ZMOG - Katedra, Tribuna, april 1988.

Univerzitetna organizacija ZSMS je naslednica v 70. letih prisilno ukinjene Zveze študentov. Spoštujejoč njeno tradicijo smo se zadnja leta - pogosto skupaj z mariborskimi kolegi - trudili za demokratizacijo ZSMS in slovenske družbe. Tako smo lani podprli Janšev program in celo verjeli, da bodo Školč in kolegi ohranili demokratični razvoj slovenske mladinske organizacije ter dopustili njeno preobrazbo v ideološko neobremenjeno zvezo mladinskih organizacij, skupin in gibanj. Po letošnjih dogodkih, ko kaže, da se bo slovenska družba končno otrešla vsiljenega ji političnega monizma, se nam zdi tak razvoj še bolj logičen.

Razvoj ZSMS v nasprotno smer - nazaj v organizacijo isto-mišljenikov, z navrženo ukinitvijo sedanje avtonomije njenih delov, celo tradicionalno povsem avtonomne študentske organizacije - pa nas bega.

Predlagajo nam, naj jesenski kongres dejansko ukine mladinsko organizacijo - predlog, s katerim se ne strinjamo, a se ga da resno zagovarjati - namesto nje pa nam ponujajo stranko. Poudarjam: nič nimamo proti, če si del mladinske nomenklature, veseleč se pluralizma, ustanavlja svojo stranko. Bog jim požegnaj. Ni pa nam všeč, da pri tem podjetju operirajo z imenom mladinske zveze in izrabljajo moralni kapital mladinskega gibanja slovenskih 80. let. Jasno je, za kaj gre: prehodno obdobje do novega volilnega zakona in pravil o financiranju političnih strank hoče nova stranka ZSMS izkoristiti, da bi požela koristi in prednosti, ki jih ima kot mladinska organizacija: ne le ugled, predvsem mladinski denar za lepe plače svojih voditeljev, aparat ter politično propagando, hkrati pa bi nova stranka podedovala nepremičnine in inventar sedanje mladinske organizacije.

Sicer nas veseli, da sedanji poklicni mladinci ne bodo začeli nove kariere dosti revnejši od sedanjih poklicnih socialistov, vendar nam je žal za mladinsko organizacijo. Njena lastnina je bila po našem mnenju dana tej generaciji le v začasno upravljanje, ne pa v trajno last. Tudi ne moremo pristati, da bi si ta nova stranka prilastila študentsko premoženje - in tako konferenci SMS in potem kongresu predlagali, naj predlog statuta popravi v demokratičnem smislu - ter zahtevali, naj novemberski kongres razveljavi sklep kongresa iz svinčenega leta 1974 o združitvi Zveze študentov in Zveze mladine Slovenije.

Menimo, da ima avtonomna in demokratična mladinska organizacija, odprta za vse člane mlade generacije, svoj smisel, čeprav bi njena ukinitelj res široko odprla lovišče mladinskih organizacij starih in novih strank. Nekateri končno tudi v pluralistični družbi ne bomo želeli biti člani nobene stranke in nekatere težave in želje si delimo kljub različnim političnim prepričanjem.

Alex Pečnik

ZAHTEVA ZA DELEGATSKO MESTO V ZBORU ZDRUŽENEGA DELA SKUPŠČINE SR SLOVENIJE.

Glede na to da se je v besedilu 2. odstavka IX. amandmaja k Ustavi SR Slovenije "Znanje, ustvarjalnost in inovativnost so trajna podlaga človekovega in družbenega napredka" nadomestil četrta in peti odstavek III. razdelka temeljnih načel Ustave SR Slovenije menimo, da bi bilo potrebno posvetiti razdelitvi mest v zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije več pozornosti. Potrebno bi bilo odpreti ustrezno strokovno in javno razpravo s potrebnimi argumenti.

Predvidena delitev delegatskih mest v ZZZD vzbuja resne pomisleke. Ustvarjeni družbeni bruto proizvod je težko vzeti kot dopolnilni kriterij brez upoštevanja ali gospodarska podjetja poslujejo uspešno ali ustvarjajo izgubo. Nadalje se zdi premalo upoštevana vloga družbenih dejavnosti, ki ne ustvarjajo neposredno merljivega dohodka, vendar posredno odločujoče vplivajo na družbeni razvoj in celotno blagostanje. Prav tako kmetom ni priznana pomembna varovalna vloga pri varstvu okolja, ki se sploh ne da izraziti v denarnem izračunu, vsekakor pa pomeni izjemno vrednoto slovenske krajine. Vsekakor menimo, da bi morale biti posebna delegatska mesta določena za delegate iz vrst obeh univerz in raziskovalnih institutov, da bi morale družbene dejavnosti dobiti več delegatskih mest, kar velja tudi za podjetnike in kmete. Preprečiti je treba, da bi se

vzpostavil v tem zboru lobby v interesu gospodarskih organizacij, ki ustvarjajo izgube in obenem še onesnažujejo okolje.

Prosimo vas, da v naši zahtevi razpravljate in nas o rezultatih razprave kar najhitreje obvestite, kajti študentje v vzgojnoizobraževalnem procesu sicer neposredno ne ustvarjajo nove vrednosti vendar pa kljub temu s svojim študijskim delom ustvarjajo potencial za bodoče ustvarjanje nove vrednosti.

PUK ZSMS

ODPRTO PISMO NEKEMU UGLEDNEMU KULTURNIKU

Spoštovani,

v zvezi z najinima nedavnima pogovoroma o aferi Agrokomerca, ki jo je pred kratkim v sobotni prilogi Dela nekdo primerjal z Dreyfusovo afero, vam CILT želi posredovati naslednje. Mar ne bi bila bolj na mestu primerjava Agrokomerca s Panamskim prekopom, ki je povzročil v zgodovini tako imenovani »panamski škandal« (Scandale de Panama)? Če lahko verjamemo ugotovitvam poštenih zgodovinarjev, so v bistvu v ozadju panamskega škandala vedrili ameriški politični krogi. Saj jim je seveda bilo veliko do tega, da za vsako ceno Francozu Ferdinandu de Lessepsu kot njegovemu francoskemu podjetju ne dovolijo, da se jima na ameriških tleh ponovi uspeh, ki sta ga poprej požela v Egiptu, z uresničitvijo znamenitega Sueskega kanala...

Nekaj podobnega se dogaja z Agrokomercem danes. Mar se njegovo vodstvo ni zamerilo prav zavoljo preveč uspešnega

poslovanja, ki je seveda v ostrem nesoglasju s splošnim zastojem, ki vlada na sploh v jugoslovanskem gospodarstvu. **Inde irae!** Od tod jeza in obtožbe, ki so se kar sipale na omenjeno vodstvo, čeprav je zdaj več kot očitno, da so bile od samega začetka povsem neutemeljene, iz trte izvite. Mar v vsej tej zadevi tisk (kot druga množična občila) ni odigral posebej nedostojne, da ne rečemo klavrne vloge, prav tisti tisk, ki zdaj obrača plašč po novem vetru in javnosti razgalja podrobnosti zahrbtnih nakane, katere žrtev naj bi bilo vodstvo Agrokomerca?

Zaradi vsega tega se je torej CILT odločil, da se na vas kot na izkušenega pravnika, obenem pa uspešnega pesnika (Kamovega nagrajenca!), ustanovitelja Avtorske Agencije v Ljubljani, in ne nazadnje pomembnega člana Društva znanstvenih in tehničnih prevajalcev Slovenije, glede naslednjih dveh zadev:

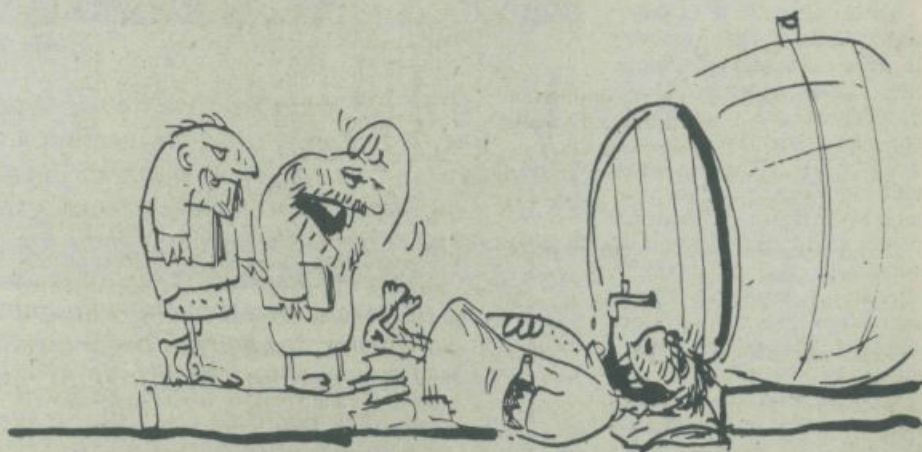
Prvič: nezaslišanih kršitev človekovih pravic, katerih žrtev je že nekaj let pesnica Nelly Schuster.

Drugič: omalovaževanja pogodbe, ki jo je neka francoska založba podpisala z dediči Vladimirja Bartola glede izplačila tartinem za objave Alamuta v različnih jezikih. Mar kršitev pogodbe s strani francoske založbe ni zadosten razlog, da vzpodbudi ustrezne postopke Avtorske Agencije v Ljubljani?

Izjemna in neponovljiva nadarjenost je Vladimiru Bartolu nakopala jezo in zavist ne enega poklicnega sobrata. Ali se nekaj podobnega danes ne bi dogajalo s pesnico Nelly Schuster (glej že omenjeno Kramljanje pod lipco)?

Z lepimi pozdravi,

Vodstvo CILT
(COMITE INTER LUCIEN TESNIERE)
(avtorizirani prevod iz francoskega izvornika).

Član PUK ZSMS je predstavil dejavnost UK ZSMS, ki bi naj privedla do graditve novega stolpiča v okviru ŠC v Ljubljani. Letos podobno kot lani – je brez postelje v ŠC kljub pozitivno rešenim prošnjam ostalo več kot 800 študentov. (O tem smo v Tribuni že pisali). Pristojni republiški organi se vse do letos niso zganili, zato je UK poskušal ta problem zopet aktualizirati. Izgradnja novega stolpiča v Rožni dolini bo po mnenju PUK ZSMS ublažila eksistenčne probleme študentov vsaj nekaterih (300–400 novih postelj). Začela bi reševati problem mladih raziskovalcev, s tem bi lahko trajno uredili prostorske pogoje Radia Študent, prav tako pa bi lahko zaklonišče tega stolpiča preuredili v prostore za interesne dejavnosti mladih. Možnosti za realizacijo projekta tičijo v pridobitvi sredstev, do katerih bi bilo moč priti preko prodaje tistih srednješolskih domov, ki že dlje časa ne izpolnjujejo prvotnega namena iz povsem enostavnega razloga – ker so prazni. Druga varianta pridobivanja sredstev za izgradnjo študentskega doma (v bodočnosti je verjetno zaželjena množina) pa predvideva preoblikovanje fonda za prenovo. Zavodov za duševno, telesno in vedenjsko moteno mladino po izteku petletnega obdobja. Razprave o tej točki aktivnosti v UK ni bilo. Omeniti velja le pripombe Romana Lavtarja iz republiške mladine, ki je menil, da je potrebno izvršni svet Slovenije prisiliti v iskanje sredstev za izgradnjo tega stolpiča.

Druga tema, ki je ta večer uspela malo razgreti duhove, je bilo izvajanje predmeta SLO in DSZ na fakultetah. Iz poročila Mihe Šetinca (predstavnika študentov stanovalcev v ŠC pri UK ZSMS) smo lahko razbrali, da se po večletnem križarskem pohodu proti temu predmetu še vedno ni nič premaknilo. Predmet se je izkazal za povsem odpornega, predvsem po zaslugi vojaškega vrha v Beogradu, ki ima edini kompetenco odločanja o usodi predmeta. Tako prizadevanja Ljubljanske Univerze in še

KONFERENCA UK ZSMS LJUBLJANA

ZAČETEK KONCA

Foto: Barbara Sršen

Vtorek, 24. oktobra se je v prostorih Univerze odvijala konferenca univerzitetne mladeži. V ospredju je bila razprava o tekoči dejavnosti UK ZSMS Ljubljana, ter o prihajajočem vseslovenskem kongresu mladine v Portorožu, ki bi naj po skoraj dveh desetletjih več ali manj neuspešne združbe študentov in preostale socialistične mladine ponovno prinesel samostojno študentsko organizacijo. Konferenca se je začela z enournim časovnim zamikom, ki ga je zakrivila nesklepčnost. Po tem, ko se je končno nabralo zadostno število delegatov, se je začelo.

posebej katedre za obramboslovje na FSPN niso imela uspeha. Predmet je, razen nekaj kozmetičnih popravkov (npr. učbenik za SLO in DSZ se je preimenoval v skripto in podobno...), ostal nespremenjen. Univerzitetni svet Lj. Univerze, ki je pristojen za izvajanje skupnih predmetov na univerzitetnih članicah, je zato sprejel priporočilo, ki bi naj fakultetam omogočil, da same odločajo o usodi tega predmeta. Toda predmet se še vedno izvaja. Miha je predlagal sklep konference, ki bi UK zavezoval, da v primeru bojkota predavanj SLO in DSZ, nudi študentom, oziroma fakulteti vso podporo.

Da pa okrog tega predmeta še vedno ni vse razjasнено je dokazal delegat Filozofskega faksa. Govoril je o spremembi načina in tudi vsebine predavanj spornega predmeta na FF. Študentski parlament bi naj podpiral predmet SLO in DSZ v tej obliki, ki se jim danes predstavlja. Govoril je tudi o tem, da nameravajo na njihovi fakulteti na predavanja vabiti tudi drugače misleče. Miha mu je odgovoril, da ne gre za to, da se iz predmeta ustvari za vse sprejemljiva seansa, temveč za vzpostavitev programa, ki bi bil vreden univerze.

Glavna točka je prišla na koncu – izvolitev delegatov za portoroški kongres, na katerem naj bi prišlo do ločitve ZSMS in študentov. To ločitev bi naj omogočala dva amandmaja, ki jih je v predlog novega statuta uspel vrniti UK. V Predlogih dokumentov XIII kongresa ZSMS še pred Uvodom v statut preberemo: »Izhajajoč iz v preteklosti nasilne združitve mladinske in študentske organizacije v enotno mladinsko organizacijo ter kot izraz prizadevanj za neodvisno in samostojno univerzo, na XIII. kongresu ponovno nastaneta dve medsebojno neodvisni in samostojni organizaciji – ZSMS in študentska organizacija«. V 28. točki pa »Študentski organizaciji na Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani in Univerzi v Mariboru postaneta pravni naslednici univerzitetnih orga-

Roman Lavtar, republikanec in komunist

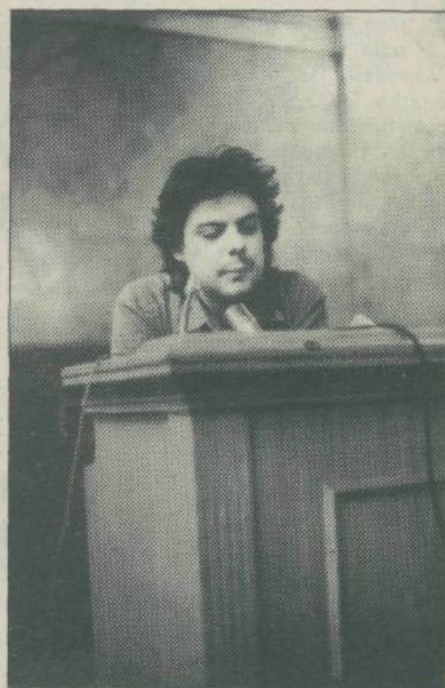
nizacij ZSMS, organiziranih po prejšnjem statutu.« Konferenca je delegate zavezala, naj vztrajajo na teh dveh amandmajih in s tem naredila verjetno odločilni korak nasproti študentski organizaciji.

Na tem mestu bi lahko pričakovali, da si bodo študentje in republikanci zaploskali in podali roko, saj se bodo prvi otresli mačehe, drugi pa večnega nergača. Toda temu ni bilo tako. Očitno vsem študentom ni pogodu transformacija mladine v politično frakcijo. Pomisleki, ki so se ob tem pojavljali so kazali na nekonsistentnost poskusa preoblikovanja mladine v politično

organizacijo. Večina predsedstva RK ZSMS je član partije zato se pojavlja vprašanje, čemu ti partiji, ki že imajo svojo politično organizacijo ustanavljajo še drugo. Zakaj sedijo kot se je slikovito izrazil Samo Resnik na dveh stolih kot nekakšen hemafrudit. Na te očitke je poskušal odgovoriti Roman Lavtar iz RK, toda po mojem mnenju je ostalo zgolj pri poskusu odgovora. Menil je, da ni pravih razlogov za to, da nekdo ne bi mogel pripadati dveh političnim organizacijam hkrati. Oporo za svoja izvajanja je iskal v preteklosti, ko se je RK uspel afirmirati kot samostojna politična sila kljub temu, da so njegovi člani bili zvečine komunisti. Na vprašanje ali bodo, tudi borci, ki so podobna politična skupnost kot ZSMS formirali sebe kot novo politično stranko ni odgovoril. Razpravo je presekala misel, da je potrebno ZSMS razpuščiti.

Kaj se bo na kongresu dogajalo bomo še videli. RK moramo priznati večšost v samoupravnih večščinah. V isti program, ki bi jo naj afirmiral kot sodobno politično zvezo, je zapisala pravico študentov do samostojne organizacije. Je to zadostno jamstvo, da bo kongres potekal v skladu z pričakovanji?

SILVO ZAPEČNIK

Saš Jovanovski, Radio Študent

delovno predsedstvo konference: Marko Gospodarič, Gorazd Drevenšček, Natalija Gorščak

Foto: Milan Mrčun

Foto: Milan Mrčun

SAMOSTOJNA – STANOVSKA – NEODVISNA

ŠTUDENTSKA ZVEZA SLOVENIJE

Izganjanje politike z Univerze

Kersnikova 4, med 10. in 14. uro upajočega 23. oktobra, soba 106: razredčena četica predstavnikov faksov, ukajevci in žurnalisti BUM velika srca, neomajna odločnost, parapsihološki strah pred rdečimi skavti BUM bomo, ne bomo, moramo BUM tresla se je gora, rodil se je Statut TRESK.

Kot že vse poletje (pa tudi jesen jim je naklonjena) z epicentra na Dalmatinovi najbolj osveščeni vrabčki čivkajo v najbolj zakotne luknje širše domovine, se bo po Dnevu mrtvih v Portorožu zgodil usodni kongres ZSMS, ki naj bi poleg korenitih sprememb v komsomoljsko zastavljeni mladinski zvezi (začetni vzdihljaji) in prehoda med politične stranke rešil tudi vprašanje obeh Univerzitetnih konferenc. Datumsko post mrtvaški ples je torej lahko za nekoga naključje, za rojene skeptike pa seveda opozarjajoča metafora. Zakaj?

Strah ima majhno dioptrijo

Zavedajoč se prelomnega trenutka, UK ZSMS k delovnemu besedilu predloga statuta ZSMS predlaga amandmaje, med katerimi sta dva še posebej direktna:

I. amandma: »Izhajajoč iz v preteklosti nasilne združitve mladinske in študentske organizacije v enotno mladinsko organizacijo, ter kot izraz prizadevanj za neodvisno in samostojno univerzo, na XIII. kongresu ponovno nastaneta dve medsebojno neodvisni in samostojni organizaciji – ZSMS in študentska organizacija.«

IV. amandma: »Študentski organizaciji na Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani in Univerzi v Mariboru postaneta pravni naslednici Univerzitetnih organizacij ZSMS organiziranih po prejšnjem statutu.«

Stvar je jasno definirana. Toda kaj, ko ZSMS ni večeraj po juhi priplavala in ima v celotni zadevi tudi svoje interese – apetit po nedefinirani množici mladev in mladenk, ter seveda objektih (K-4) in službah (Študentski servis). Ne boj, mesarsko klanje, bi obdobje portoroške evforije nostradamično komentiral Prešeren in se laično vprašal – čemu razcep?! Dejstvo je, da bo ZSMS postala samostojna in odprta POLITIČNA organizacija, v kateri (po ugotovitvah iniciatorjev ustanovitve ŠZS) oba UK-aja nimata pravega mesta, saj naj bi ŠZS kot stanovska organizacija študentov zastopala interese le-teh, vrh vsega pa ne temelji na nikakršnem političnem programu (seveda – odnos do politike ni odnos do lesa).

Račun brez krčmarja

Ceprav je vsa stvar po uvodnem tip-tapkanju videti spremenljivo oblačna z možnimi pad-a-vi-na-mi (dešifrirajte ključno bakljavo), iniciativni odbor za ustanovitev ŠZS igra na karto, ki bo verjetno pretehtala v nastali anarho-kampaniji. To so (ste) študenti. »Brezpravna šestdeset odstotkov apolitična raja«, ki jih (v večini) bolj zanima, kje bo naslednji žur kot pa carski rez

košarkaše, očiščena verzija (prosto po Drevenšku z nekaj lepimi popravki) pa se kratko – jedrnatno pripravlja, da zagleda luč sveta.

Krčmar brez računa

Jedrnatost statuta (saj ni res, pa je) je dvorezen meč. Če je dovolj jasen za registersko sodišče, še ne pomeni, da se v njem lahko najdejo tudi študentje. In obratno: če je kot zelenjavne ribe, se nanj poleg baze, ki sprejema mačka v žaklju, lahko obesi vsak potencialni oporečnež – po načelu: več členov, več možnih konfliktov. Kakorkoli že, za globlji vpogled med vrstice in člene, še kratek kurz »za hitrejšo kapljanje v lijak«: članstvo je avtomatično – knjižica je indeks (aktivno, oz. pasivno delovanje zavisi od slehernega individuma):

– volitve – najprej oddelčne, predstavniki oddelkov tvorijo IO ŠZ na faksu, po določenem »razumskem« roku sledijo volitve predsedstva IO, ki predstavlja študentski parlament na ravni faksa, le-ta voli delegate v parlament ŠZS. (princip neposredne demokracije in delegatskega sistema);

–ŠZS se bo ukvarjala predvsem s stanovskimi zadevami študentov: vpliv na obliko in vsebino študija, skrb glede socialnih in ekonomskih problemov, vpliv na izbor predavateljev, skrb za obštedijsko dejavnost in položaj študenta v družbi nasploh ter vse ostalo, kar zadeva študente;

– vse to in še mnogo več takrat, ko bo tako kot se zrel sadež spomni gravitacije, tudi prihodnost postala realnost...

Račun s krčmarjem

Preden pa se predamo aktivnemu sanjarjenju sredi padajočih rdečk na eni strani in velikih lačnih očih oblasti Zasvobodomislečih svetov na drugem gramofonu, lahko mirne vesti študiramo, žuriramo in špricamo spiritistične seanse SLO-ja. Mimogrede, pravi krčmarji v svojem mrhovinarskem poslanstvu še čakajo...

UK od ZSMS. In slednja si ob morebitnem statusu quo koplje že tako pripravljen grob, kajti spora s študenti si v tem trenutku ne more privoščiti. To je pravzaprav eden od glavnih adutov ŠZS na kongresnem bojišču, kjer bodo morali doseči vsaj minimalni konsenz z RK ZSMS. Kaj je minimum, kaj je maksimum in kaj je vmes, je vpra-

šaj, na katerega se obešajo diplomati, vsekakor pa je vključno s spodnjo mejo regularnosti – več kot nič.

Več kot nič (+0) je že sam statut, ki ima za seboj svojo goro papirja in številčno zasedbo triper kombinacij, bodisi nepretehtanih, pravno dvomljivih, ho-rukarskih, spodtakljivih ali nedefiniranih členčičev. Balast je ostal za

KARDELJARIJA

TEORIJA IN PRAKSA SAMOUPRAVLJANJA

ŠE EN PREDMET MANJ

NOČEMO PREDMETA KI PONEUMLJA

Studentje slovenskih univerz smo zahtevali nov predmet obramboslovnih ved, ponudili so nam vlepšani predmet SLO in DS.

Zahtevamo, da se predmet umakne iz urnikov, vse dokler ga ne bo oblikovala univerza sama!

STUDENTJE NOČEMO DRUGAČNEGA PREDMETA SLO IN DS, NOČEMO NOV PREDMET!

IN NE NAVAJA H KRITIČNEMU MIŠLJENJU !

Sprožena je pobuda za preimenovanje Univerze. Na fakultetah so se pred kratkim pojavili plakati, ki zahtevajo ukinitvev predmeta SLO in DS na univerzi.

Studenti prava v Ljubljani pa se ob koncu študija srečujejo z nesmisлом, ki je nekje nad obema zgornjima pobudama. Utemeljil ga je tisti, čigar ime naj ne bi več stalo pred imenom ljubljanske Univerze; njegova ukinitvev pa bi gotovo pripomogla k poneumljanju mladih juristov.

Da, na Pravni fakulteti je v četrtem letniku, kjer študentje skoraj polovico izpitov IZBIRAJO po lastni želji v okviru različnih smeri (kazenska, gospodarska, mednarodnaopravna...) OBVEZEN predmet, ki sliši na ime TEORIJA IN PRAKSA SAMOUPRAVLJANJA.

Predavanja trajajo en semester. Nato pa sledi izpit, na katerem je treba vedeti marsikaj (v najširšem pomenu te besede).

Zakaj se učiti, kako je Lenin v bistvu delal katastrofalne napake, čeprav je bil fant in pol in je z občasnimi švicarskimi prebliski hotel mnogo dobrega.

Zakaj se tretjič ali četrto učiti o popolnosti delavskega samoupravljanja in njegove sestre dvojčice - družbene lastnine. V bistvu gre kot pravijo, za idealno teorijo. Praksa sicer že nekaj deset let ne sledi in ni sposobna slediti

teoriji, ker nekatere stvari v nekaterih pogojih enostavno niso mogoče.

Bistvo pa je nekje drugje.

Je le žalostna ugotovitev, da v času, ko bomo morali izdati priročnik ali politični vodič »Who is who« v poplavi zvez, ki bi želele biti stranke in strank, študentje na eni od fakultet na izpitu ponavljajo neumnosti, neresnice in neloogične izpeljave, ki jih priznava do neke mere celo predavatelj. V Moskvi baje obstajajo arhitekturne zasnove Rdečega trga BREZ znamenitega mavzoleja. V deželi, kjer je vsako primerjanje s tako imenovanimi deželami realnega socializma največja žaljivka, pa se še vedno učimo na pamet definicije vojne, delavskega razreda in razrednega boja v toliko variacijah, kolikor teoretikov trenutno priznavamo.

V prvem letniku na taisti fakulteti na Trgu osvoboditve v Ljubljani učijo o davnopokojnem Aristotelu. In slednji je štiri stoletja pred našim štetjem ugotavljal, da ljudje v demokratičnih Atenah nočejo hoditi na njihovo skupščino (eklezijo) in tako upravljati in odločati. Raje so ostajali doma in pridelovali vinsko trto. Se jim je bolj splačalo.

Je že tako, da oblast ne motivira vsakogar. Večino ljudi motivira vino in ne samoupravljanje.

Vino lahko ljudje pijejo!
Leonardo Peklari

WINAG

VINARSTVO

62001 MARIBOR-TRG SVOBODE 3

Ni denarja! je večni odgovor. »Cash« za izvajanje programa ID daje republiška Izobraževalka (RIS ali ISS) in ga je vako leto manj. (Vsaka asociacija na stanje v Jugi je čisto slučajna in zlonamerna!) DE ID ustvarja nekaj lastnih dohodkov (z oddajanjem igrišč ipd.), vendar niso posebno »mastni«. Nazadnje je tu še UK ZSMS, ki sofinancira le določene tečaje in programe. Kje najti zlato jamo? Kako zadeti na loteriji? Kje je bogati stric iz Amerike (beri sponzor)?

»Ni interesa med študenti.« je tudi pogosta pripomba. »Nihče noče delati! Študentje dajo raje za pivo kot za vstopnico!«

Smo res tako pasivni? Je med nami kdo, ki se s tem ne strinja? Na plan! Novi predlogi, pripombe in kritike so dobrodošle. Bi radi sodelovali pri glasilu? Bi ustanovili dramsko skupino? Bi imeli v ŠC kino? Bi potovali na Mars? Pridite na pogovor in poskusite svoje ideje uresničiti! No, pa si oglejmo program. Začnimo pri možnostih za športno udejstvovanje, ki so vseeno bolj konkretne od možnosti za kulturno udejstvovanje, podobno kot je telo bolj konkretno od duha in po isti analogiji tudi veliko bolj obsežno. (Je to kriza duha?)

ŠPORT

ŠPORTNA
REKREACIJA
ŠTUDENTOV
STANOVALCEV
ŠTUDENTSKEGA
CENTRA V LJUBLJANI
ZA LETO 1989/90

1. Rožna dolina

Program športne rekreacije bo v zimskem semestru potekal med 09. 10. 1989 in 01. 1990. Prijave sprejema vratar športne dvorane Študentskega centra vsak dan od 01. 10. 1989 dalje med 8.00 in 22.00 uro. Pravico do prijave imajo vsi prebivalci Študentskega centra (potrjena domska izkaznica in slika). (glej tabelo!)

PROGRAM

INTERESNE DEJAVNOSTI ŠTUDENTSKEGA CENTRA

To je gotovo tema, ki bi jo bilo vredno raziskati. Ampak recimo, da se malo rekreira, si ogleda kakšno kulturno prireditev in poskrbi za svojo zabavo. To lahko počne v lastni režiji, lahko pa se vključi tudi v organizirane oblike obštudijske ali interesne dejavnosti. Delovna enota »Interesne dejavnosti« v Študentskem centru (s sedežem v telovadnici v ŠN) se trudi zadeti okus tipičnega študenta. Na žalost ID veliko bolj skrbijo za zdravo telo kot zdravega duha, kar vam bo postalo bolj jasno, ko si boste ogledali razmerje med športnimi in kulturnimi prireditvami.

Kam ko ne študiraš?

2. Bežigrad – Pedagoška akademija

Program športne rekreacije bo na Pedagoški akademiji potekal ob torkih in četrtnih med 20.00 in 23.00 uro. Prijave z domsko izkaznico sprejemamo od 01. 10. 1989 dalje med 20.00 in 22.00 uro v avli športne dvorane na Pedagoški akademiji. (glej Program!)

Pravico do prijave za aerobiko, jazz balet in stretching imajo tudi študentje, ki ne stanujejo v Študentskem centru. Ob prijave morajo imeti s seboj indeks, sliko in 250.000 din, kar predstavlja prispevek za zimski semester.

Predvidoma bo iz najboljših udeleženk in udeležencev aerobike, jazz baleta in stretchinga sestavljena plesna skupina, ki bo...

Izmed udeležencev športne rekreacije se rekrutirajo tudi potencialni kandidati za športna prvenstva ŠC v košarki, odbojki, malem nogometu, tenisu in veleslalomu (glej tudi smučarske tečaje).

Za tiste, ki imajo poleg gibčnosti še malo smisla za humor, so ob zaključku šolskega leta organizirane Majške igre. Žur!

Smučanje:

DE ID bo tudi letos organizirala več smučarskih tečajev, od tega devet doma in štiri v tujini, skupaj na sedmih lokacijah:

		št. udeležencev
Kope	2 × 50	100
Kranjska gora	2 × 50	100
Krvavec	4 × 50	200
Kanin (spomladi)	50	50
Nassfeld (Avstrija)	50	50
Chamonix (Francija)	2 × 50	100
Avoriaz (Francija)	50	50
		<u>650</u>

Razpisi s podrobnejšimi informacijami bodo viseli na oglasnih deskah vseh domov in fakultet, objavljeni pa bodo tudi v Delu in na RGL-u (radio Glas Ljubljane). Prijave in dodatne informacije

v Prijavni pisarni v IV bloku, ob pon., sr., in čet. od 8-10, (v času prijav tudi ob sredah od 13-15), tel. 218-140.

Vstopnice za to početje dobite v pisarni ID v telovadnici, če se seveda izkažete z domsko izkaznico. Samo za stanovalce torej!

PROGRAM:	PANOGA	ČAS	ŠT. PRIJAV	DAN
- košarka	I. skupina	20.30-21.40	30	ponedeljek
- košarka	II. skupina	21.40-22.50	30	ponedeljek
- košarka	III. skupina	20.30-21.40	30	četrtek
- košarka	IV. skupina	21.40-22.50	30	četrtek
- odbojka	I. skupina	20.30-21.40	18	ponedeljek
- odbojka	II. skupina	21.40-22.50	18	ponedeljek
- odbojka	III. skupina	20.30-21.40	18	četrtek
- odbojka	IV. skupina	21.40-22.50	18	četrtek
- jazz balet	(250.000)	20.15-21.30	40	torek, četrtek
- streatching	I. skupina	20.45-22.00	30	ponedeljek
- streatching	II. skupina	21.15.-22.30	30	sreda
(plesna rekreacija)	(250.000)			
- karate		21.30-22.50	30	ponedeljek, sreda
- tenis		20.30-22.00	6	petek
- namizni tenis		20.30-22.50	30	ponedeljek, četrtek
- dviganje uteži		21.40-22.50	20	vse dni
- aerobika	(250.000)	19.40-20.45	50	ponedeljek
- aerobika	(250.000)	20.25-21.15	50	sreda

PROGRAM	ČAS	ŠT.	DAN
- košarka	20.00-21.30	50	torek
- košarka	21.30-23.00	50	četrtek
- odbojka	20.00-21.30	40	torek
- odbojka	21.30-23.00	40	četrtek
- namizni tenis	20.00-22.00	30	torek, četrtek
- aerobika (250.000 din)	20.00-21.30	50	torek, četrtek

Predvidena je tudi organizacija desetih enodnevnih smučarskih izletov na Kravec. Prednost imajo stanovalci domov ŠC.

Bi radi smučali, pa nimate opreme? Brez panike! Lahko si jo sposodite v kleti bloka X.

Naj na tem mestu omenim še poletne tečaje, da boste vedeli za vse možnosti: plavanje, jadrnanje na deski, tenis, potapljanje, kanuistika, taborništvo, vodenje čolnov in jadrnic...

Tečaji bodo organizirani v Ljubljani, Ankaranu, na Lastovu, v Ribnem pri Bledu in še kje.

Poleg tega vam bo na razpolago še kakšen planinski pohod, čolnarjenje, križarjenje po Kornatih, splavarjenje po Tari in podobno.

Več o poletnih aktivnostih boste lahko zvedeli v drugem semestru.

Tenis:

Prvi tečaj tenisa bo organiziran že pozimi in sicer za 30 udeležencev. Spomladi in poleti bo na voljo še več tečajev, predvidoma za okoli 400 ljudi. Tečaji so namenjeni vsem študentom.

Aprila se lahko novopečeni igralci tenisa in stari mački zagrebejo za sezonske karte za tenis. Študentje imajo 50% popusta na redno ceno. Prednost imajo stanovalci študentskih domov.

Sauna, plavanje in drsanje:

ŠC tudi letos še nima bazena in saune in prav tako ne ledu razen v hladilnikih (in jih še tudi nekaj časa ne bo imel), zato lahko plavate, se znojite in drsate v Tivoliju. Uradne ure so tudi tu ob pon., sr., čet. od 8 do 10.

(Kdor si umišlja, da bo morda videl MM (Mišo Molk) v živo, se moti. Ne bo je videl, naj gleda kar televizijo!)

Cene vstopnic so okoli 20% nižje.

Če se sprašujete, zakaj so nekatere ugodnosti za vse študente, drugi pa samo za stanovalce, je tukaj že odgovor: ID večina organizirajo aktivnosti samo za stanovalce študentskih domov. Kadar gre za sofinanciranje tečajev s strani UK ZSMS, so pritegnjeni vsi študentje. Isto velja tudi za primere, ko stanovalci ne zapolnijo vseh predvidenih mest na tečajih.

POTOVANJA

Predvideni sta dve potovanji v Španijo: eno maja, eno septembra. Podrobnejši podatki bodo na voljo, ko bodo potovanja bližje na obzorju. (Vprašajte tiste, ki so že potovali z ID, kako je bilo.)

Potrebujete pomoč pri organizaciji skupinskih izletov, ekskurzij, absolventskih izletov...?

Potrebujete nasvete za minimalne stroške organizacije?

Imate dobre ideje za potovanja?

Magična številka: 218 140 (tov. Gerlovič)

KULTURA

Kulturna bera ID je zelo skromna:

1. Četrtekovi večeri so rezervirani za predavanja. Zadnja leta je največ predavanj z diapozitivi s poti. Predavatelji vabljeni!

2. Mala dvorana navadno gosti razstave. Če imate primerne materiale se oglasite.

3. Koncerti pevskih zborov, rock skupin... (Ideje!)

4. Nastopi dramskih, plesnih idr. skupin.

5. Predviden je tudi likovni tečaj, vendar je to odvisno od števila interesentov in od stroškov organizacije.

6. Video projekcije so še vprašljive, ker bojda ni dovolj interesa med študenti. Kje ste, ljubitelji filmov? Kakšnih filmov, katerih filmov, čigavih filmov?

7. ID planirajo nabavo vstopnic za nekatere prireditve v Cankarjevem domu po nižji ceni. O tem bodo sproti obveščali plakati po blokih. (Samo za stanovalce ŠC - potrebujete domsko izkaznico.)

Kje so zlati časi, ko so ID še lahko krile 50% cene vstopnic?

DRUŽABNE DEJAVNOSTI IN ZABAVA

Pa se sprehodimo kar po dnevih v tednu.

Ob ponedeljkih zvečer so v mali dvorani na voljo plesni tečaji: začetni, nadaljevalni in izpopolnjevalni. Glej plakate, ki že strasijo okoli. Pokrovitelj Super Li je to sredo organiziral predstavitev dejavnosti plesne skupine, ki bo tečaje vodila, in predstavitev zmagovalnih parov. Tudi žur se obeta.

Ob torkih zvečer je vsak tretji teden predviden plesni večer ob živi glasbi.

Vsako sredo od 21. ure dalje v mali ali veliki dvorani DISCO!!!! Vstopnina 20000. Vsaj zaenkrat.

Pred Božičem se nam obeta Veliki Novoletni ples. Kdaj kasneje še kakšen drug veliki ples z glasbo v živo.

Za nekatere koncerte v Tivoliju (in drugje) bodo na voljo vstopnice s popustom. O tem bodo sproti obveščali plakati po blokih. Damska izkaznica.

Tako. Pri koncu smo. Upam, da vsaj za zabavo znate dobro poskrbeti.

Obvestilo?

Drugih tistih pet stanovalcev Šc-ja, ki ste hkrati tudi obiskovalci knjižnice v bloku X! Moramo vas razočarati. Nadaljni obstoj knjižnice je pod vprašajem. Obiska ni. Kaj storiti? Bi imeli raje čitalnico? Katere revije? Mislite, da bi to pritegnilo študente? Javite se in povejte svoje mnenje!

Videli ste, kaj ponuja program ID. Če niste zadovoljni, pa tudi če ste, lahko program sooblikujete preko referentov ID v svojih blokih, ki imajo nalogo, da na sejah Odbora ID zastopajo interese študentov stanovalcev, potem pa s sej poročajo o delu Odbora ID na zbere stanovalcev. Dregnite svojega referenta v bloku!

Za vse referente ID, stare in nove: 1. seja OID v šol. letu 1989/90 bo v sredo, 15. 11. 1989 v sejni sobi bloka III, ob 19. uri. Vabljeni tudi drugi! Oprostite preživelemu aktivizmu, ampak zanima me, če deluje.

Kačka Klopotačka

Človeku se kar zavrti od naključij in zgolj slučajnih dejstev. Vse, kar je bilo pred odhodom znanega, je bil naslov študijske izmenjave: »Environmental issues from a public policy perspective«. Potovanje v veliko izkušnjo se je pričelo 15. julija, oziroma že dan prej na zagrebškem letališču.

To, da je zamuda vseh pravnih sredstev pri nas nekaj povsem nujnega, je bilo znano. Česa takega pa s kolegico Ano nisva pričakovala od ugodne ameriške letalske družbe Pan Am. Pa sva kljub temu doživela. Odpovedan let v Frankfurtu in štiri ure zamude.

Pa vendar niso vse zamude na las enake. Če zamuja Pan American, pilot in vodja posadke ob opravičevanju sporoči, da je zaradi težav, ki so nam jih povzročili, pijača »free«. Čudovita injekcija dobre volje v pravem trenutku, bi lahko temu rekli.

Pa ne le to. Ker smo startali štiri ure kasneje, smo s približno tolikšno zamudo tudi pristali na J. F. Kennedy letališču v New Yorku. Seveda smo zamudili vse lete, ki bi nas pripeljali do Južne Karoline. Pan Am se nam je še zadnjič odkupil. Na njegov račun smo si ogledali notranjost JFK Plaza hotela. Prvi stik z ameriško civilizacijo je bil tako dokaj prijeten in še bolj udoben.

Po zajtrku, ki je šel še vedno na račun Pan Americana, smo 15. julija dopolnili končno odleteli z La Guardije proti Chartlotte in nato z majhnim letečim avtobusom, ki me je spominjal na letalo tipa »ko to tamo pjeva«, proti Kolumbiji.

Columbia, University of South Carolina

Ob prihodu na letališče me je kot predstavnika slovenske smučarske klime pogrelo (tako in drugače). Subtropska klima je nekaj podobnega, kot če vas cele dneve spremlja ekipa, ki je oborožena s feni in vas »osvežuje« s toplim pišem. Vlažnost je bila strahotna, dež pa navadno med drugo in četrto uro popoldan.

Z istim letalom smo prišli Ana, Lazslo, Zoltan, Andrea in Lilla, ter seveda

IZMENJAVA

PF IN USA

PRAVNI FAKS UŽIVA

Foto: Leo Peklar

Pričelo se je med najbolj živčnim in gotovo najtežjim izpitom na naši fakulteti. Čakajoč na drugega od treh izpitov sem izvedel za možnost udeležbe v mednarodni izmenjavi študentov med poletnimi počitnicami. Amerika, bi zavpil kak teen-ager. In res je šlo za Ameriko – natančneje za Univerzo Južne Karoline v Kolumbiji. Da pa bi bilo naključje še bolj neverjetno, sem kasneje izvedel, da je bil dopis najprej poslan na Univerzo v Beogradu. Ker pa tam niso reagirali pravočasno, so bistri Američani menili, da gotovo ni dovolj interesa in nov dopis poslali prof. dr. Jožetu Mencingerju, katerega naslov so povsem slučajno imeli, ker je pred leti po ne vem kakšnem naključju sodeloval na nekajdnevem seminarju na omenjeni univerzi.

moja melenkost. Manjkali so štirje študentje iz Bolgarije. Pan American je imel navado izgubljati tudi potnike, da o prtljagi ne govorimo.

Pa so prišli še isti večer. Po »bližnjici« New York – Chicago – Charlotte – Columbia. Vendar brez prtljage, med katero je bila tudi celotna diplomatska naloga enega od študentov. Raziskave na področju hidrodinamike.

Direktorica Projekta Glenda L. Bunce in njena pomočnica Carol Peterson, obe ločeni emancipiranki zgodnjih štiridesetih let, sta nas pričakali na letališču in nas z univerzitetnim kombijem, ki smo si ga nato prisvojili za nekaj tednov, odpeljali do mesta. Columbia Hall je pisalo nad vhodom stolpnice, v katero sta nas po najkrajšem možnem času naselili. Šlo je seveda za stavbo študentskega naselja, popularni »dorm«, z izgledom našega hotela solidne B kategorije. Tako je vsaj izgledalo v pritličju. Sobe se ne razlikujejo mnogo od naših študentskih domov. Res pa je, da vam v Kolumbiji za ceno petih dolarjev na dan zamenjujejo posteljnino in brisače vsakodnevno. Snažilke temne polti so zadolžene tudi za stalno čiščenje vaše kopalnice.

Po kratkem spoznavanju njihovih pip in tušev smo se prerojeni spustili z devetega nadstropja, kjer je hladilna naprava ustvarila pogoje, dostojne za bivanje, na nečloveško »fenanje« in ogled Univerze ter mesta.

O sobah je potrebno reči še nekaj. Odpiranje oken zjutraj ob sedmih je enako šok terapiji, kajti učinek je tak, kot bi navsezgodaj še pred vhodom v kopalnico odprli vrata pečice in se prepričali, če je dovolj topla. Tako smo kmalu spoznali, da je najdonosnejši poklic v Južni Karolini gotovo prodajalec klimatskih naprav in velikih elis, ki so navadno nameščene pod strop v dnevnih prostorih.

Univerza v Južni Karolini je bila ustanovljena leta 1801. Bila je prva državna institucija za višjestopenjski študij, ki je bila financirana iz državnih virov. Pred državljansko vojno je bil to eden od najbolj cenjenih kolidžev v Združenih državah.

Po koncu vojne med severom in jugom je šla skozi šest različnih reorganizacij in tako izgubila na kvaliteti. Dokončno obliko, ki jo ima še danes, je dobila leta 1906.

Spada med tiste Univerze v Ameriki, ki vzgajajo kadre predvsem za potrebe zvezne države, v kateri se nahajajo.

Izjema je ekonomija in »Department for Government and International Studies«, katerega gostje smo bili.

Omenjeni deli sta dosegli svoj renome prav z mednarodnim povezovanjem. Ker pa je zadnje obdobje zlasti naklonjeno povezovanju in odpiranju na vzhod in ekologiji, so za letošnje poletje pripravili program, ki je temeljil na študiju ekologije in povabili študente iz vzhodne Evrope.

Univerzitetni prostor z vsemi pripadajočimi objekti zavzema toliko, kot ožji center Ljubljane (stara Ljubljana). Ta del je popolnoma ločen od ostalega mesta. Prepovedan je vohod z avtomobili. Parki so zgledno urejeni. Trimske steze označene. Vožnja s kolesi dovoljena. (»Mountain bikes« so še vedno hit.) Stavbe so obnovljene in zgrajene po angleškem podeželskem vzoru. Čutiti pa je močan vpliv stare južno ameriške arhitekture, ki sega v čas pred civilno vojno.

Centralni del univerze je park Horseshoe. Najlepša hiša na »Podkvi« je tako imenovana President's House – hiša v kateri živi predsednik studentske vlade (v našem jeziku UK) z najožjima sodelavcema.

Ostale hiše v tem parku so namenjene boljšim študentom. Če torej spadaš v topen generacije v Kolumbiji, boš najverjetneje živel na Podkvi, ki je popoln statusni simbol. Ne materialnega, pač pa intelektualnega bogastva.

Naša predavanja so se pričevala vsako dopoldne ob pol enajstih v humanističnem kompleksu (Humanities Complex) v stavbi, imenovani Gambrell Hall, ki je zgrajena kasneje in se na vklaplja najbolje v celoten kompleks.

Življenje se je na univerzi pričevalo okrog desetih dopoldan. Takrat so prihajali prvi študentje in ob kavi ter značilnih ameriških krofih (donuts) prebirali časopise. Ob tem so jih iz neposredne bližine opazovale verice, ki jih na Kolumbijski univerzi res ne manjka. Pa prav nič plašne niso, saj jih študentje hranijo kar iz rok.

Predavanja so potekala od ponedeljka do četrтка. Vikend, ki se je tako začel že s petkom zjutraj je bil vselej odlično organiziran.

Po prvem tednu predavanj smo se morali v nedeljo izseliti iz študentskega doma k družinam – gostiteljem. Zato smo preživeli izven Kolumbije le en dan.

Morda pa je bil zato ta toliko bolj vznemirljiv. S kombijem smo se namreč odpeljali kakih osemdeset kilometrov proti jugu. Nekje k sredini toka reke Edisto. Reke, ki velja za popolnoma čisto. Tam so nas v lično urejenem parku že čakali vo-

diči. Odpravljali smo se namreč s kanuji po najbolj zanimivem, približno štirideset kilometrov dolgem delu reke.

Temperatura je občutno narasla, saj je za večino to predstavljalo prvi stik s to vrsto pustolovščin.

Zlasti še, ko so nam razdelili rešilne jopiče in nam zabičali, naj ne prijemljemo kač po vejah in rib s strupenimi bodicami na hrbtni plavuti. Za konec so nas potolažili s tem, da krokodili v reki Edisto so, vendar jih navadno preplašijo zvoki iz kanujev in zaenkrat še nikogar niso pojedli. Vsaj celega ne. Kakšna roka ali noga že!

Z vsakim zaveslajem pa je napetost popuščala. Vse do prve zožitve reke, kjer sta nam padla v vodo Ivan, ki je z glavo pristal na škali in staknil večjo buško in Lilla, ki jo je tok odnesel naprej, a sta jo fanta v čolni št. 1 potegnili k sebi.

Ivan se je odločil, da ne bo več padal, zato pa je njegov kolega iz Sofije Stefan kar trikrat uspel pasti v vodo. Za nameček s fotoaparatom okrog vratu. Ko ga je kasneje nesel popraviti, je lastnik samo odkimal val z glavo ob pogledu na premočenega Zenitha.

Do konca se ni zgodilo nič pretresljivega. Vse, ki so padli v reko, smo pobrali pred kačami, ribami in krokodili, katerih – roko na srce – nismo videli prav veliko. Pravzaprav nobenega.

Lepi vtisi, boleče mišice in zagoreli obrazi so nas spominjali na našo prvo pustolovščino le en teden. Na vrsto je prišla res prava avantura.

Že naslednji vikend nas je Univerzitetni kombi s šoferjem Bobbyjem Phillipsom odpeljal v Nacionalni park Ocoanee!

Popoldne smo preživeli ob postavljanju šotorov in pripravljanju tortilj in tacov.

Noben od naših vodij pa ni bil ravno miren. Spomnim se le, da je Bobby omenjal film Deliverance. In ker sem slučajno film s tem naslovom videl vsaj trikrat, moj spanec ni bil ravno trden.

Po zajtrku in zaključku debate o demokraciji tako in drugače so nam pod nos

pomolili list papirja, ki smo jim ga bili dolžni podpisati, če smo se želeli udeležiti raftinga – izleta z gumijstimi čolni po reki Chatooga.

Vse bi bilo lepo in prav, če že v prvem stavku ne bi pisalo, da sami odgovarjamo za eventualne poškodbe in izgubljene predmete in celo za morebitno smrt. Rafting se je v trenutku spremenil v smrtno nevarno pustolovščino.

Vožnja iz parka do starta raftinga je minila brez veselih obrazov. Smrtno obsojbo smo podpisali prav vsi.

V majhni, lično urejeni hišici, so nam vodiči hitro razdelili rešilne jopiče, vesla, čelade in nasvete.

Že ko so nam uvedli novo matematiko v osnovni šoli in kasneje usmerjeno izobraževanje v srednji šoli, sem grenko spoznal, da je naša generacija rojena za preizkušanje. Zato ni bilo nobeno presenečenje zame, ko je vodja izleta, če se temu lahko tako reče, naznanil novosti. To je njegov »first time« kot vodje raftinga in za nameček nam manjkata še dva vodiča, tako bosta dva rafta ostala brez izkušenih veslačev. Besede so nam vzele še tisti kanček poguma, ki smo si ga prej ponosno nadel na obraze, da bi drugim dokazali, kakšni »kerlci« smo.

Seveda ni bilo dvoma, Leon gre v raft brez vodiča. Sledila je vožnja z avtobusom starejšega letnika do izhodišča naše poti. Ker pa je kanjon reke ozek in strm, nas je še prej čakala pot, dolga pol milje. Kar tako za ogrevanje – v polni opremi in z rafti na ramenih. S seboj sem vzel tudi fotoaparati in tega mi nikoli ne bo žal. Carol mi je dan poprej preskrbela posebno »water proof« vrečo v katero sem položil kamero.

Začetek je bil bolj miren, kot smo pričakovali. Nato pa se je pričelo. Prvi padci v vodo, prve odrgnine, prva izgubljena vesla in avanturisti v vodi. Neštetokrat smo nasedli na skale in bili mokri od nog do glave.

Prihodnjič bomo potovali dalje.

Leon Peklar

'jaz _____ (ime in priimek) stanujoč v _____
_____ (ulica, pošta) želim postati
naročnik TRIBUNE!
(podpis)
' _____ (izreži in naloži na dopisnico)

VSI SO GLUHI

POLITIČNI MARKETING

DEJAN VERČIČ, RK ZSMS Plagiat za oblast?

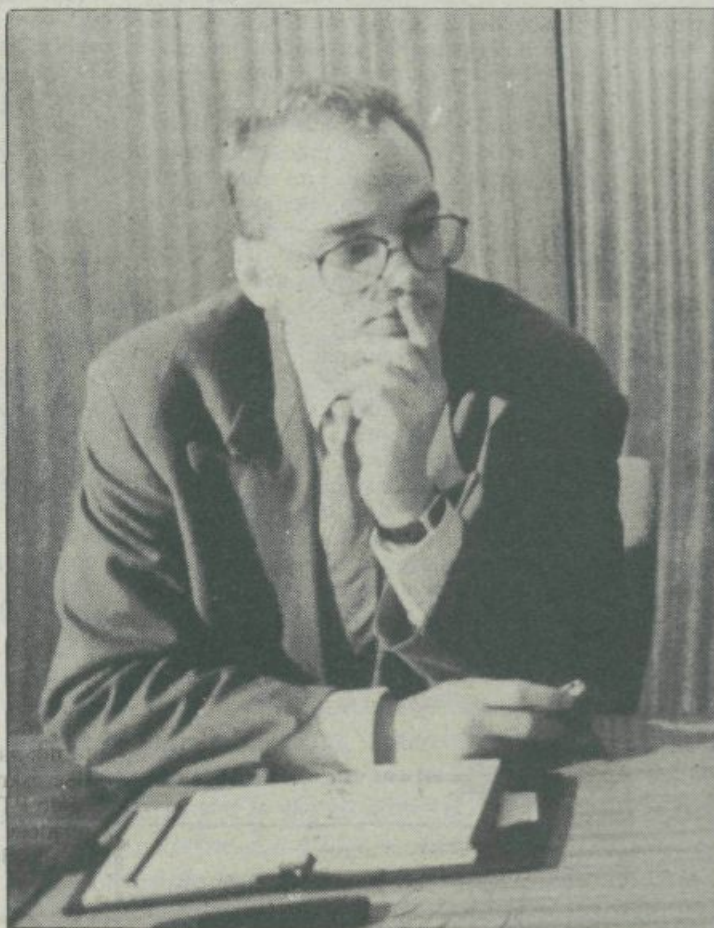

Foto: Barbara Sršen

Pri nas se do Popitovega pisma CK ZKS (v katerem je CK seznanil s svojim odstopom s članstva) o njem ni kaj dosti govorilo, če pa se že je, je imel pojem izrazito negativen predznak. Popit je CK-ju, med drugim, očital tudi politični marketing. Mimogrede, pismo je še kako prav prišlo drugače mislečim širom Jugoslavije. Ponovno se je namreč »izkazalo«, kako nedemokratična, brezobzirna, provokativna in sploh, je uradna slovenska politika. Pa slednje v tem kontekstu niti ni pomembno.

Vse, kar mi je od pisma ostalo v spominu, je Popitovo prepričanje, da je politični marketing praksa manipuliranja z ljudmi in njihovimi čustvi, ter da spreminja množice v objekt politike, namesto da bi bile ustvarjalni del političnih organizacij. Edina stvar torej, ki mu je ne gre očitati je, da je prvi med širšo, oziroma nestrokovno javnost uvrstil pojem, pa čeprav je do njega zavzel kritično stališče. Kljub vsem očitkom pa je prav on tisti, zaradi katerega je politični marketing postal predmet raziskav tistih, ki se nanj spoznajo in tistih, ki se ne. Tako politikov, ekonomistov, novinarjev in celo nekakšnih »idejnih voditeljev«
alternativnega nočnega življenja (pa bi za slednje človek mirne duše dejal, da še najbolje vedo, kako se stvari streže). Torej, tudi s to stvarjo je bilo tako, kot je pri nas pač z vsako. Nekdo jo omeni in če ima zadeva poleg vsega še negativen predznak, po njej veselo »planejo«
vsi, ki želijo biti »in«.

Skratka, pomembno je, da je politični marketing sploh postal predmet razprav. Kakšnih štirinajst dni po objavi Popitovega pisma je o njem, na prvem marketinškem sejmu v Jugoslaviji, že glasno razmišljal član predsedstva RK ZSMS Dejan Verčič, potem pa isto zadevo (nekoliko obširneje) objavil še v prvi naslednji Sobotni prilogi Dela. Do tu vse lepo in prav. Nič ni narobe, če je razmišljal o političnem marketingu, toda zakaj govoriti o njem v ameriškem prostoru, oziroma če že, zakaj se

ne obenem dotakniti tudi razmer pri nas? Sami po sebi se postavljata dve vprašanji; prvič, ali zato, ker marketinga v politiki sploh nimamo in drugič, ali morda zato, ker o njem Dejan Verčič ne ve ničesar, oziroma malo? Drži oboje, kajti (prvič) političnega marketinga pri nas resnično nimamo. Če izhajam iz znanih dejstev, da se v politiki skozi zgodovino parlamentarnih demokracij pojavljajo trije politični koncepti (proizvodni, prodajni, marketinški), potem je politična situacija pred spomladanskimi volitvami še najbolj identična prodajnemu konceptu. Politični subjekti bodo namreč (bolj kot ne) »prodajali«
svoje programe, ki so jih predhodno »proizvedli«
brez potrebnih javno mnenjskih raziskav. Tudi če predpostavim, da sta Milošević in Kučan (o katerih v zadnjem času radi govorimo, ko razmišljamo o pojavu pri nas) glavna akterja »konkurenčnih političnih subjektov«, še vedno lahko zaključim, da njuna popularnost ni posledica zavestnega, organiziranega delovanja »štaba ljudi«, ki bi jima narekoval kaj in kako naj počneta in se obnašata za pridobitev večinskega javnega mnenja. Vse, kar počneta, je bolj rezultat, pri Miloševiću pretiranega narcizma, pri Kučanu pa uglajenega, zadržanega, neforsirajočega ravnanja. Še posebej bistvena razlika med njima je ta, da prvi deluje v razmerah monolitnega, nepluralističnega režima, medtem ko se prostor, v katerem se pojavlja Kučan, že osvobaja teh primesi in je politično bolj odprt, ter vsaj navidezno pluralističen. Sicer pa politični marketing načeloma ni stvar posameznikov, temveč zvez, strank, gibanj ali karkoli že hočete. Dejstvo pa vendarle je, da zunanost, obnašanje, ravnanje in podobne karakteristike politikov – posameznikov nemalokrat vplivajo na uspeh celotne stranke na volitvah, ki so v bistvu pokazatelj uspešnosti, oziroma neuspešnosti predhodne angažiranosti političnih subjektov.

Če se vrnem k prej zastavljenemu vprašanju (pod drugič), potem vam pri rešitvi

Političnega marketinga si seveda nismo izmislili pri nas. Tako kot ekonomski, se je tudi politični rodil v Združenih državah Amerike, se nadaljeval v Veliki Britaniji, Franciji in drugih razvitih državah Zahodne Evrope.

odgovora ponujam podatek, da stvar o kateri je govoril **Dejan Verčič** na Marketing klubu 89, ni plod njegovih lastnih razmišljanj. Vse, kar je storil za njeno predstavitev, je, da je prepisal članek iz tuje revije. Pri tem pa se niti potrudil ni, da bi ga primerjal s stanjem pri nas. Verjetno zato, ker mu stvar ne bi šla najbolje od rok. In ker ima vsaka medalja dve plati, je druga ta, da si je s prevedenim člankom pridobil sloves pionirja na področju teoretiziranja o političnem marketingu. Nekateri njegovo predavanje ocenjujejo cel za zgodovinsko, kot na primer (na nedavni okrogli mizi na ljubljanski TV) Mile Šetinc, ki je dejal, da je **D. Verčič postavil tezo**, da pri marketingu v politiki ne gre toliko za prodajo zagotovljenih programov ter politike, ki jo je treba v čimbolj zanimivi obliki ponuditi volilcem, temveč za prilagajanje njihovim potrebam, oziroma, da jim ponudiš tisto, kar hočejo. Ta »teza« vsekakor ni iznajdba Dejana Verčiča, saj na enaka razmišljanja in definicije naletimo pri opredeljevanju ekonomskega marketinga. Različni so le subjekti, ki se pojavljajo na trgu. V politiki so to stranke in njihovi programi na eni, ter volilci na drugi strani, medtem ko so v ekonomiji proizvajalci blaga in storitev, ter kupci oziroma potrošniki. »Isto sranje, drugo pakovanje«, torej.

Tako trženje v ekonomiji kot v politiki ni možno brez uporabe strategije, ki pomeni znanstveno načrtovano raziskovanje tistega, kar potencialni »potrošniki« želijo. Kot že rečeno – tega pri nas nimamo in očitno bo precej pestro, ko se bo začela dirka za naklonjenost »neraziskanih« volilcev, ki se bodo spomladi prihodnje leto odločali, kateremu subjektu bodo namenili svoj glas. Pomembno vlogo bodo v tako imenovanih predvolilnih bojih vsekakor odigrali mediji, kar pa še ne pomeni, da je pojav političnih subjektov na televiziji, radiu ali časopisu že tudi dovolj za politični marketing. Sicer pa pojavljanje v medijih tudi vzbuja dodatne dvome v pravila igre t. i. »kampanj« pri nas. Če izvzamem TV, je večina ostalih medijev v glavnem v rokah SZDL. Le-ta kot ustanovitelj ne bi smela predpisovati, koliko prostora naj sredstva obveščanja namenijo tej ali oni »stranki«. (Dobra šala?!) In če ravno tisti, ki se s tem ta hip največ ukvarjajo, proklamirajo, da se bodo vsi subjekti enakovredno pojavljali v medijih, ne glede na program in razpoložljiva sredstva, vse skupaj še naprej ostaja pod vprašanji. Tudi zato, ker je Jure Pengov, urednik Informativnega programa na ljubljanski TV, minul teden izjavil, da se bodo v političnih ekonomsko propagandnih spotih v večji meri pojavljali tisti, ki bodo več plačali. Tistim, ki bodo imeli približno mesec dni pred volitvami (ko bodo začeli s predvajanjem spotov) manj denarja, pa v tolažbo nudijo garancijo, da se nihče izmed kandidatov ne bo pojavljal v TV »špicah« (op. a. To je čas, ko največ ljudi spremlja program, kar obenem tudi vpliva na odločitev

recipientov). Jasno pa je, da če se gremo trženje v pravem pomenu besede, potem bo imel avtomatično več možnosti za zmago tisti, ki se bo večkrat pojavil bodisi na televiziji, radiju ali časopisu.

Politični subjekti bodo torej v večji ali manjši meri ponujali volilcem tisto, kar se jim bo zdelo, da hočejo, pa čeprav jih nihče ni vprašal niti tega, ali si volitev sploh želijo.

Morda zato, ker so prepričani, da bo z volilci že kako. Bolj kot volilci so, očitno po njihovem mnenju, pomembni interesi politike, zato pa je v tem trenutku potrebno na dolgo in široko govoriti o političnem marketingu ter s tem ustvarjati iluzijo, da se pri nas (končno?!) nekaj dogaja.

Odprto pa ostaja še vprašanje, ki ga je, na že prej omenjeni okrogli mizi, načel Mile Šetinc. Citiram: »Kako zaupati ljud-

stvu, da bo na volitvah izbralo pravega, če je pa to ljudstvo, kot bi rekel avstrijski ameriški ekonomist Schumpeter, šibko, intelektualno nesposoben, nagnjeno k močnim iracionalnim vzgibom in če povprečen državljan reagira infantilno kot nekakšen primitivec.« Morda bi bilo bolje, če bi zastavil vprašanje: »Kako naj ljudstvo zopet zaupa »novi« politiki?«

Ne glede na to, pa me od okrogle mize dalje neprestano spremlja občutek, da sem ena izmed tistih infantilnih bebecv, za katere se še ne ve, če jim gre zaupati. Zato bom vsekakor temeljito premislila, za koga (če sploh) naj glasujem na prihodnjih volitvah. Sicer pa bodo svoje volilne lističe v skrinjico metali tudi prej omenjeni razpravljavci okrogle mize in s tem preverjali relevantnost Schumpetrove teze tudi na lastni koži. Mateja Šega

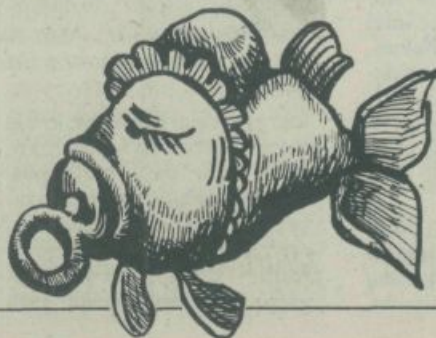
MAMA TI JE PROVINCA FUCK ME TENDER

Teško je biti mlad
ali
velenjsko-republikanska rapsodija

Zadnje javno sejanje predsedstva RK ZSMS je poleg različnih točk dnevnega reda in raznobarnih frizur cenjenih gostov imelo tudi en polprdeči kamenček spotike, t.j. točkooo, zaradi katere so v palači Sindikata gostovali tudi uporniki iz T. Velenja. Afera »Pismo« tudi prejšnji teden ni dobila svojega epiloga in če smo nekoliko zlobni, ga pravzaprav ni bilo mogoče pričakovati vsaj iz dveh banalnih razlogov: prvič, domače igrišče (bojišče), drugič, domača publika in njej na ljubo velik motiv favorita dvoboja. Zato ni nič čudnega, da je Velenjčanom zmanjkalo intelektualne inspiracije in so se po desetih minutah brezuspešnega zoperstavljanja pobrali v Šaleški kot. Več kot vse, kar se je doslej govorilo, napihovalo in natolcevalo v zvezi z nastalim sporom, govori opazka, ki jo je ob velenjski kapitulaciji izrekel član predsedstva RK ZSMS (ne bomo spominjali imena (ulic)), citiramo: »Dejte se že skidat!«

Naj ne ve roka, kaj misli glava, je slogan, ki ga mladinska vrhuška že nekaj časa upošteva in če se pri tovrstnem početju naključno pripeti, da nadebudna roka nj. veličanstvo – mislečo glavo – prav nežno oplazi za vrat in ji kljub njeni politični strategiji da vedeti, kdo je njen rezervoar, kdo vazal in koliko marmelade ima okrog ušes, je kristalno nejasno, da bo tu nekdo (apriori določeno) popapcal svojega Štrumfa. Ali bolj konkretno zabeljeno: novonastala velenjska Združena opozicija, ki se druži v OK ZSMS (kdo pravi, da onanira) napada (je napadala in verjetno še bo) po liniji najmanjšega upora nadnaravnih statutarnih papirusov bivše idole – ufoteljizirane republikance in to tam, kjer kresoče se iskre dvomljivo artikulirajo tisto najvažnejše – argumente. Bolj fair bi bilo, (tudi do PTT), če bi šef velenjske mladine lepo nadel kravato in se postavil pred svet mladcev (P RK) in jim brez pretirane pantomime zagrgral: »Lej ga, čuj...« Itd. Pejte se soli!

BOJAN

REPUBLICANCI

NASVIDENJE V NASLEDNJEM KOMUNIZMU

Mladinska politika je samo delček samoupravnega kozmosa, ki danes sam sebe vlačí iz vode. Podobno kot partija vidi svojo možnost v političnem udejnjanju. Po javno mnenjskih raziskavah, ki so jo zanje opravile različne službe, je spoznala, da ima v našem prostoru precejšen politični kapital, ki ga kani sedaj realizirati. Kje in s kakšnimi razlogi se pojavlja nasprotovanje temu naklepu?

Pred dobrim mesecem se je v Demokraciji pojavil članek izpod peresa Petra Kodermaca, ki je ostro napadel preoblikovanje ZSMS v politično stranko. Njegovi argumenti so bili usmerjeni predvsem proti politizaciji. Zveze, ki je svoj kapital (politični) ustvarila predvsem kot najširša fronta mladih. Ta avtor se torej nekako zavzema za ohranitev ZSMS-takšne, kot je bila doslej. Sem lahko uvrstimo tudi očitke P OK ZSMS Velenje, ki je nastopila s tem, da ji je dovolj demokratičnega centralizma predsedstva RK ZSMS, ki je temeljni nosilec represije in discipliniranja še aktivnega članstva v ZSMS. V odprtem pismu je ta organizacija zastavila tri vprašanja: Ali je predsedstvo odgovorno članstvu, ali obratno, kdo od članov P RK ZSMS je član dveh organizacij (ZSMS in ZK) in katera stališča zastopajo ti dvojni člani v organih ZSMS in koliko znaša predračun za portoroški kongres? Pričakovana konfrontacija med Velenjčani in republikanci je do sedaj izostala.

Druga vrsta očitkov na preoblikovanje ZSMS leti s strani partijske oblasti. Tako na primer Ciril Ribičič na posvetu s sekretarji OK ZSMS (Delo. Razcep na levici bi bil škodljiv) opozarja na nevarnost razcepa v slovenski levici (v mislih je imel ZSMS. Klub 89, Zeleni, skratka vsi tisti politični dejavniki, ki ne stojijo za majniško deklaracijo). Gre torej za strah, da bi oblikovanje nove politične stranke razbilo socialistično levico.

Tukaj nanizani očitki preoblikovanja kažejo na žalovanje za vlogo, ki jo je nekdanj zavezala ZSMS. Partija za-

V Portorožu se bo od 3. do 5. novembra 1989 odvijal kongres ZSMS. Če sodimo po izjavah večine republikanskih mladinskih veljakov-zgodovinski. In kaj bi naj bilo tisto, kar naj bi iz tega dogodka zares naredilo dogodek, ki ga bodo pomnili prihodnji rodovi, ali pa v najslabšem primeru mi še kako leto. Zveza socialistične mladine Slovenije, ta pogruntavščina partijske ideologije, se namerava preoblikovati v čisto ta pravo politično organizacijo. Organizacijo, ki bi znala prisluhniti zahtevi časa. Njeno iskanje novih modelov delovanja pada v kontekst vsesplošne preneve socialističnih sil.

Partijski krogi so vrgli v obtok rumeno zvezdo. Sindikat, ki je do nedavnega opravljal funkcijo partijskega policaja v vrstah delavskega razreda, se poskuša preoblikovati v neodvisni sindikat - x nekakšno slovensko izdajo Solidarnosti. Tudi borčevska organizacija je v svoj žargon vključila besedo politični pluralizem. SZDL pa na ves glas obljublja, da bo sedaj postala resnična frontna organizacija Slovenije, pravi naslednik OF. Je to zadostni pogoj ne za demokratizacijo temveč za demokracijo?

luje za svojim otrokom, ki namerava začeti na svojo roko, kljub temu, da je preko partijske izkaznice še vedno zavezan samoupravnemu rodoovniku. Mladinci žalujejo za fronto, v kateri so po kongresu v Novem mestu našli

svoje mesto.

Po povedanem bi lahko poegnili podoben sklep, kot ga je Slavoj Žižek v članku Trije politični bloki na aktualni slovenski sceni (Delo. 25. oktober). Član Kluba 89 v tem članku govori o treh politič-

nih blokih v naši stvarnosti: prvega predstavlja partija na čelu združene levice, drugi del predstavlja združena opozicija, zbrana okoli SDZ, nekje med ta dva pola pa je uvrstil ZSMS, ki se mu kaže kot tista prava tretja izbira. Afirmacija ZSMS kot tretjega političnega dejavnika na volitvah bi naj bilo garant za politično stabilizacijo političnega prostora.

Menim, da je Žižkov sklep prehitel. Izhaja namreč iz tega, da se ZSMS afirmira kot nov politični faktor, kot nova tretja stranka. Kje so težave pri tem preoblikovanju? Znotraj predlogov dokumentov za XIII kongres ZSMS stvari še vedno niso jasno opredeljene. ZSMS se poskuša izogniti dokončnemu odgovoru na to, kaj bi naj pravzaprav bila. Še vedno poskuša balansirati med svojim političnim in družbenim položajem. Dejan Verčič na primer trdi, da je bodočnost te organizacije v političnem delovanju, medtem ko na primer Roman Lavtar priznava, da odnos med družbeno in politično noto organizacije še ni povsem jasen.

Ne morem se znebiti občutka, da poskuša ZSMS, oziroma njeno vodstvo ne prestando sedeti na dveh stoli. Mnogi njeni voditelji računajo na to, da se bo njihovo novo politično organizacijo jemalo resno kljub temu, da so hkrati člani partije, po drugi strani pa v vodstvu nove stranke. Kljub temu da republikanci zagotavljajo, da to za njih ne predstavlja problema, bodo po mojem mnenju o tem še morali razmisliti. Ker se kot volilec ne bom mogel izogniti vprašanju, kako naj jemljem resno politično stranko, katere voditelji je ne jemljejo toliko resno, da bi bili samo njeni člani.

Menim, da je prišel čas, da se hibridi politične organiziranosti samoupravnega gospostva umaknejo in ukinejo kot politični dejavniki. ZSMS bo morala deliti usodo zveze borcev. Ali bo s političnega prizorišča odšla ali pa bo odplaknjena. Mladež, ki je sedaj znotraj te organizacije gradila svojo politično kariero, bi si politično prihodnost morala graditi drugje.

Silvo Zapečnik

MINISTRSTVO ZA MLADINO

S preobrazbo ZSMS iz sistemsko predvidenega reprezentanta mlade populacije v politično organizacijo z jasnimi izhodišči, za katere pa ni nujno, da so lastni vsem posameznikom, ZSMS dejansko izgublja vlogo edinega reprezentanta mlade populacije v Sloveniji. Osvobojeni iluzij o monolitnosti mladine je praktično nemogoče poiskati ustrezen okvir, ki bi predstavljal političnega, družbenega ali reprezentanta po drugih osnovah za vse posameznike, ki po svoji generacijski pripadnosti spadajo v mladino kot posebno, generacijsko pogojeno skupino znotraj družbe. Vendar mladina kot družbena skupina obstaja, znotraj nje pa delujejo različne oblike združevanja, ki združujejo mlade po različnih osnovah.

jam, katerih delovanje lahko vpliva na položaj članov Sveta in njihovo delovanje. S tem je vloga Sveta označena kot drugi pol t.i. ministrstva za mladino, v celotni družbi pa kot korektor izvajanja zakonodajnih pogojev. Izvajanje konkretnih akcij in projektov Sveta na nivoju vseh članov izhaja iz potreb članov in osnovnih izhodišč in namenov združevanja v Svet. Velik pomen, če že ne glavna takšnega delovanja, je

prenešen na stalne inčasne organizacijske oblike združevanja posameznih članov v Svetu na podlagi istovetnosti ali sorodnosti interesov, oblik sodelovanja in problemov. Funkcija reprezentativne dejavnosti sveta zaobjema tako promocijo oblik in vsebine delovanja vseh svojih članov kot tudi organizirano pristopu pri zagotavljanju enakopravnega in stabilnejšega mednarodnega sodelovanja svojih članov.

Princip združevanja v Svet temelji na popolni odprtosti in ohranitvi avtonomnosti delovanja vsakega posameznega člana Sveta. Vključevanje in delovanje v Svetu temelji na enakopravnosti vseh članov na glede na njihovo velikost, moč ali številčnost članstva. V tej luči so opredeljene pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz članstva. Predvsem, to je pomembno, izvajanje pravic s strani dela članstva ne sme posegati ali ogroziti pravice in neposredne interese drugega dela članstva. Organizacijska zasnova Sveta predvideva osrednje mesto oblikovanja in sprejemanja ključnih izhodišč za delovanje Sveta, izpeljava v izvršne in nadzorne organe predvideva osrednje izvršilno telo (Sekretariat), nadzorni odbor, statutarno komisijo in Sklad Sveta kot finančno institucijo znotraj Sveta, ob tem pa zasnova organiziranosti predvideva tudi oblikovanje že omenjenih stalnih ali začasnih organizacijskih oblik združevanja članov v Svetu.

Osnova financiranja obstoja in delovanja Sveta je predvidena iz proračuna republike, oziroma proračunskih sredstev pristojne družbene institucije, za stroške, ki so povezani z minimumom dejavnosti Sveta. Finančna sredstva za realizacijo posameznih konkretnih projektov Sveta naj bi bila omogočena na podlagi predložitve programa konkretnega projekta in pripadajoče prošnje ustreznih družbenih institucij. Istočasno naj bi se sredstva, zbrana iz članarine, prispevkov članov in nečlanov Sveta ter lastne dejavnosti, kanalizirala v Sklad Sveta za potrebe finančnih stroškov tistih projektov, za katere Svet ne bi pridobil razumevanja v pristojnih družbenih institucijah, oziroma projektov, katerih nosilci bi bili posamezni člani Sveta, a pomen same realizacije projekta presega pomen in potrebe nosilca projekta.

Janez Škulj

Iniciativna skupina je imela svoj prvi sestanek 25. 10. 1989 v prostorih KLUBA DELEGATOV, kjer so se predstavniki različnih skupin dogovorili za nadaljnje sodelovanje.

Uredništvo

To pa ni edina izjava, s katero je dalajlama presenetil. Italijanski novinariki Oriani Fallaci, ki ga je v Kašmirju obiskala leta 1968, je povedal, da pravzaprav ne verjame, da je utelešenje trinajstega dalajlame. Ni nujno, da je tako. Lahko, da je utelešenje kakega drugega lame ali pa tudi preprostega kmeta. Mar je to sploh pomembno, se sprašuje Tenzin Gyatso – mar verujemo v demokracijo ali ne? V preseljevanje duš pa neizpodbitno veruje. Ni ga strah smrti, kajti ve, da se bo po njej znova utelesil. Reinkarnacije zanj niso neka posebna skrivnost, temveč jih doživlja in veruje vanje kot v nekaj vsakdanjega, kot sta na primer življenje in smrt.

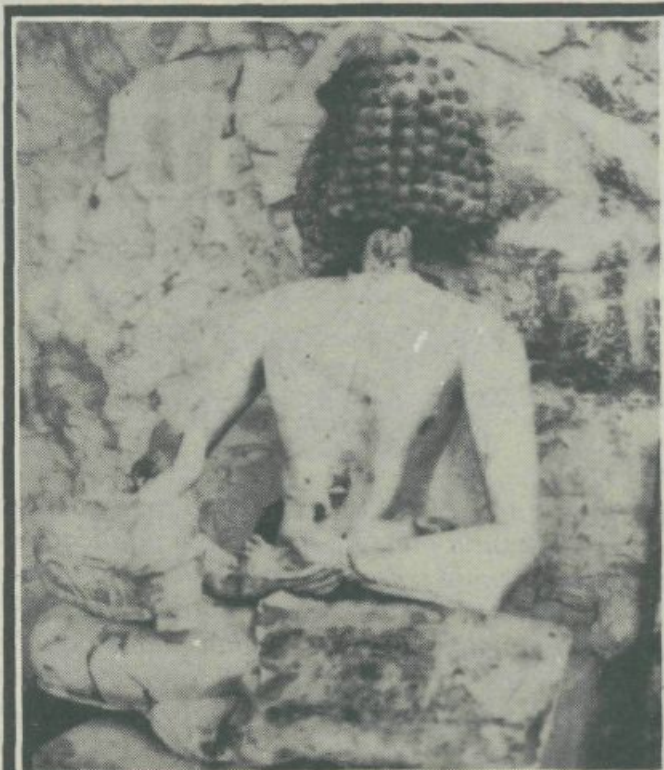
Če ne bi bil dalajlama, potem bi bil verjetno mehanik ali električar, rad pove Gyatso. »Ne vem, kaj bi dal, da bi lahko potoval na Luno. Pa ne zato, da bi pristal na Luni, temveč da bi užival, ko bi vodil vesoljsko ladjo. Rad imam stroje.« Ko je bil dalajlama še majhen otrok, so mu podarili avtomobilček. Ta ga je popolnoma očaral in počutil se je kot v pravljici. Nato je med svoje igračke uvrstil še električni vlak in letalo. Kot mladenič je na svojem dvoru odkril dva zastarela, »prava«, avtomobila. S prijateljem ju je popravil in se naučil šofirati.

»Zame je bilo to razburljivo kot razprava o dialektiki«, je povedal dalajlama. Na dvoru je večkrat odpovedal električni generator. Domači so mislili, da gre za okvaro, v resnici pa je bil kriv mladi lama, ki ga je naskrivaj razstavljajal.

»Na videz je Hruščov podoben debelemu prašiču. Giblje se in diha kot prašič. Vendar je inteligenten, prisrčen in simpatičen prašič. Lahko bi postal njegov prijatelj«, je bivšega sovjetskega voditelja nekoč označil dalajlama. V tej oceni prihaja do izraza njegov vzhodnjaški način razmišljanja – Hruščova ne tehta po njegovi politični ali ekonomski teži, kot bi to storil Evropejec, temveč po njegovih psihofizičnih lastnostih. Ču En Laja ni maral. Zdel se mu je preveč zviti, kar

PORTRET

TENZIN GYATSO DALAJLAMA

POZLAČENI BUDA – ŽRTEV «
KULTURNE REVOLUCIJE

Med nastopom pred TV kamerami, potem ko je prejel Nobelovo nagrado za mir, se je z roko drgnil po nosu in nič ni bil podoben dostojanstvenemu tibetanskemu svečeniku, kot si jih Evropejci običajno predstavljamo. »Prav mogoče je, da sem zadnji dalajlama. To ne bo tragedija za nikogar. Zaradi tega nihče na svetu ne bo jokal ali trpel. Če se bo neka druga družbena ureditev izkazala za ustrežnejšo, bo tako tudi prav. S časom je treba iti v korak«, je dejal Tenzin Gyatso, štinajsti in morda zadnji dalajlama.

**»Hruščov je bil inteligenten
prisrčen in simpatičen
prašič«**

je spoznal po njegovem pogledu. Njegovo inteligenco je imel za velikansko, vendar izprieno. Nekajkrat se je Tenzin Gyatso srečal z Mao Ze Dongom. Tudi nad njim ni bil navdušen. Zdel se mu je melanholičen, bolan in pri vsaki besedi neskončno pazljiv.

Nasploh je dalajlama v svojem življenju veliko več občeval z komunističnimi voditelji kot s katerimikoli drugimi. Ko je bil leta 1982 ves zahodni svet poln novic o »hudi bolezni« Leonida Brežnjeva, je Gyatso zbudil veliko pozornost, ko je preko japonskih budističnih posrednikov svojemu prijatelju Brežnjevu poslal čudežne tablete, ki bi naj ozdravile »vsako« bolezen. Ali si je sovjetski voditelj z njimi za kak dan podaljšal življenje, ne vemo.

Prepoznal je predmete svoje prejšnje inkarnacije

Ko je leta 1937 umrl trinajsti dalajlama, so binze (budistični svečeniki) odšli na Sveto jezero, južno od glavnega mesta Lase, da bi tam pričakali reinkarnacijo novega dalajlame (živega Bude). Tam so čakali dve leti. Nato se jim je med meditacijo nekega dne prikazala revna kmečka hiša, po katere obliki so sklepali, da mora ležati v kitajski provinci Amdo. Odšli so tja in hišo resnično zagledali. Nasproti jim je prihitel štiriletni otrok, ki je vpil: »Lama... lama... lama... lama!« Dečka so takoj preizkusili. Pokazali so mu rožni venec, pčlico in boben, ki jih je nekoč uporabljal 13. dalajlama in deček jih je takoj prepoznal (med drugimi podobnimi predmeti). Tedaj ni bilo več dvoma, da gre za njegovo inkarnacijo. Otroka so odpeljali v palačo Patal v Lasi in ga ustoličili za 14. dalajlamo.

Mladega Gyatsoja so najprej naučili pisati, nato pa so ga začeli sistematično poučevati budistične religije. Obiskoval je najvišjo budistično šolo »Mahajana«, kjer se je pripravljajal, da prevzame vlogo verskega poglavarja Tibeta. Poleg religije je študiral tudi zvezdoslovje, poezijo, glasbo, medicino, metafiziko in psihologijo. Med letoma 1951 in 1959 je obiskoval Peking, kjer se je seznanjal

z marxizmom in se učil angleščine. Kot smo že dejali, se je zanimal za moderno tehniko, posebej še za fotokamere in električne aparate. Tako je mladi dalajlama pridobil izobrazbo, ki jo visoki položaj od njega prav gotovo terjaja.

Ko je leta 1950 kitajska »narodnoosvobodilna« vojska zavzela Laso, se je dalajlama umaknil v majhen samostan na indijski meji, kjer je čakal sedem mesecev. Leta 1951 se je vrnil v glavno mesto in s kitajsko vlado podpisal sporazum o priključitvi Tibeta h Kitajski. Takrat je Tibet dobil uradni naziv Tibetanska avtonomna oblast. Ustanovili so Komite za uredničevanje te pogodbe in dalajlama je postal njegov predsednik. Leta 1954 je kot predstavnik svoje dežele vstopil v Vsekitajsko narodno skupščino in bil kmalu zatem izbran za namestnika predsednika Komiteja Vsekitajske narodne skupščine. Leta 1956 je obiskal Indijo. Tibetanci pa se niso mogli sprijazniti s kitajsko nadoblastjo. Leta 1959 so se uprli, upor pa so Kitajci krvavo zatirali. Takrat je Tenzin Gyatso s svojimi najzvestejšimi privrženci preoblečen pobegnil v Indijo, kjer mu je Nehru ponudil politični azil. Od takrat živi na gori Daramšala, kjer moli, študira in premišljuje. Na tekočem je s svetovnimi dogajanjmi in neredko tudi potuje. Vse bolj pa vstopa v politično življenje.

Dalajlamov mirovni načrt

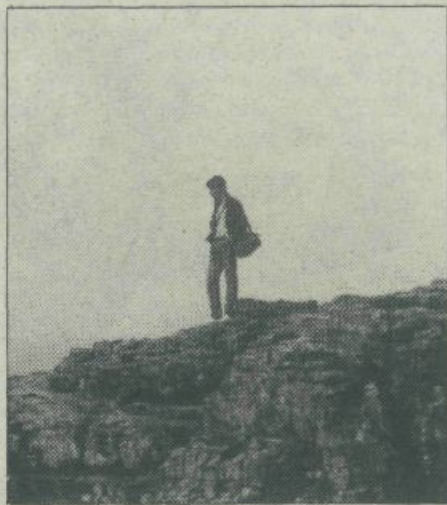
Na vprašanje Falaccijeve, kaj misli o komunizmu, je odgovoril, da tej ideologiji sploh ne nasprotuje in da spoštuje to, kar je prinesel naprednega. Zlo postane komunizem šele tedaj, kadar služi imperikalizmu, kot na primer kitajski komunizem. Tenzin Gyatso nima nič proti, da Tibetanci vstopajo v komunistično partijo, vendar naj pri tem ne pozabijo, da so Tibetanci in predvsem Tibetanci.

Čeprav dalajlama obsoja kitajski komunizem zaradi njegovih imperialističnih teženj, mu kljub vsemu ne odreka koristi, ki jih je prinesel v Tibet. Nekoč v tej deželi sploh niso poznali demokracije. Do neke mere jo je komunizem uvedel. Z določnim fenomenom pa se Tibet lahko ponaša že iz davnine: pri izbiri vladarja nikdar niso gledali, ali je ta iz revne ali bogate hiše.

Potem, ko je odrasel, je dalajlama začel pripravljati družbeno reformo: »V mislih sem imel dobro reformo, ne pa slab posnetek kitajske družbene revolucije. Za nas so Kitajci prej osvajalci, kot pa prinašalci dobrih idej. Ko sem imel šestnajst let, sem začel uvajati reforme. Devet let sem se bojeval s Kitajci in pojasnjeval, da hočemo po svoji, ne pa po pekinški poti.« To je dalajlama vedno znova poudarjal Mao Ce Tungu. Ta, predvsem pa njegovi generali, tega niso upoštevali in so iz Tibeta hoteli narediti kolonijo. Proti temu je leta 1959 izbruhnil upor. Kitajci so ga označili za liberalno buržoaznega, dalajlama pa vedno znova poudarja, da je šlo za vseljidski upor.

Leta 1988 je pančelama, vodja Tibetancev, ki živi v domovini, sporočil, da se dalajlama lahko vrne na Kitajsko, vendar pod pogojem, da se odpove svoji ideji o neodvisnem Tibetu. »Živega boga« je obtožil, da je septembra 1987 v Lasi zanetil nemire. Če se vrne, se bo moral vključiti v »skupni razvoj socialistične Kitajske in socialističnega Tibeta.« Pri tem še vedno velja sklep centralne vlade, po katerem pride dalajlama v tem primeru na položaj podpredsednika Stalnega komiteja Vsekitajskega kongresa ljudskih predstavnikov. Sam se lahko odloči, ali bo živel v Lasi ali v Pekingu. Ne bodo pa trpeli njegove separatistične dejavnosti, je še posebej poudaril pančelama.

Vse bolj prekaljen v političnih igrah, se je dalajlama letos dokončno odrekol popolni neodvisnosti Tibeta. Pristal je na široko avtonomijo v okviru Kitajske, ki bi ji prepustil le zunanje-politične in obrambne zadeve. Ta načrt želi uresničiti po mirni in

nenasilni poti, kar bi prispevalo k ohranitvi zgodovinske in kulturne dediščine naroda. Obsodil je načrte tibetanskih ekstremistov, ki bi neodvisnost želeli doseči s pomočjo gverilskega boja. Tako načrtana linija mu je letos prinesla Nobelovo nagrado za mir, ki jo je dobil v konkurenci z Vaclavom Havelom, Nelsonom Mandelo, Mihailom Gorbačovom in drugimi.

V svojem mirovnem načrtu dalajlama predlaga, naj Tibet postane območje miru brez vojaških enot, da se preneha z asimilacijo Tibetancev (s strani Kitajcev), da se uvedejo v Tibetu temeljne človekove pravice in svoboščine, da se v Tibetu lahko shranjujejo jedrski odpadki in da se obnovijo pogajanja o položaju Tibeta v LR Kitajski.

Glede na Dengovo »tienanmensko« politiko pa je malo upanja, da bi načrt v doglednem času tudi uresničili. Tenzina Gyatsoja, (morda) zadnjega dalajlama, čaka na tem področju še veliko dela.

MATJAŽ ŠUEN

LE CLUB DE GENÈVE

Društvo »Ženevski klub«, v nadaljnjem besedilu društvo, ima svoj sedež na Katedri za mednarodno pravo na Pravni fakulteti v Ljubljani. Tako pravi 1. člen statuta Ženevskega kluba,

ki bi ga želel predstaviti. Vanj so vključeni študentje četrtega letnika, ki študirajo na mednarodnopravni ali zunanjetrgovinski smeri. Član pa lahko postane vsak državljan Jugoslavije, če je diplomiran pravnik, študent prava, oz. če strokovno deluje na področju delovanja društva.

S čim se ukvarjamo: če uporabim dikcijo statuta, gre predvsem za strokovno, izobraževalno in raziskovalno delo na področju mednarodnih odnosov, mednarodnih ekonomskih odnosov in mednarodnega prava.

Konkretnije rečeno, za organizacijo predavanj, okroglih miz s področja delovanja društva, strokovnih ekskurzij doma in v tujini, sodelovanje na domačih in tujih posvetovanih, posredovanje štipendij in drugim strokovnim delom s področja delovanja.

Spiritus agens društva predstavljata dva profesorja, in sicer dr. Franjo Štibrar in dr. Danilo Türk.

Brez njune pomoči bi društva zagotovo ne bilo. Tako pa živi in se vztrajno razvija. Za seboj ima več odmevnih in nadvse koristnih strokovnih ekskurzij po zahodni Evropi, ki so študentom omogočile praktičen vpogled v delovanje institucij mednarodnega prava.

In če društvo živi, potem mu ne manjka načrtov in novih idej. Že v sredini novembra, natančneje od 12. do 16., se bo približno šestdeset študentov udeležilo strokovnega izleta na Dunaj. V prvi polovici poletnega semestra pa daljšo ekskurzijo v Pariz, Haag, Bruxelles...

Vse, ki hočejo naprej, navadno spremljajo težave finančne narave. Omenjene ekskurzije stanejo precejšnje vsote denarja. To pa predstavlja breme, ki ga sami ne zmoremo.

Zato ponujamo vsem zainteresiranim naše znanje v zameno za materialno pomoč. V obliki raziskav, elaboratov, strokovnih nasvetov...

Vse, ki jih naše delo zanima ali bi morda potrebovali našo pomoč, pozivamo, naj se nam oglasijo na naslov:

Pravna fakulteta Ljubljana
Ženevski klub (mladinska soba)
Trg osvoboditve 11
61000 Ljubljana

Tudi med svojim obiskom v Ljubljani si predstavnik ALF Jim Ralf, s katerim smo posneli intervju, ni mogel kaj, da ne bi opljuval vseh izložb trgovin s krznom, ki jih je opazil.

JIM: Ime mi je Jim Ralf, sem član Animal Liberation Front v Veliki Britaniji. V Jugoslavijo sem prišel, ker imam tu že mnogo kontaktov, ljudi, ki si želijo naše pomoči, da bi lahko tukaj v Jugoslaviji zaustavili brezvezno eksperimentiranje z živalmi. Želijo se učiti od nas, kajti neposredna akcija, v kateri smo sami precej dobro podkovani, je na žalost edina učinkovita oblika reševanja te problematike.

TRIBUNA: Lahko začneš z opisom vaše organizacije v Angliji?

JIM: Delujemo že približno petnajst let, združili pa smo se iz različnih organizacij, ki so se ukvarjale s preprečevanjem izkoriščanja živali. Kmalu nato smo izgubili potrpljenje z birokratskim načinom delovanja in njegovo nesposobnostjo spreminjanja sistema. Tako smo bili prisiljeni spremeniti naš način delovanja v smislu uvajanja "neposrednih akcij"; osvobajamo živali iz laboratorijev, živalskih vrtov, uničujemo laboratorijsko opremo in uničujemo datoteke z rezultati poskusov na živalih, miniramo trgovine s krznom in podobno. Pogosto vlamljamo v laboratorije in se tako dokoplamo do informacij o poskusih za katere drugače ne bi nikoli izvedeli. Edino tako lahko dobimo zares zanesljive informacije, takorekoč iz prve roke.

TRIBUNA: Potem je jasno, da delujete predvsem v ilegali.

JIM: Da. Sedanji zakon ne daje živalim nikakršne zaščite, če pa zakon že govori o živalih, se glavnega problema izogiba, tako da je pri našem delu kakršnokoli opiranje na zakon nemogoče.

TRIBUNA: Ste to že kdaj poskusili?

ŽIVALSKA FARMA

OBISK PREDSTAVNIKA "ANIMAL LIBERATION FRONT" V LJUBLJANI

Animal liberation front, organizacija, ki se bori proti vsem oblikam izkoriščanja in mučenja živali, ima v Angliji že petnajstletno tradicijo in je torej starejša od vseh tovrstnih organizacij v Evropi. Anarhistična navdahnjenost je potegnila gibanje v ilegalo, kar je iz določene perspektive pozitivno, saj tako organizacija ni zavezana delovanju v okviru pravil igre, ki jih določa obstoječi zakon v Angliji. Meneverski prostor delovanja ALF (Animal Liberation Front) se je tako lahko razširil tudi yza predelovanje živalske kože, na reševanje živali iz laboratorijev in podobno.

JIM: Precej je organizacij, ki se ukvarjajo s tem, da bi spremenili zakon. Ena takih je na primer "The British Union for the Abolition of Vivisection", ki se ukvarja s tem problemom že precej časa, uspeh pa je minimalen. Z enakim uspehom deluje tudi osveščena ljudje, ki je relativno nizka, tako da ni masovnega pritiska na spremembo zakona. In ker živali pač nimajo volilne pravice, se ta zakon zelo verjetno tudi v prihodnje ne bo spremenil.

TRIBUNA: Prej si omenil "direct actions". Kaj je to?

JIM: To so akcije, ki jih ponavadi izvajamo v manjših skupinah v stilu mestne gverile. Napadamo vse, ki kakorkoli izkoriščajo živali; ponavadi so to inštituti, privatni laboratoriji... Akcije potekajo po tem vrstnem redu: vlomimo, na primer, v laboratorij, osvobodimo živali, ki jih uporabljajo za poskuse, in razbijemo laboratorijsko opremo. Tako izkoriščevalce ekonomsko uničimo, kar se je še vedno izkazalo kot uspešno. Nekaj podobnega počnemo tudi v trgovinah z krznom. Zažigalne bombe ali eksploziv, ki ga nadomestimo, ob eksploziji sproži alarmne naprave, ki avtomatsko obvestijo policijo in gasilce. Nastane pravi spektakel. Škode je ponavadi za več milijonov funtov, pri tem pomagajo tudi gasilci, ki naše bombe gasijo z nevmkakšnimi kemikalijami, ki prodajalno še dodatno demolirajo. Več takšnih zaporednih akcij finančno zlomi trgovino, zato se v veliko trgovinah že po prvi eksploziji odločijo, da krzna ne bodo več prodajali. Če stvar pogledamo v globali, vidimo, da zmanjšanje naročil krzna v trgovinah povzroči tudi pomanjšanje proizvodnje...

TRIBUNA: Vaše delovanje me precej spominja na terorizem, bi ju lahko primerjal?

JIM: Mislim, da je razlika med nami in teroristi v tem, da mi nikdar ne ogrožamo življenja; ne človeškega ne živalskega, medtem ko teroristi v glavnem ubijajo ali grozijo z ubijanjem.

JIM: Vlada je naše gibanje vzela precej resno, ker so naše akcije zelo podobne akcijam IRA. Skupine, ki se hočejo pregristi skozi birokratski sistem in delovati politično, je zelo lahko vključiti v sam sistem. Potem obe strani začneta popuščati, le da vlada popušča po milimetrih. Tak način delovanja terja ogromno časa, ker morajo preprečevati ljudi na vodilnih položajih, ti pa imajo računalniške možgane-programirane. Naš način delovanja je učinkovitejši, a tudi bolj tvegan. Mnogo pripadnikov ALF sedi po zaporih in prestaja dolge zaporne kazni. Kot posiljevalec ponavadi dobišleto dni zavora in si zunaj po šestih ali sedmih mesecih, če pa ti dokažejo, da si sodeloval pri akcijah ALF, si lahko srečen, če se izmažeš z desetimi leti. Živimo pač v družbi, kjer je denar pomembnejši od človekovega življenja, pa čeprav vsi po vrsti trdijo obratno.

TRIBUNA: Prav vprašanje človekovega življenja najpogosteje omenjajo v kritikah, ki letijo na vaše gibanje. Nasprotniki vas imenujejo ljubitelje malih živali, ki niso sposobni videti pozicije človeka v tej družbi in ta pozicija je veliko težja od živalske; zatiranje demokratičnih iniciativ, "izničenje individua", policijsko mučenje in še bi lahko naštevali.

JIM: Lahko nas imenuješ tudi tako. To smo si pač izbrali za področje našega delovanja. Vendar pa moraš upoštevati, da veliko naših ljudi sodeluje v raznih drugih gibanjih za človekove pravice. Tako daleč, da bi minirali policijske postaje, pa še nismo uspeli priti. Obe problematiki imata seveda tudi stične točke. Navedel bom primer. Nastopamo tudi proti uživanju mesa. Zanimiv bo podatek, da bi lahko na zemljiščih, ki so potrebna za vzrejo govedu, pridelali desetkrat več poljščin, kar bi bilo dovolj za prehranitev celotne svetovne populacije. Polek tega so kemikalije, ki jih uporabljajo v mesni industriji, škodljive za ozonsko plast, ki obdaja zemljo. Oba problema se torej do neke mere pokrivata. Da me ne boš prehitel, si bom sam zastavil vprašanje. Nasprotniki pogosto navajajo, da predelava mesa in izdelava krzna soupadata. To vsekakor velja za indijanska plemena, v Evropi pa ne vidiš pogosto lisice na jedilnem listu, ali pa ljudi, ki bi hodili naokrog oblečeni v kokošje perje.

TRIBUNA: Da ne bova preveč teoretizirala. Si pripravljen opisati tudi kakšno konkretno akcijo?

JIM: Seveda. Precej zanimivo akcijo smo izvedli v Sheffieldu na Sheffieldski univerzi. Podatke o mučenju živali pri njih smo dobili, ko je nekaj naših članov vdrla v skrivno banko podatkov na univerzi. Tako smo izvedeli, da tam na živalih izvajajo neke precej grobe poskuse v zvezi s kajenjem, kasneje pa živali

secirajo. Nekaj naših ljudi je sklicalo demonstracijo pred univerzo, nekaj pa jih je vlomilo v laboratorij. Razbili smo opremo, uničili smo računalniške diskete in izpustili živali, ki so bile zaprte v umazanih kletkah. Izgledalo je, kot da jim nihče ni očistil kletke že več tednov. Bilo je celo huje, kot smo predvidevali. To niso bile živali, ki bi bile vzrejene za poskuse. Bili so bivši hišni ljubljenci. Nekateri psi so se odzivali na ukaze, kot so sedi, leži... Precej ljudi v Angliji si danes služi denar tako, da kradejo domače živali in jih prodajajo laboratorijem. No, policija je prišla v laboratorij zelo hitro. Na srečo so se naši aktivisti lahko še pravočasno skrili med množico demonstrantov pred univerzo. To je bila precej odmevna akcija.

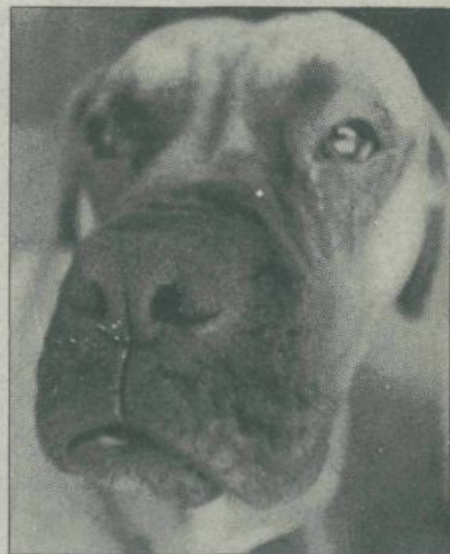

Foto: Andrej Kos

TRIBUNA: Sedaj sva pri koncu. Lahko točneje poveš, zakaj si pravzaprav prišel sem. Imate v Jugoslaviji že kaj članov?

JIM: Tu pri vas imam do sedaj že nekaj kontaktov z ljudmi, ki hočejo sodelovati z nami in nastopiti proti izkoriščanju živali na domačem terenu v našem stilu. Mislim tudi, da je Jugoslavija precej prijeten kraj. Tudi politična zavest je pri vas precej visoka. Toda zavest o izkoriščanju živali še ni visoko na političnem programu. Upoštevati moraš, da smo še vedno ilegalna organizacija in mislim, da še ni pravi trenutek za razkritje naših načrtov. Slišal sem tudi, da se je med vašimi politiki lovski šport kar precej razpasel - ubijanje za zabavo. Tudi proti temu bomo nastopili.

Vse, kar bi hotel povedati, je, da neprestano nadzorujemo in opazujemo tudi izkoriščevalce živali pri vas, v Jugoslaviji. Dobro je, če vedo, da so opazovani.

TRIBUNA: Hvala za intervju. Se boš še kaj oglasil?

JIM: Seveda.

radio GLAS ljubljane

STEREO * * * V ŽIVO

TUDI O VAŠIH PROBLEMIH!

102.4 - 105.1

MHz

UKV

odru

Foto: Milan Mrčun

Tina

Dominik Solar

Eric Lutman, pogled, ki pove vse

Gary Gray, menedžer tak po žuru razpadlih Dirty Noises, ko je uporabljal še svoje noge

Charles Bukowski

Jernej Videtič, študentski parlament FF

Joško Pajer, direktor galerije ŠKUC

Foto: Milan Mrčun

Foto: Milan Mrčun

Dani, Saška in Primož

Bojan Korenini, ilegalec

Foto: Milan Mrčun

Villi, Kompasov škrat

odgovorni

Mladen A. Švarc

Vinag Maribor

Urška Hlebec, Hollywood

Marjan Horčič, fotografa M

Vodilni metaromantik Tomaz Brate, Saška in foto Andrej Kos

Foto: Milan Mrčun

Darij Kreuh, ki bi rad postal kipar, Nives Klinc, ki je lektorica in Eric Lutman

Silvo Zapečnik

STANE KOS

STALINISTIČNA REVOLUCIJA NA SLOVENSKEM 1941–1945

2. DEL

Kardelj si je zamislil pomladanski operativni načrt za osvoboditev Gorenjske, ker naj bi bilo s tega terena možno politično obdelovati celo Slovenijo. Nemci so za ta načrt izvedeli, zato so na Gorenjskem okrepili svoje sile in s tem Kardeljevo namero preprečili.

Na Štajerskem je imelo partizanstvo (na prehodu 1941/42) le v skrajnem južnem delu, to je ob Savi in Savinji, skromne sile⁸⁰.

Na Primorskem so, kot piše režimski tisk, čete, »ki jih je tja pošiljala 3. grupa... tam životarile in namesto, da bi naraščale in dobivale korenine, so se krčile in izgubljale orožje«⁸¹.

V Sloveniji je partizanstvo v začetku pomladi 1942 le v Ljubljanski pokrajini nekaj pomenilo. »V vojaškem pogledu stojimo precej na mrtvi točki. Naša slaba stvar je defenzivni karakter naših akcij«⁸², je sporočil Kardelju v Ljubljano tedanji politični komisar Glavnega poveljstva Ivan Maček.

V tem času se je že pokazala značilna taktika partizanskega boja. Že omenjena italijanska kolona iz Polhovega gradca je npr. padla v zasedo Narodne zaščite (7. maja). Italijani so imeli izgube, partizani so se po napadu »strateško umaknili«. Italijani so se pa nato surovo maščevali nad civilnim prebivalstvom.

Pomemben datum v revoluciji je bil 17. maj 1942, ko je odšel velik delpartijskega vodstva s Kidričem na čelu iz Ljubljane. Ustoličili so se nad Tisovcem v Suhi krajin. O svojih tedanjih srečanjih s partizani je Kardelj pripomnil: »Kolikor globlje grem na osvobojeno ozemlje, toliko bolj me boli glava«⁸³.

Čez tri tedne se je vodstvo revolucije selilo v Kočevski Rog na roški vrh Kraljev kamen, na južnem področju Roga, da je bilo tako bližje hrvaškim partizanom.

Dober mesec kasneje je Ljubljano začudil in vznemiril partizanski napad na vlak ljubljanskih internirancev, ki so jih Italijani peljali v eno svojih taborišč (v noči med 28. in 29. jun.). To je bila prava gverilska akcija. Partizanom je prišlo v roke 332 Ljubljančanov. Od teh so jih okrog 30 likvidirali; k njim se jih je priglasilo 86, ostale so odpeljali v delavske bataljone na Kočevsko, nekaj pa jih je ušlo,

a so jih pozneje polovili Italijani in jih poslali v internacijo.

V tem času so partizani začeli uničevati strateško važna poslopja. Tako so npr. uničili grad Hmeljnik pri Novem mestu⁸⁴.

»OSVOBOJENA OZEMLJA«

Po ukazu vrhovnega štaba NOV in POJ naj bi slovenski partizani osvojili vsaj majhen kos slovenske zemlje in na njem vzpostavili revolucionarno oblast. S tem je hotela KPS dobiti možnost za »ustvarjanje ljudske oblasti«⁸⁵ obenem pa dokazati, da je ona edina upornica proti okupatorju, in s tem spodnesti tla mihajlovičestvu.

To zadnje je partija dosegla vsaj v Ljubljani, v delu njene okolice in morda v nekaj večjih krajih. Pri tem so ji hoté ali nehoté pomagali Italijani, ki so proti dokaj skromnim partizanskim enotam valili velike vojaške sile. Zaradi takšnih italijanskih reakcij so bili zavezniki prepričani, da vežejo partizani ogromno okupatorjevo vojaško moč. Zato sta Anglija in Severna Amerika priznali partizane za uporniško vojsko v Jugoslaviji (že 1943), poslali v njihov štab vojaški misiji (Angleži jun. 1943, Američani jan. 1944), začeli s pošiljanjem materialne pomoči ter jeli v tisku in po radiu primerno sfrizirano vedno več poročati o partizanskih zmagah.

»Osvobojena ozemlja« so bila posebne vrste farsa. Partizani so ozemlja »osvobodili« takrat, ko so se Italijani z njih umaknili. Če so se ti slučajno za kakšno uro vrnili, so se partizani od tam spet »načrtno umaknili«.

»Osvoboditev« krajev se je redno začela z mitingom, na katerem so partijci obsodili »narodne izdajalce« in jih likvidirali. Potem so vabili v partizanske prostovoljce, če pa jih ni bilo, so fante in moške nasilno mobilizirali. Končno so rekvirirali živež.

Oblast na »osvobojenem« ozemlju je imel partizanski štab, po posameznih krajih pa terenski odbori OF, kasneje Narodnosvobodilni odbori s pridruženima VOS in Narodno zaščito (po jun. 1942). Snubljenje v partizane se je vršilo zlepa ali zgrda: »Vabimo vas, tovariši, v naše vrste, v narodno slovensko vojsko... Kdor tega ne bo storil, je slovenski izdajalec in bo kot tak sojen«⁸⁶. Vendar »tudi te besede niso zalegle v partizane je bil izredno slab«⁸⁷.

Zahodno od bivše jugoslovansko-italijanske meje »osvobojenih« ozemelj do jeseni 1943 ni bilo, ker se Italijani od tam pač niso umaknili.

Nekaj primerov »osvobojenih« ozemelj: Italijani so se umaknili iz Kočevske Reke in Mozlja za tri dni, iz Loške doline pa za en mesec (sredi maja 1942) in potem spet za tri tedne. VOS je bila v teh presledkih »osvoboditve« krepko aktivna⁸⁸. »Ižanska republika« je menjala gospodarja trikrat. Partizani so v času svojega bivanja v njej mobilizirali 450 moških⁸⁹. Ko so se Italijani umaknili iz Sodražice (konec maja 1942), so jo takoj zasedli partizani.

REVOLUCIJSKI TEROR

Pomladi 1942 je stalinistična revolucija na Slovenskem bila na tem, da propade. Da se to ne bi zgodilo, so revolucionarji segli po najhujšem sredstvu, po terorju. Prav zaradi tega je bila ta doba najstrašnejši čas revolucije. O tem je zapisal partizanski komandant: »Najhujša doba likvidacij je bila leta 1942 pred ofenzivo (italijansko, poleti 1942 – op. pisca)... Tako so tedaj prišli na vrsto tudi komunistični zavezniki, krščanski socialisti in Sokoli. Ljudje so začeli v trumah izginjati... Poleg pismenih zapovedi glede tega so bila dana partijcem navodila, naj se otresejo vsakogar, ki bi jim utegnil biti nevaren. Ta navodila so dajali ustno. Bili so najstrašnejši dnevi komunističnega divjanja, ko ni nihče vedel, ali je pri partijcih v milosti ali nemilosti«⁸⁹. Številke takrat pobitih civilistov so naravnost neverjetno visoke⁹⁰.

»Po poatkih, ki jih je bilo mogoče dobiti pri glavnem poveljstvu »narodno-osvobodilne vojske«, je bilo pri teh čistkah pobitih najmanj 1500 članov vojske«⁹¹.

⁸⁰ Gl. prav tam, 408.

⁸¹ Prav tam, 409.

⁸² Metod Mikuž, Pregled zgodovine NOB v Sloveniji, 2. knj., Ljubljana 1961, 56. – Citiram: Mikuž, NOB II.

⁸³ Jože Javoršek, Nevarna razmerja, Maribor 1979, 67.

⁸⁴ Do srede 1944 so partizani uničili 44 gradov, ki jih Čb navaja z imeni. (Gl. Čb, 171.)

⁸⁵ NOV, 266.

⁸⁶ Mikuž, NOB II, 15.

⁸⁷ Prav tam.

⁸⁸ V tem času so tu postali žrtve partijskega terorja: Slavko Hribar, Franc Kraševac, Janez Nanut, sodnik dr. Muha, Frančiška Plos, Marija Truden (češ da je neozdravljivo bolna), Janez Kandare (ki so mu pred umorom iztaknili oči), Andrej Mulc. (Gl. Čb, 82). – »Zaradi teh nasilij so ljudje živeli v strahu noč in dan. Nihče ni bil varen življenja. Komaj so komunisti opravičili svoje, so prišli kraljevi grenadirji in začeli v množicah streljati.« (Prav tam.)

⁸⁹ Gl. Janez Klemenčič, Leta strahote na Ižanskem, Buenos Aires 1973, 37.

⁹⁰ Čb, 73–74. – Priča tega je bil komandant partizanskega bataljona Janez Marn-Črtomir, ki se je kasneje (1. mar. 1944) pridružil četnikom gen. Prezlja.

⁹¹ Po zapisniku Janeza Marna-Črtomira iz jeseni 1943 naj bi bilo samo spomladi in poleti 1942 likvidiranih nad 3000 civilistov. (Gl. Čb, 71.) – Črne bukve

navajajo glavne kraje množičnih grobov iz istih dni (gl. 69):

- Predel od Blatnega klanca do dolenskega gradu Kleveža.
- Gorjanski gozdovi, kjer je bil glavni likvidator Franc Pirkovič-Cort.
- Blizu Suhorja v Beli krajini je 40 metrov globoka jama, v katero so metali partizani svoje žrtve.
- Okrog Starega trga pri Kočevju.
- V okolici Sv. Križa pri Litiji.
- Na Notranjskem predvsem na Krimu, v Krvavi peči in na Robu.
- V gozdovih med Kožljekom in Rakitno je krimska jama, v katero so metali partizani žrtve iz »vasi vse od Pokojišča do Begunj, od Sv. Vida do Blok, od Otav do Rakitne, Borovnice in Iga« (gl. Škerbec, Krivda II. 119).
- Podbevkove jasli pod Tolstim vrhom blizu Vranskega.
- Na Velikem Osojniku leži 24 ujetnikov iz sept. 1943.
- V Boncarjevem klancu je množično grobišče pobitih ciganov, njih žená in otrok. Nekaj ciganov je bilo pobitih tudi na Izanskem.

S tem so jih pa ravno pogнали v goščo, zlasti zahodno od Save.

Na Štajerskem so poskušali komunisti znova formirati uničeni 1. štajerski bataljon. Nemci so za okupirano Štajersko dekretirali mobilizacijo letnikov 1921 do 1924, fantov in deklet, tako za v vojsko kot za v delovno službo (24. mar.).

POMLADANSKA VSTAJA

Po pisanju režimskih virov naj bi bilo konec aprila 1942 v hribih okrog 2500 par-

tizanov. Čeprav je ta številka močno dvomna, je vendarle res, da je začelo število partizanov pomladi hitro rasti, najbolj seveda v Ljubljanski pokrajini. V partizane so šli prostovoljno le iz Ljubljane, Novega mesta, sem in tja iz manjših trgov po Dolenjskem in Notranjskem, na podeželju nekateri učitelji in učiteljice »liberalne«, »napredne« strani, pa »delomrzneži, pijanci, zapravljivci, vlačugarji in znani tatovi, ki so šli s komunisti, da bi odstranili poštene ljudi in se polastili njih premoženja«⁷⁴, kar vsaj delno prizna tudi režimski pisec, ko piše, da pride v NOV tudi »skrajno levi, tako imenovani lumpenproletariat«⁷⁵.

Na kaj je partija lovila ljudi v partizane? »EkspONENTI tretje internacionale so imeli nalogo, kaos po vsej sili povečati, ne glede na žrtve civilnega prebivalstva. Njihova glavna propaganda je bila, da bo vojne v nekaj mesecih konec. Tako je šlo mnogo mladih ljudi na pomlad v gozdove v veri, da bo vojne kmalu konec, in nihče ni hotel biti izpostavljen očitkom, da se ni boril proti okupatorju«⁷⁶. V proglasu CK KPS za 1. maj stoji: »V najkrajšem času bo slovenski narod izvojeval svojo največjo in odločilno bitko«⁷⁷. II. vseslovanski kongres

v Moskvi je ugotovil, »da bo leto 1942 – leto osvoboditve«⁷⁸. Beg v partizane so posredno pospeševali tudi Italijani s svojimi šikanami proti slovenskemu civilnemu prebivalstvu, zlasti z deportacijami v internacijo (od feb. 1942).

Po Titovih navodilih, ki jih je prinesel v Ljubljano Kardelj, je sklenilo Glavno poveljstvo začeti (21. mar.) »v zvezi z nastajajočo pomladjo, s predstoječo ofenzivo Rdeče armade na vzhodu in partizansko ofenzivo na jugu... enotno akcijo vseh partizanskih čet do narodne vstaje«⁷⁹. Partizane je reorganiziralo v večje vojaške enote, odrede, te pa v grupe odredov, ki naj bi bile štiri: prva (gorenjski, kokrški, koroški odred), druga (savinjski, pohorski, dravski odred), tretja (dolenjski, belokranjski, notranjski odred), četrta (kozjanski, ptujski odred). Četrta grupa se ni formirala, pač pa se je pozneje tretja razdelila v dve.

⁷⁴ Škerbec, Krivda II. 11.

⁷⁵ Dokumenti II. 238.

⁷⁶ Vladimir Vauhnik. Nevidna fronta. Buenos Aires 1965. 394.

⁷⁷ Dokumenti II. 48.

⁷⁸ Prav tam. 12.

⁷⁹ Mikuž. NOB I: 393.

UKV

102.4 in 105.1

MHz

radio GLAS ljubljane

STEREO * * * V ŽIVO
TUDI O VAŠIH PROBLEMIH
POKLIČITE NAS: 328-954, 328-944

JESENSKA FILMSKA ŠOLA

TIŠINA, SMEJEMO SE

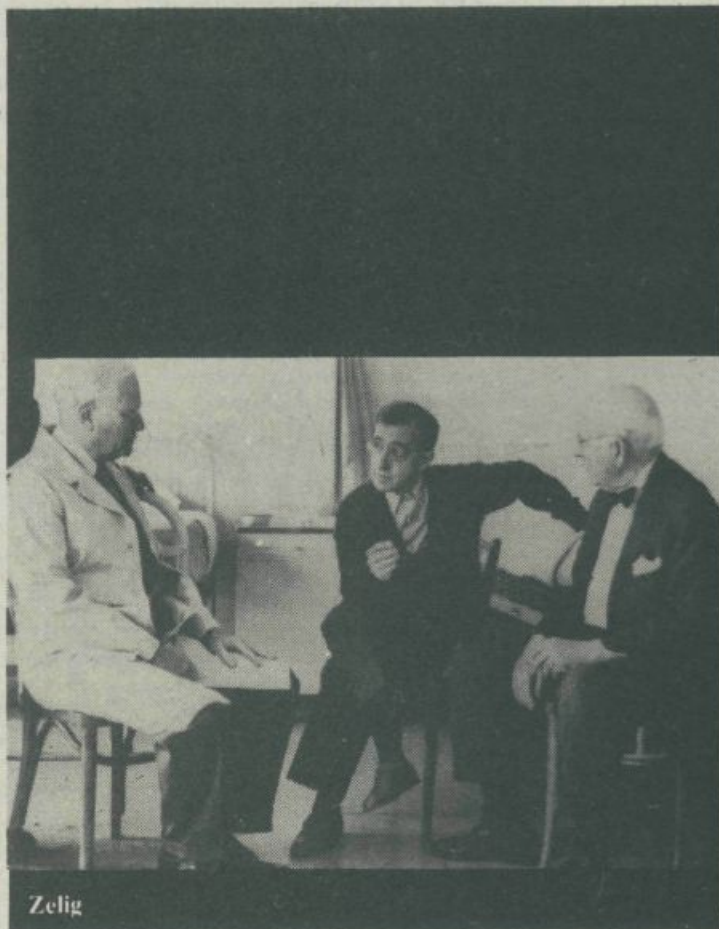
Sedaj, ko to berete, je vsa stvar že za nami. V času, ko pa tole poročam, se je končal šele prvi, filmski del, zato bo zapis posvečen le njemu. O drugem, teoretskem delu, pa morda kaj prihodnjič.

Izbor prikazanih filmov je bil pester – od zgodnjih burlesk dvajsetih let, do še svežega filma iz lanske produkcije. Gledalci so lahko videli po vrsti: **Zeliga** Woodyja Alena, **Utapljanje po številkah** Petra Greenawaya, film **Buster Keaton – Snemavec** Edwarda Sedgwicha, **izbor burlesk dvajsetih let** (med njimi filmčke Mabel v težavah, Mabel za volanom, V ringu, V parku... s samimi velikani – Charlesom Chaplinom, Mabel Normand, Busterjem Keatonom, Roscoejem Arbucklom, Haroldom Lloydom).

Ljubljence lune Otarja Iosselianija in na koncu na gala večeru **filme Charlesa Chaplina** (Puško na rame, Otroške avtomobilske dirke v mestu Venice, Kako se snemajo filmi, Luči velemesta) z živo glasbeno spremljavo Komornega orkestra RTV Ljubljana pod vodstvom **Carla Davisa**.

Ljubiteljem filma je večina prikazanih del že znana. Zelig je bil pred leti že na rednem kinoprogramu, neme burleske (vključno s Chaplinovimi) pa so slejkoprej ena stalnic kinotečnega sporeda. Kljub temu je bil (ponoven) ogled teh mojstrskih del užitka in smeha poln dogodek, s tem, da je poudarek na **ogleda res vreden**. Novosti sta torej bili predvajanje filmov **Utapljanje po številkah** (po informaciji organizatorja je šlo za jugoslovansko premiero) in **Ljubljenci lune**.

S filmom **Utapljanje po številkah** (Drowning By Numbers, 1988) scenarist in režiser Greenaway (Risarjeva pogodba, ZOO, Arhitektov treh) nadaljuje s svojim že znanim stilom in nenavadnimi, bizarnimi zgodbami. Vsebinsko je še najbolj povzeti po uradnih informacijah, ki za začetek povedo dovolj. Film je torej »priprava« na tri ženske s istim imenom, ki solidarno umorijo svoje možje. Utopijo jih – enega v kovinski kadi, drugega v morju in tretjega v bazenu.

Zelig

Peta **JESENSKA FILMSKA ŠOLA** (s polnim naslovom *Mednarodni kolokvij filmske teorije*) je letos potekala od 17. do 26. oktobra. *Gostiljo je, kot vedno do sedaj, Cankarjev dom, ki je skupaj z revijo Ekran in v sodelovanju s Slovenskim gledališkim in filmskim muzejem tudi organizator te tradicionalne prireditve. Tema letošnje Šole je bila FILMSKA KOMEDIJA in tudi letošnja prireditev je bila razdeljena v dva dela – šest večerov filmskih projekcij je bilo pravzaprav le uvod v štiridnevna predavanja domačih in tujih filmskih teoretikov.*

Njihov motiv lahko najbolj opišemo z nazadovoljenostjo.

Ženske so prepričane, da za svoje zločine ne bodo kaznovane, ker so omrežile preiskovalnega sodnika, ki je zaljubljen v vsako od njih. Ali vsaj misli, da je. Prepričajo ga, da vsako smrt razglasi za nesrečo. Vendar so tukaj tudi priče. Ena utopitev je lahko naključna (incident), dve utopitvi sta lahko skladni (coincident), kaj pa tri utopitve?

Preiskovalni sodnik ima 13-letnega sina in oba sta strašno privržena igrarstvu ter vsakogar – prijatelje, sovražnike, ovce, pse in čebele – nagovarjata, naj sodelujejo v njunih metaforičnih igrarstvih, ki se ukvarjajo s spolnostjo in smrtjo, zlasti s smrtjo. Preiskovalni sodnik se poskuša s situacijo, v kateri so tri ženske, spolno in ljubezensko okoristiti, toda ženske so prav tako zvite kot on.

Ta zgodba ima kot ironično ozadje dnevni in nočni dekor rečnega ustja v jesenski angleški pokrajini. Preden pride zima in se številke iztečejo – z njimi je tudi konec filma – protagonisti rešijo vse svoje težave. Na način, ki kaže, da dobri niso nagrajeni, hudobni pa redko kaznovani in nedolžni vselej žrtve. Predvsem pa kaže, da je ženska zarota nepremagljiva.

Utapljanje po številkah je črna komedija, ki slavi angleško obsesijo z igrarstvi in angleško ljubezen do pokrajine, kar je vse izraženo z duhovitostjo, zanosom in v tem jeziku in slikovno večplastnem stilu, ki je značilen za Petra Greenawaya.

Skoraj ni kaj dodati. Ljubitelji in poznavalci so z avtorjem že tako dovolj seznanjeni in vedo, kaj smejo pričakovati, lahko pa bi bil ujet v magijo filma Petra Greenawaya kak naključni gledalec (ne vem sicer, kako bi se to lahko zgodilo, da bi kdo postal gledalec tega filma po naključju), ki bi najbrž težko našel pot v film ali iz njega. Gre za delo za sladokusce. Osnovni zaplet, ki obeta kriminalko, se hitro razraste v psihološko dramo o strasteh, večplasten pomen in bistvo (poanto) pa je avtor dosegel z vpeljavo iger (vsake vrste, tudi »potezanje konopa« iz

Jadranskih susretov) v film. Tako vsa zgodba poteka po logiki iger – po strogih pravilih, kjer nekdo vedno izgubi in kjer so spodrsjljaji pogubni. Ker so v ospredju iger s smrtjo, je Smutovo (13-letni sin) štetje mrtvih igra zase, hkrati pa rdeča nit zgodbe, s katero nas avtor pelje k dokaj pričakovanemu koncu. Z njo je ustvarjena napetost v pričakovanju konca, saj po začetku, ko deklica šteje zvezde do sto, zvemo, da so za igro pomembne številke do sto (ostale stotice so le ponavljanje prve), in z zadnjo, stoto žrtvijo, je konec iger in tudi filma.

Film je prav zaradi števil iz naslova (in iger) odlično zgrajen in res domiselno izpeljan. Vsekakor je treba omeniti tudi tehnično popolnost filma, pa ikonografijo (scenografija, kostumografija, fotografija) **Sache Viernyja**, glasba **Michaela Nymana** (in nenazadnje tudi igralce. Sodnik je bil **Bernard Hill**, njegov sin **Smut Jason Edwards**, tri **Cissie Colpitts** pa **Joan Plowright**, (I.), **Juliet Stevenson** (II.) in **Joely Richardson** (III.). Ob teh v filmu mrgoli še kup drugih »odtrganih« likov. Vsak zase je posebnej in njihovi obrazi in karakterji (pomanjkanje karakterizacije likov menda Greenawayu zelo očitajo) so nov vir črnega humorja.

O tem delu bo najbrž rečeno in napisano še marsikaj (predavanje o njem je na letošnji filmski šoli prijavil Jure Mikuž), morda celo knjige. Naj še dodam, da gre za nov primer filma iz »delne distribucije« CD, kar pomeni, da ga bodo še nekajkrat prikazali, tako kot so Wendersova Nebesa nad Berlinom.

Ljubljenci lune (*Les favoris de la lune*, 1984) je tudi vse prej kot običajen film. Brez, vsaj na prvi pogled, osnovne premočrtne zgodbe, je sestavljen iz drobcev, različnih anekdotk, ki se prepletajo, srečujejo in ločujejo in tako postopoma ustvarjajo končno podobo, zaključeno celoto, ki pa je tako in tako ni nikoli konec. Življenje v francoskem mestu, njegovi najrazličnejši junaki in njih početje so slikani vzporedno brez medsebojne povezave. Vsi so nekakšni ljudje z roba, neznanci iz množice in gledalec dobi kljub visoki estetiki filma vtis, da gleda nekaj dokumentarnega. Usode junakov povezuje (čeprav ne neposredno, saj se v bistvu nikoli ne spoznajo – ne identificirajo in zato ostanejo neznanci) obrobna zgodba o umetninah. Ključ filma najde gledalec sam, ko mu režiser ponudi v gledanje spremljanje romanja umetniških predmetov (slike ženskega akta, porcelanskega servisa, nakita z briljanti) iz rok v roke. V glavni vlogi so pravzaprav ti predmeti in prek njih se srečujejo junaki filma, ki jim ni dano, da bi vedeli drug za drugega.

Ta prijeten film (scenarij zanj sta napisala režiser in Gerard Brach) je še ena odlična poživitev in obogatitev našega filmskega sporeda. Je nekomercialna stva-

ritev, po stilu in vsebini zelo nenavadna, a hkrati gledljiva in sveža. Ljubljenci lune so leta 1984 na beneškem festivalu prejeli posebno nagrado žirije.

Morda še opomba glede komičnosti omenjenih dveh filmov. Za nobenega ne velja, da je kakšna klasična komedija, predvsem pa ne to, kar si pod komedijo predstavlja današnji gledalec. Za Greenawayu ja značilen črni, »angleški« humor, ki predvsem pride do izraza v dialogih. Tragično-smešno pa je bistvo filma – usode junakov in njihova zavezanost igre do konca. Tu gre za močne poudarke z razliko od dela Iosselianiya, ki je sicer polno blagega humorja, ki pa izvira od čudod. Slikanje življenja teh malih Parižarov poteka mirno (lahko tudi zelo resno), a so

skega poročnika. Zmagovalci in Kralj David) je »uglasbil« Chaplinove neme filme **Otroške avtomobilске dirke v mestu Venice** film, v katerem se Charlie prvič pojavi v vlogi potepuha), **Kako se snemajo filmi** (nekakšen igrani dokumentarec o Chaplinovem filmskem stadiju in delu v njem) in (uvodni) del kar slovitega filma **Puško na rame** (*Shoulder Arms*). Znan nam je srednji del s fronte, svojo zamisel o vojni trilogiji pa Chaplin ni nikoli končal. Tako smo najprej videli uvodni del tega filma (Charlie doma, poziv v vojsko) ob klavirski spremljavi Carla Davisa. Sledili so omenjeni filmi ob zvokih komornega orkestra RTV Ljubljana, vključno s projekcijo – koncertom Chaplinove mojstrovine **Luči velemesta** (*City Lights*, 1931) po originalni Chaplinovi glasbi za film.

Utapljanje po številkah

humorne seveda tudi najbolj navadne življenjske dogodivščine. Takšna, resna je večina filma, da pa ne bi ostalo pri tem, smo priča nekaterim prav burlesknim prizorom (takšni in drugačni teroristi), a še v teh je komičnost stvar sprejema gledalca in ne dogodka samega. To je režiser izpeljal zelo večje in ob izraziti filmičnosti (minimalna uporaba dialogov, govora nasploh) je gledljivost in kakovost dela pripisati prav temu občutku za mero.

Omeniti je treba še glasbeno-filmski večer za zaključek filmskega dela Filmske šole. Predvajanje omenjenih del z živo glasbeno spremljavo je bil za Ljubljano kar zgodovinski dogodek. Mojster **Carl Davis** med drugim je napisal glasbo za TV nadaljevanko **Svet v vojni** in filme **Žena franco-**

Kljub temu, da nimam možnosti primerjave in da me je na trenutke malce motilo zaostajanje glasbe za sliko (kar pa je, kot vemo, nekaj naravnega in vsekakor bolje, če gre za zaostajanje kot za prehitavanje), lahko rečem, da je bilo »biti tam« lepo doživetje. Bis!

Projekcija je bila prispevek praznovanju stoletnice Chaplinovega rojstva in Ljubljana je bila za Londonom, New Yorkom in Pordenonom (pred tednom končni festival nemege filma) četrto mesto, ki je imelo čast slišati glasbo takó, kot jo je avtor napisal. Da je glasbena oprema na filmski kopiji nekaj drugega (čeprav ne drugačna), najbrž ni treba posebej omenjati.

PLES V PODZEMLJU

To je četrti film pri nas neznanega režiserja, rojenega v Hongkongu in izšolanega v ZDA. Snemalno kariero pa je začel spet doma. Osem mesecev je režiral posamezne epizode neke TV serije in med drugim asistiral Robertu Clouseu /režiserju znanih kung-fu kriminalk/. Po vrnitvi v San Francisco je pokazal izrazit interes za avantgardni film in posnel celovečerice **Moški, ženska in morilec** /A Man, A Woman And A Killer, 1974/, **Chan je izginil** /Chan Is Missing, 1981/, **Delček srca** /Dim Sum - A Little Bit of Heart, 1985/ ter leta 1987 še pričujoči Ples v podzemlju.

Film je posnet po scenariju **Dona Opperja** in je v osnovi kriminalistična zgodba, ki se vse bolj nagiba in izteka v triler. Glavni junak je avantgardni slikar in risar stripov **C. C. Drood** /igra ga **Tom Hulce**, znan kot Amadeus/. Ločen je od žene in hčerke in dneve preživlja v svojem ateljeju. Nekega dne najdejo njegovo ljubico mrtvo. Čeprav Drood za to zve šele od policije, je osumljen za umor prav on. Večnemu pasivnemu opazovalcu začnejo neznanci streči po življenju in ko nima več nikakršnega načina umika, le začne ukrepati. Počasi odkriva skrivnost umora. Ugotovi, da je v vse skupaj vpletena tudi policija. Pregon brez milosti - ta simbolni ples v podzemlju - teče do konca filma.

Film je poln preobratov, s katerimi režiser uspe gledalca držati v napetosti skoraj do samega konca. Tako kot junaku tudi gledalcu ni znana skrivnost smrti junakove ljubice in odkrivata jo skupaj. Še bolj sta povezana v čakalnju na usodo junaka samega, saj je ta skoraj ves čas z eno nogo v grobu. To, da na koncu pokoplje sam sebe, je sicer spet svojevrsten preobrat, a se na žalost izteče v preveč klasičen konec filma. Škoda - zaradi zanimivega zapleta in obetavnega razpletanja.

Končni vtis je ob ogledu tega dela kar zadovoljiv. Zgodba ni ravno vsakdanja in pritegne, a gre bistvene odlike iskati predvsem v nekate-

Adam Ant v filmu pripoveduje vic. Gre nekako takole: »Kupec vpraša prodajalca: »Imate obleke za kamuflažo?« Prodajalec odgovori: »Imamo, a jih ne moremo najti!«

Podobno bi lahko vprašali odgovorne /distributerje, prikazovalce.../ za prikazovanje odkupljenih filmov pri nas: »Imate na zalogi film **Ples v Podzemlju** /Slamdance/ ameriško-hongkonškega režiserja **Wayna Wanga**?« Odgovor bi se po vsem sodeč moral glasiti: »Imamo, a ne vemo, kam smo ga založili!«

Ples v podzemlju je bil namreč na lanskem Festu /1988/ in je bil že takrat odkupljen za jugoslovansko kinematografsko mrežo ls strani Avala Profilmal; a je vseeno potreboval več kot leto in pol, da je prispel na ljubljanski spored. A prispel je le, he, he...

rih režijskih prijemih. Nekatere domislice delujejo zelo sveže in privlačno. Atmosfera filma je vsaj v začetku

zelo podobna tisti iz Beimeixove Dive. Slikanje »undergrounda« skozi katerega potuje melanholični, mesečni

Drood, je fragmentarno, trdo in režiser je z zanimivimi rezi in mešanjem dosegel nekaj zelo dobrih učinkov (kontrast človek-okolje, v katerega ne spada). Ob prepričljivo režiranem nasilju, ki ga je v filmu na pretek in nekaterih humornih točkah, ki jih je sicer bolj malo, a so prav simpatične, je omembe vredna še estetika filma. Kolikor je že film triler, je njegovo bistvo v atmosferi, ki jo prikazuje - še enkrat junakovo stanje in okolje v katerem se giblje. Ob že naštetem delu režiserja sta zato imela pomembno vlogo direktor fotografije **Amir Mokri** in avtor glasbe **Mitchell Froom**. Uspela sta doseči, da je gledalec z vidom in sluhom pri stvari.

Čeprav je igralska zasedba opremljena z tudi nam znanimi igralci (ob Hulceu igrajo še **Mary Elizabeth Mastrantonio**, **Harry Dean Stanton**, **Virginia Madsen**, **Adam Ant**...), to nikakor ni film igralcev. Vsi liki v filmu namreč delujejo kot nekakšne lutke, nastopajo po nekem avtomatizmu, kot bi bili na nevidnih nitkah in bi njihova dejanja bila pogojena z vlečenjem teh nitk s strani nekoga, ki je nad vsemi (tudi dejansko je sicer v filmu tako - vsak dela tisto, kar nekdo drug hoče, želi), dokler si čisto na koncu le ne »premislijo« (končno zmaga volja, razum ali čustvo, tisto »nekaj močnejšega v njih«) in odreagirajo drugače. Drugače kot bi po toku pripovedi lahko sklepali in smeli pričakovati. In tu smo spet pri že omenjenih preobratih, s katerimi režiser preseneča gledalce. Zato je Ples v podzemlju predvsem film režije in za igralske (zapravljive) kreacije ni prostora. Znana igralska imena pa so eden od davkov, ki jih morajo filmarji iz neodvisne produkcije plačati, ko začnejo snemati visokoproračunske filme. Tudi z Wangom je tako in ker je začel obetavno, lahko le upamo, da bo v prihodnje rešil še teh nekaj problemov, ki mu jih bo naložil proračun. Nimam pa nič proti temu, da se vrne nazaj k neodvisni produkciji, če lahko tam bolje dela, da bi le videli njegove filme.

Miran Koritnik

**SPORED
LJUBLJANSKE
KINOTEKE**

Ponedeljek, 30. 10. 89
SENSO, Italija 1953. Režija: Luchino Visconti. Glav. vl.: Alida Valli, Farley Granger, Massimo Girotti, Christian Marquand (v barvah)

Torek, 31. 10. 89. **VLAK** (THE TRAIN), ZDA, 1964. Režija: John Frankenhein - amer. Glav. vl.: Burt Lancaster, Paul Scofield, Jeanne Moreau, Michael Simon

Sreda, 1. 11. 89. **ČAROBNA PIŠČAL** (TROLLFLÖJTEN), Švedska, 1975. Režija: Ingmar Bergman. Glasba: W. A. Mozart. Glav. vl.: Josef Köstlinger, Irma Urrila, Hakan Hagegard, Ulrik Gold (v barvah)

Četrtek, 2. 11. 89. **NOČNI PREMII** (NIGHT MOVES), ZDA, 1975. Režija: Arthur Penn. Glav. vl.: Gene Hackman, Jennifer Warren, Kenneth Mars (v barvah)

Petek, 3. 11. 89. **AVANTURISTI** (THE ADVENTURERS), ZDA, 1970. Režija: Lewis Gilbert. Glav. vl.: Bekim Fehmiu, Alan Badel, Ernest Borgnine, Candice Bergen, Charles Aznavour, Fernando Rey, Olivia de Havilland... (v barvah)

Sobota, 4. 11. 89. **NEKOČ JE BILO V AMERIKI** (ONCE UPON A TIME IN AMERICA), ZDA, 1984. Režija: Sergio Leone. Glasba: Ennio Morricone. Glav. vl.: Robert de Niro, James Woods, Elizabeth Mc Govern, Danny Aiello, Tuesday Weld, Treat Williams, William Forsythe (v barvah)

Nedelja, 5. 11. 89. **OLD SHATTERHAND** (APACHE'S LAST BATTLE), ZRN-Italija-Francija, 1964. Režija: Hugo Fregonese. Glav. vl.: Pierre Brice, Lex Barker, Daliah Lavi, Guy Madison (v barvah)

Ponedeljek, 6. 11. 89. **TAKO SEM SE VRNIL** (IGY JÖT-TEM) Madžarska, 1965. Režija: Miklós Jancsó. **PLAVI ANGEL** (DER BLAUE ENGEL), Nemčija, 1930. Režija: Joseph Von Sternberg. Glav. vl.: Emil Jannings, Marlene Dietrich, Kurt Gerron, Rosa Valetti

Torek, 7. 11. 89. **POLJUB SMRTI** (KISS ME DEADLY), ZDA, 1955. Režija: Robert Aldrich. Glav. vl.: Ralph Meecker, Cloris Leachman

Sreda, 8. 11. 89. **OBSEDE-NOST** (OBSESSION), ZDA, 1976. Režija: Brian de Palma. Glav. vl.: Cliff Robertson, Genevieve Bujold, John Lithgow, Sylvia Williams (v barvah); **TRI-JUMF VOLJE** (TRIUMPH DES WILLENS), Nemčija,

BISERI ZA OGRILICO

A. L. T. M. A. S. H.

Sobota, 18. 11. 1989
PRIVIDI (Images 1972)

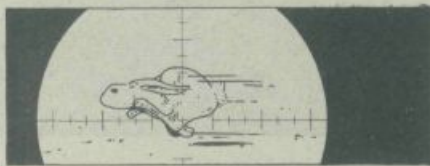
Robert Altman (letnik 1925) je hkrati tako zelo ameriški režiser, saj se je loteval snemanja najbolj »klasičnih« ameriških filmskih zvrsti (žanrov) in tudi tako zelo antiameriški - te klasične zvrsti je obdelal docela po svoje, jih prekrojil, včasih celo postavil na glavo. Kljub temu ni šlo za kakšne parodije, kot bi lahko pomislili, ampak le za drug pogled. Širši, družbenokritičnejši.

Njegov odlični M. A. S. H. je proslavil njega in igralce (seveda predvsem Elliotta Goulda in Donalda Sutherlanda): nadaljevanje pa je bilo več kot zapomnljivo. Brewster McCloud, Kockar in prositutka (McCabe and Mrs. Miller), Privatni detektiv (The Long Goodbye). Vsi smo lopovi (Thieves Like Us), Kalifornijski poker (California Split), Svatba (A Wedding), da o mojstrovinah kot sta Nashville in Tri ženske (3 women) sploh ne govorimo, so navduševali. Ameriko, kot kaže, vse manj, zato pa Evropo vse bolj. In Američan je delal tudi v Evropi - evropski film - in to odlično.

Prividi so po krivici nekako odrinjen, pozabljen film tega mojstra. Čeprav je delo nekakšna vaja v slogu, miniatura, gre za odlično zasnovano in izpeljano psihološko dramo, v končni fazi celo srhljivko. Naslov pove dovolj, junakinja Cathryn doživlja privide pri belem dnevu - prikazuje se ji pokojni mož, celo sebe vidi vstopati v hišo, ko se sprehaja po hribu daleč od nje. Dezorientacija v času in prostoru, mešanje podob sedanosti in preteklosti, vse večja »izgubljenost« se stopnjuje do končne odreditve, ki to ni.

Odlični igralci, zelena Irska kot neverjeten kraj neverjetnega dogajanja in predvsem Altman in njegove domislice (S. York v filmu bere odlomke iz svoje knjige za otroke, igralci so dali likom svoja imena - le zamenjana so) kličejo k obveznemu ogledu te mojstrovine, celo več, k ponovnem ogledu vsakič, ko jo že »preveč« pozabimo.

M. K.

1935, dokumentarni film o zboru nacionalistične stranke. Režija: Leni Riefenstahl

Četrtek, 9. 11. 89. **KORAKAJ ALI UMRI** (MARCH OR DIE), Vel. Britanija, 1977. Režija: Dick Richards. Glav. vl.: Gene Hackman, Terence Hill (v barvah)

Petek, 10. 11. 89. **ZADNJI TANGO V PARIZU** (LAST TANGO IN PARIS), Francija-

Italija-ZDA, 1972. Režija: Bernardo Bertolucci. Glasba: Gato Barbieri. Glav. vl.: Marlon Brando, Maria Schneider, Jean-Pierre Leaud (v barvah)

Sobota, 11. 11. 89. **BUNNY LAKE JE IZGINILA** (BUNNY LAKE IS MISSING), ZDA, 1965. Režija: Otto Preminger. Glav. vl.: Carol Lynley, Laurence Olivier, Keir Dullea

Nedelja, 12. 11. 89. **MOŽ Z ZLATO PIŠTOLO** (A MAN

WITH THE GOLDEN GUN), Vel. Britanija, 1972. Režija: Guy Hamilton. Glav. vl.: Roger Moore (007), Maud Adams, Christopher Lee, Britt Ekland (v barvah)

Ponedeljek, 13. 11. 89. **ZVEZDE IN VOJAKI** (CSIL-LAGOSOK, KATONÁK), Madžarska, 52 1967. Režija: Miklós Jancsó. Glav. vl.: József Madaras, András Kozák, Tibor Molnár.; **LJUBEZEN IN SMRT** (LOVE AND DEATH), ZDA, 1974/75. Scenarij in režija: Woody Allen. Glav. vl.: Woody Allen, Diane Keaton, Despo Diamantidou, Georges Adet (v barvah)

Torek, 14. 11. 89. **MODE-RATO CANTABILE**, Francija-Italija, 1960. Režija: Peter Brook. Glav. vl.: Jeanne Moreau, Jean-Paul Belmondo, Didier Haudepin, Valerie Dobuzinsky

Sreda, 15. 11. 89. **DEKLE Z REVOLVERJEM**, Italija-ZDA, 1967. Režija: Mario Monicelli. Glav. vl.: Monica Vitti, Stanley Baker (v barvah); **SKRIVNOST PICASSO** (LE MYSTERE PICASSO), Francija, 1956. dokumentarni. Režija: Henri-Georges Clouzot.

Četrtek, 16. 11. 89. **PLAVI ANGEL** (BLUE ANGEL), ZDA, 1959. Režija: Edward Dmytryk. Glav. vl.: May Britt, Curt Jürgens, Theodore Bikel (v barvah)

Petek, 17. 11. 89. **KO SE ZMRAČI** (HURRY SUN-DOWN), ZDA, 1967. Režija: Otto Preminger. Glav. vl.: Jane Fonda, Michael Caine, Hohn Philip Law, Faye Dunaway (v barvah)

Sobota, 18. 11. 89. **PRIVIDI** (IMAGES), Irska, 1972. Režija: Robert Altman. Glav. vl.: Susannah York, Rene Auberjonois, Marcel Bozzuffi, Catheryn Harrison, Hugh Millais (v barvah)

Nedelja, 19. 11. 89. **POZEJ-DONOVA PUSTOLOVŠČINA** (THE POSEIDON ADVENTURE), ZDA, 1972. Režija: Ronald Neame. Glav. vl.: Gene Hackman, Ernest Borgnine, Shelley Winters, Stella Stevens, Roddy Mac Dowall, Carol Lynley... (v barvah)

Prosimo cenjeno občinstvo, da ne zamujate predstavi! Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa.

PRVIČ, BENETKE

Zagotovo je to mesto bolj arhitekturno od arhitekture same. Vendar je na začetku pomembnejše, da so Benetke mesto treh aspektov. Najprej je to seveda arhitektura. Nekakšna fantazmičnost tega mesta je v prvi vrsti posledica občutka, da nekako nimamo občutka, kje pravzaprav smo. Ne gre za banalnost fizične orientacije, temveč za dejstvo, da trgi in ulice brez prometa sicer ponujajo interpretacijo ogromne Fussganigerzone, ki pa se vedno znova stika s križanji kanalov. In njihovim gibanjem - pretakanjem vode, kateremu pa ne vemo smeri. Tako je naš občutek pripadnosti razdvojen: zemeljskost ulic in trgov ter pozidave, ki to strukturo ustvarja, ter nekako kozmično pretakanje vode (pravzaprav od nikoder v nikamor) ustvarjata kuliso podvojene nadčasovnosti. Dvojnost arhitekturnega doživljanja Benetk pa dodatno zapečati kontrast med skoraj že prostituiranim javnim življenjem vseh palač, cerkva in podobnih, skoraj že arheologij arhitekturne zgodovine; ter nezmožnostjo imaginacije resničnega življenja ter objektov. Pa ne le najbolj znanih palazzov, tudi čisto običajno bivanje stanovalca Benetk je večja enigma kakor recimo vsakdanjik Parižana.

Drugi aspekt mestnosti Benetk je "Art-trend-setting". In tudi na tem področju pravzaprav vodi arhitektura. Najsi bo to poskus z arhitekturnim bienalom, razstavne predstavitve arhitektov ali pa simpozij in kolokviji na to-takšno temo. Prav ta, razstavno-artističen del Benetk je najbolj podvržen nekakšni konkurenci. Tu sta vsaj še Dunaj in Pariz. Taka konkurenca in "vse je Art" kot geslo osemdesetih pripeljeta tudi do zanimivih dogodkov. Secesija se je tako razstavljalala najprej v Benetkah, ne na Dunaju; Strada novissima je bila postavljena v okolje Arsenala, ki kot da je najavljalo militantnost gibanja, ki je zasvojilo arhitekto v minulem desetletju; konec kon-

BENETKE, PARIZ, BARCELONA

FANTAZMA INVESTICIJA PATOS

Foto: Miha Dobrin

Štirje pojmi so, ki zaokrožajo dandanšnjico arhitekture. In to so: mesto, hiša, "javni interier", ki načeloma sicer pripada hiši, vendar je običajno povsem avtonomna celota, ter knjiga. Moj namen danes je pisati o mestu. Vendar ne na način nekakšnega "traktata" ali podobne tirade, temveč skozi predstavitev treh evropskih mest, ki pravzaprav nakazujejo tri možnosti arhitekturne regeneracije, oziroma načine, kako skočiti v devetdeseta.

cev pa tudi razstava Futurizma je bila postavljena v mestu, ki ga je Marinetti kot leglo tradicionalizma in akademizma iz dna duše sovražil...

Tretjič pa so Benetke, zaradi svoje "nespremenjenosti", skoraj nostalgicne podobe in neprestanega pridiha konca, za katerega pa vemo, da ga ne bo, mesto "večne mode"; ali drugače, mesto zaljubljenecv in poetov. To je pač mesto, ki se že desetletja vedno znova vrača v modo, oziroma sploh še ni bilo iz mode. Tu namreč vedno ista scenografija tolerira; zaradi svoje forme in dimenzij, ki podlega konceptiji sveta; konzumentom praktično vse. Od vulgarnega foto-sessiona ob Karnevalu, do gondolskih poljubov George Sandove in Alfreda de Musseta. In če je Baudelaire nekoč zapisal, da se mesta spreminjajo hitreje kot človeška srca, bi ga tu dopolnil le v toliko, da so Benetke to, kar so, prav zato, ker so se pustile dohiteti človeškim srcem

DRUGIČ, PARIZ

Investiranje Pariza ko mesta, je bilo vedno investiranje v bodočnost. Najsi bo to baročnost velikega sistema, metropolitanska velikopoteznost (takrat je to bilo še možno) Hausmanna, ali pa preišljeno (?) ohranjanje "kosov" svetovne razstave. Dejstvo pač je, da Pariz tudi danes postopa podobno. Glede na avreolo boemsko-umetniško-kulturnega centra par excellence, in upoštevanje relativno zaključenost njegove fizične strukture znotraj meja, ki v Parizu veljajo kot Pariz, lahko zaključimo predvsem dvoje: Pariz kot mesto pravzaprav dobiva novo arhitekturo le kot tisto, kar naj bi že predstavljalo enaindvajseto stoletje; ostanek pa se "seli" ven, v satelitska naselja.

Double-coding kot iznajdba "zahajajoče" arhitekture se je Pariza izognil v elegantnem loku. Prav dobesedno. Nova mesta, ki nikakor niso več niti periferija, so sicer prava zakladnica oblik, barv, "arhitekturnih"

jezikov..., skratkav vsega, kar je minulo deset-letje prineslo. Niso pa prav nič francoska in še manj pariška.

Toda čisto drugače je v Parizu. Če bi bilo potrebno izreči oceno, kaj je spremljalo arhitekturo zadnjih let, je zagotovo res samo eno: škandali! Politična iniciativa za monumentalne kulturne hrame se je začela s Pompidoujem. Nadaljevalo se je z različnimi imeni, rezultati pa ostajajo isti - arhitekture nastajajo. Najprej so bili realizirani Burenovi stebri pri Palais Royalu, potem je Gare d'Orsay postal muzej XIX. stoletja, še potem je Tschumi posejal urbani park XXI. stoletja, pa Pei postavil "svojo" piramido, na koncu pa bo še Bastillska oprema. Vsak od naštetih projektov je vzbudil nemalo ogorčenja, šlo je namreč za svetinje Pariza. Zdaj pa so spet vsi srečni.

Kulturno-umetniška poza in pozicija Pariza se je iz "vsakdanjega" življenja preselila tudi na arhitekturo. Metropolita, ki se je gradila velikopotezno, ko je (bodoči) čas to terjal, se danes zaveda, da je možna samo še fragmentarna popolnitev mozaika, oziroma njegovih odpadlih delov. Akropola je v bistvu zgrajena, spreminjajo se samo svetišča. Vendar na drugačen način, kot je to npr. na Dunaju, za katerega je Podrecca nekoč izjavil, da takorekoč ne potrebuje več novih objektov. Pariz dokazuje, da so ti novi objekti (lahko) potrebni, problem je le v načinu, kako jih na mesto "projeciramo". In pariški koncept predstavlja dobro pot. Na načelnem nivoju, kajti forma in izraz posamezne zgradbe, oziroma posega, je pač stvar druge obravnave.

Pariz prav na ta način namreč utrjuje položaj glavnega med glavnimi mesti. Tudi vse, kar je novega, je pariško - sicer brand new, a ob tem še vedno malce zdrnsano in namenjeno predvsem tistemu, ki to zna uporabiti. Ali, če spet zaključim z Baudelairjem: "...imam te rad o glavno mesto! Kurtizane in lopovi, vi vzbujate v vseh nas strasti, ki pa prostaku vedno ostanejo neznanne."

TRETJIČ, BARCELONA

Mnogi med vami porečete, tretji bi ja moral biti Dunaj, London, kvečjemu še Rim! Razlog, da sem se odločil za Barcelono, je njena "običajnost", pravzaprav živo nasprotje etabliranih "Mest", kot sta to recimo Benetke in Pariz. Pisalo se je leto 1859, ko je Ildefonso Cerda pravzaprav postavil temelje Barcelonine običajnosti. Urbanistični načrt razvoja mesta na praktično enotni matrici ne obeta posebne atraktivnosti mestu. Prav tu pa se izkaže, da je mesto nekaj drugega kot športna prireditve, namreč, kvaliteta določene pozidane in poseljene površine je prav njena homogenost, ki pravzaprav mestu daje identiteto, na podlagi katere je šele možen danes tako popularen "feeling".

Obenem Barcelona ne slovi kot zakladnica arhitekturnih spomenikov. Obstaja sicer Gaudi, ponovno obstaja tudi Mies, vendar, vključno s temi velikimi imeni premore Arhitekturni vodič Barcelone dokaj borih 166 naslovov. Stanje se korenito ne bo spremenilo niti po Olimpiadi - vse skupaj je nakako "oddaljeno" na Montjuc, konec koncev pa je tudi dokaj nepomembno za bistvo tega mesta.

Pri Barceloni ne gre za metropolitansko internacionalnost, niti za enciklopedijo biserov. To, kar jo povzdiguje v takšno "mesto", je namreč svojevrsten patos imaginativnega. Umetnost in imaginacije sta vsekakor pojma, ki sta v neposredni povezavi. Problem je samo v njunem medsebojnem odnosu, ali drugače, obstajajo mesta (in ta so v veliki večini), ki s svojo arhitekturo (umetnostjo) imaginacijo "omogočajo". Obstaja pa Barcelona, ki ustvarjalno domišljijo posadi na krila in ji daje prostora. Medtem, ko nas nedosegljiva sofisticiranost klasičnega v kakem italijanskem mestu s svojo realnostjo tako zadane, da nam pravzaprav odvzame tudi domišljijo; Barcelona s svojo, že omenjeno "skoraj banalnostjo" deluje tako realno, da nikakor ne obupujemo nad domišljijo, temveč obratno. Tu si lahko vse mislimo, oziroma si praktično vse tudi (moramo) misliti. In zato se pravzaprav šele, ko odpotujemo, zavemo, da nismo bili v nekakšnem vakuumu arhitektur, temveč na mestu sinteze.

Cerda je bil v letih, ko je "sprojektiviral" Barcelono, mnenja, da je urbani razvoj analogen razvoju demokracije. Pa prav Barcelona dokazuje, da sta si ti dve stvari dokaj narazen. Ali, kot je dejal Flaubert, celotne sanje o demokraciji so dvigniti proletarijat na tisto raven neumnosti, ki jo je dosegla buržuazija. In v Barceloni niso posebej izraziti niti proletarci niti buržuji.

Izrazit je samo patos imaginativnega.

Tomaž Brate

VIDEOTEKA
 ★ ★ ★ ★ ★
 GALERIJA ŠČUC Stani trg 21 Ljubljana
 pon - pet 16 - 21 tel: 216 540

Iz zakladnice ljubiteljev VELIKIH, razvpitih režiserjev.

SHINING

Režija Stanley Kubrick

Gl. vl.: Jack Nicholson, Shelley Duvall

Kubrick /Steze slave, Spartak, Lolita, Dr.Strangelove, 2001 - Odiseja v vesolju/ je na lestvici International Film Guida o najboljših filmih zadnjih 30 let edini zastopan z dvema v samem vrhu /zadnja dva našeta med 9/. Shining seveda ni Odiseja, je pa grozljivka visoke stopnje, ekranizacija dela Stephena Kinga, ljubljenca slovenske beroče publike. Dosledna režija že znanega perfekcionista, zanimiva tema /predvsem seveda učinek odrezanosti od civilizacije na človeka/, odlični igralci in konec,

ki vse pokvari. Zaradi sladke napetosti pa je film vsekakor vreden ogleda. In še važnejše, naši distributerji s Kubrickom že dolgo niso v dobrih odnosih, zato si nekaj njegovih zadnjih del lahko ogledate le na videonačin. Shining je tudi med "prekletimi".

SALO OR THE 120 DAYS OF SODOM

/Saló all 120 dni Sodome/

Režija: Pier Paolo Pasolini

Gl. Vl.: Paolo Bonacelli, Giorgio Cataldi, Aldo Valetti

Tudi s Pasolinijem imam pri nas bolj malo sreče. Kinoteka nima niti polovice njegovih del, tista, ki jih ima, pa so v bornem stanju. Saló pa ni bil za našega "nezrelega" gledalca. Literarno predlogo markija de Sada smo lahko spoznali /zbirka Erotikon, Bg/. Pasolini pa je zadevo prenesel v čas 2.sv. vojne in potegnil paralelo s fašizmom. Natančno, a nedokončano, ker je bil med snemanjem filma ubit. Kljub temu je zapustil dober, močan izdelek, ki je radovednemu slovenstvu preiz-

kušal moč živcev in trpežnost želodca. Dosedanja poskusa /enkrat kino Komuna in enkrat CD - obakrat predstavitev del tega avtorja/ sta pokazala, da Saló ni za vsakega. Toliko morda v opozorilo.

ROMA

/Fellinijev Rim/

Režija: Federico Fellini

Gl. vl.: Peter Gonzales, Fiona Florence, Britta Barnes...

Naslov pove vse, film je igrano-dokumentarna kronika slovitega mesta. Sproščen, igriv, neobvezen in sploh drugačen Fellini kot ga poznamo in njegovih "priznanih", nagrajevanih mojstrov. Spet ni imel zgodbe /pravijo, da je pripovedovanje zgodb tako njegov veliki problem/ in spet se je zelo lepo izvilkel. Ljubitelji take filme gledajo večkrat, za ostale pa je to res primeren uvod v spoznavanje "večnega mesta" in delo tega avtorja. Lahko bi rekli - Roma je "Fellini in Rim za začetnike". Zelo dobro.

M.K.

Nič nenavadnega ni, če v zvezi s pojmom iz naslova omenim ime Macolm McLaren. Je pa toliko bolj nenavadno, če poleg tega rečem: "Pere Ubu"!

M.M. se je po burnih in bučnih peripetijah s skupino Sex Pistols odločil početi nekaj povsem drugačnega. Pop eksperimentator ali šarlatan? Verjetno eno in drugo.

Njegova zadnja plošča nosi naslov WALTZ DARLING, z njim pa je vsaj površno opredelil svoje glasbeno početje - štancoidne poskočnice, prepletene s Straussovimi evergrini, predstavljajo večino material na albumu. Zanimivo, vendar ideja uporabe klasike v popularni glasbi ni nova; M.M. torej ne ponuja novih rešitev. Odkriva pa nov marketinški vidik: cenim podeželsko diskotečnim ritmom dodaš cca. 5% dunajskih valčkov in uspeh je zagotovljen. Pojma sta sicer na prvi pogled nezdržljiva, vendar kaj kmalu ugotovimo, da gre v obeh primerih za enako sociološko strukturo odjemlcev - razlika je le v starostnih skupinah letih. Isto muziko je uspešno prodal tudi tistim tam zgoraj, torej satelitom, ti pa, kot je vedno bolj jasno, uspešno dirigirajo evropski glasbeni okus. Vendar to še ni vse; M.M.-ju idej na manjka še od njegovih punk managerskih časov. S teksti se povsem zavestno podaja v svet visoke mode in pripadajočega glamourja, računajoč na še en segment potrošniško usmerjene (obremenjene) družbe. Tako je kot pevko uporabil celo neko Liso Marie, ki je baje "glavna" manekenka pri enem od vodilnih modnih kreatorjev Kalvinu Kleinu in ki ima velika "pljuča". Single, ki ga prepeva, zato nosi naslov Something's jumpin' in your shirt. Hecno in nič več kot to!

Na ovitku zasledimo še dve izstopajoči imeni: Jeff Beck in Dave Stewart (Eutytmics), ki pa kakšne posebne vrednosti glasbi ne dajeta. Ta ostaja torej le cenen pop in nič več.

ČUDNA STVAR POP

Nekaj več ali skoraj vse, kar ste o popu želeli vedeti (pa niste upali vprašari), ponujajo Pere Ubu. Clevelandski garažni rokerji so bili v naših trgovinah prisotni le s predzadnjo ploščo The Tenement Year, ki v nobenem elementu bistveno ne odstopa od glasbe njihovih začetkov v letu '77. Radikalen preobrat pa je opazen na zadnji plošči Cloudland. Vzrok je v veliki meri producent Stephen Hague, znan tudi po sodelovanju z New Order in Pet Shop Boys. Rezultat tega sodelovanja je glasba, ki je nekanšen kompromis med surovo energijo garažnih Pere Ubu in srh vzbujajočo (kurjepoltno) sterilno produkcijo Pet Shop Boys. Kombinacija je pop, ki mogoče rahlo spominja na The Jesus and Mary Chain, vendar jih presega ter zabava na dovolj nekonvencionalen način. Tako ne postane dolgočasen in nezanimiv, ter po prvem poslušanju dosega ravno uasprotni učinek.

Album so P.U. imeli namen poimenovati Rosebud. Beseda vam je seveda znana iz Wellsovega filma Državljan Kane, mojstrovine, v kateri se celotno dogajanje vrti okoli pomena omenjene besede. Slednja je služila ustvarjalcu kot prisposoda nostalgije za srečnim otroštvom, obenem pa pomeni večno iskanje smisla življenja. Podobno so ploščo zastavili P.U. - naslov Cloudland, so povzeli po rojstnem kraju pevcu Davida Thomasa! Srečno otroštvo torej; sam pojem sreča se nato v tekstih kot tak pojavlja še naprej in ni potemtakem nič novega, novi pa so taki ali drugačni avtomobili, ki prav lahko služijo kot prisposoda iskanja. Ob vsem tem P.U. ne bluzijo; jasno jim je, da gre za to, da nekam prideš...

Ker smo jih pred letom v Ljubljani že videli, bi jih bilo prav zanimivo videti po plošči, ki je na videz radikalen obrat v glasbenem smislu. P.U. pa grejo le s časom naprej. Novak je rekel, da je to idealna pop godba. Jaz se strinjam in upam, da bo pop devetdesetih vsaj približno tak.

Igor Ivanič

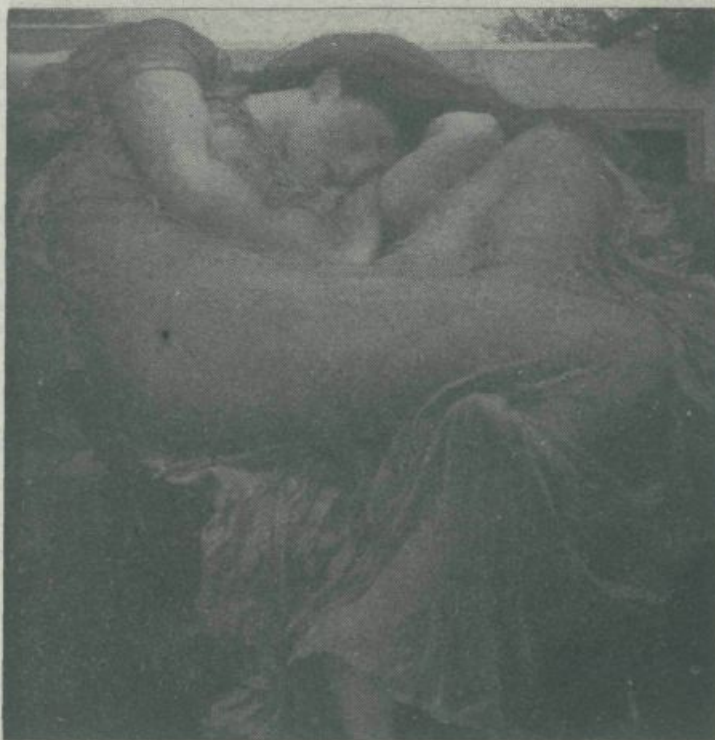
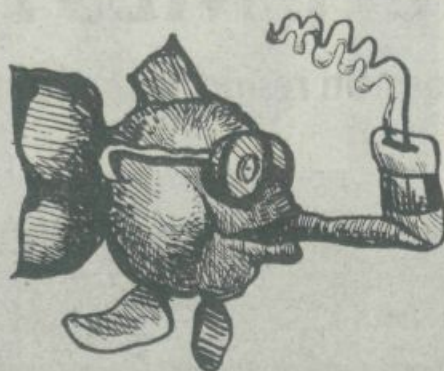
MILADOJKA

»SVAKOG GOSTA
ZA TRI DANA DOSTA«

Stemi naslovi je vedno hudič; sedaj ste gotovo prepričani, da se zgoraj citirani srbski rek nanaša na železniško kompozicijo bratstva in enotnosti, kar sploh ni res. Ampak k tovrstnim dvoumnim naslovom se moram zatekati, ker so bolj običajni že vsi nešteto krat uporabljeni. Glejte: 18. septembra sem v Tribuni objavil člančič z naslovom Nightclubbing in bil prepričan, da sem blazno originalen. Včeraj pa sem brskal po starih Tribunah in ugotovil, da sem isti naslov uporabil že 14. marca letos!

S tokratnim naslovom imam v mislih tridnevno gostovanje slavnega ansambla *Milodajka Youneed* v še bolj slavnem klubu K4. Kot veste, so Miladojci sprva načrtovali le dva nastopa, v četrtek in petek. Oba dneva je bila blazna gneča, tako da so imeli možnost kaj videti in slišati le nadebudneži v prvih vrstah, ki pa so se v zameno za ta luksuz dodobra skuhalo in prekadili. Ker je oba dneva pred vrati kluba ostalo kup firbcev, ki niso uspeli priti do kart, je bila dokaj logična odločitev za dodatni koncert. V soboto je bil K4 prijetno prazen – publike je bilo ravno prav za normalno spremljanje koncerta. Tudi ozvočenje je delovalo kot se spodobi in sploh je bila sobota od vseh treh dnevov najprijetnejša. Toda organizatorji so hodili naokoli v dvomih, preštevali obiskovalce in mrmrali o morebitni izgubi. Iz teh dejstev lahko izpeljemo naslednjo enačbo: dober koncert = koncert v optimalnih pogojih = nerentabilen koncert. Zalostno!

No, vseeno je razveseljivo, da si je Miladojko v času splošnega propadanja in odpadanja (od zadnjič, ko smo o tem pisali, so propadli in odpadli še Uriah Heep) ogledalo čez tisoč ljudi. Glede na status, ki so si ga pridobili pred dvema leti, je bilo normalno, da jih bo osveščena lokalna publika poslušala zelo kritično. Ampak povem

vam, vse tisto natolcevanje o tem, ali je preveč vokala, ali bi rabili tri, pet ali sedem saxofonov, ali pa kar Jožeta Privška z orkestrom, je iskanje dlake v jajcu. V soboto pa sem se (ponovno) prepričal, da ima Miladojka naajvečja jajca tod okoli. To spoznanje me je sicer kostalo še kakšen promil sluha, ampak splačalo se je. (Kako vpliva vestno spremljanje koncertov, si lahko ogledate na priloženem avdiogramu: 20 decibelov izgube sluha pri 4KHz. Avdiogram je seveda moj.) Sicer pa sem si v zadnjem času vse pogosteje prisiljen uničevati sluh. Minuli teden sem bil denimo trikrat v K4, s tem, da sem preskočil *Doughboys*. Ti so bili menda zelo v redu, ampak etiketa, s katero so jih označili, se mi zdi malo bedasta; melodični hard core se mi sliši podobno kot brezalkoholni šnops. Pa pustimo to. Omenjenim trem koncertom moram prišteti še obisk saksofonskega kvarteta iz 29. ulice v Cankarjevem domu. Pred koncertom je Brane Rončel zagrozil še s kakšnim ducatom jazz koncertov, ki se imajo zgoditi v kratkem. Samo v K4 pa načrtujejo za november sedem ali osem koncertov, z 20. oktobrom je s koncerti štartal tudi KUD France Prešeren, nekaj se dogaja v B 51... za povrh pridejo še *Sugarcubes* in *Residents*, tako da se datumi prekrivajo še samemu Iggyju Rocku, ki je glavni dobavitelj inozemnih alternativcev. Bomo videli, kako se bo vse skupaj izteklo – za publiko in za organizatorje.

kljub vsej tej koncertni dejavnosti pa je za šok meseca oktobra poskrbela televizija: video-jay Studia Ljubljana ni nihče drug kot nam vsem ljubi Iggy V. Rock. S svojim nastopom je povsem zasenčil Sašo Gerdej in ostale Saše, tako da uredništvo razvedrilenega programa resno razmišlja, da bi ga najelo za vodnje Videogodbe in Video-noči.

GARY GRAY

DVAKRAT NA DVEH MESTIH

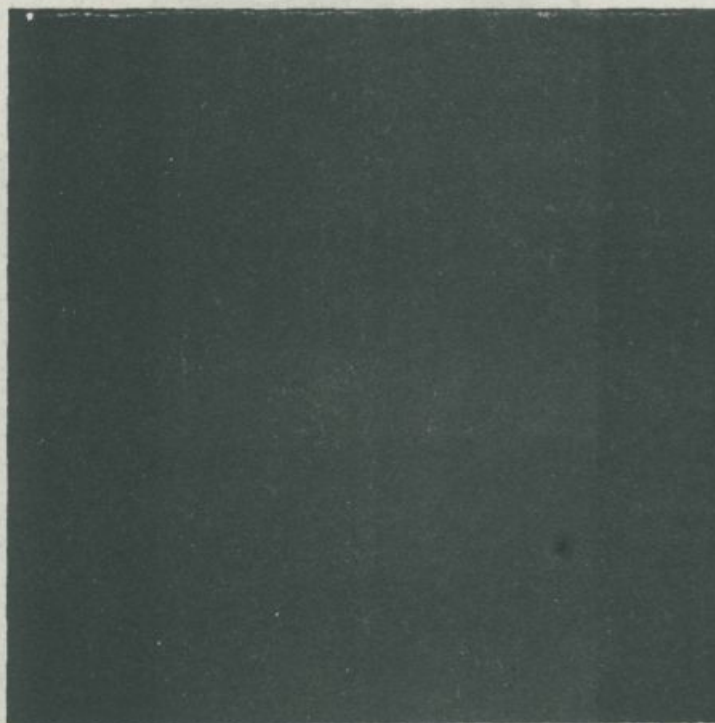
Nasproti resnici in pogledu

Na tem mestu, na dveh straneh, nam naj gre samo za dve stvari: za dve razstavi, ki sta se dogodili v zadnjem času: ena in prva v Sprejemni dvorani Cankarjevega doma (z naslovom »Spominske podobe prihodnosti«) in druga, ki je odprta očem še sedaj v Galeriji Škuc (z naslovom »Fragmenti – Zdrobljeno – Spregle dati!«). Preden prepustimo besedo avtorju, podajmo kratek komentar o teh dveh dogodkih.

Gre za dve stvari, ki se vezeta na projekte s skupnim naslovom »Veš slikar svoj dolg« torej za dve razstavi, ki sta zavezani enaki preteklosti, istemu nizu in jih lahko gledamo predvsem kot del nekega širšega početja. Zakaj lahko govorimo o nizu? Prav zato, ker se pri obeh razstavah zarezajo pomembni premiki v relaciji do preteklih projektov »Veš, slikar, svoj dolg«, ki so zavezujoči. Na tem mestu jih zapišemo samo na kratko. Razstava »Spominske podobe prihodnosti« je pravzaprav razstava razstave. S tem mislimo na razstavo, ki očitno stoji na svojem mestu »zgolj« zato, da predstavlja druge že pretekle razstave in napoveduje nove. Na njej se dobesedno govori z usti, z besedo in sliko. Mnogi fotografiji, dokumentov, materialov, dvojnikov, spominkov in predmetov izgube spomina so se na zelo specifičen način nanašali, komentirali pretekle projekte, ki so se pojavljale pod skupnim imenom »Veš, slikar, svoj dolg«. Šlo je za specifično spominjanje, uprizorjeno jasno in govorilo je skoraj sterilno v zaprti strukturi materiala, podoba, beseda. Vse to je bilo razločno postavljeno po matematičnem vzorcu renesančne perspektive, natančno razporejeno po ločenih prostorih v simetriji. Razstava o razstavah je zato nenehno odsevala neko dvojnost v postavitvi in z deli, ki so hkrati tudi svoj komentar. Vzela si je možnost, da z lastno besedo, oz. sliko izpelje diskurz, ki sicer ni kritiški ali teoretični, vendar kljub temu fabricira resnico in laži in si

tako omogoča svoj zapis v čas.

Kar nas takoj zbode v oči pri drugi postavitvi v Galeriji Škuc z naslovom »Fragmenti – Zdrobljeno – Spregle dati!« je, kako razstava ni več totalni ambient, kako ne gre več za prostore slike ali sliko v prostoru, ker se učinki prostora in tisti učinki, ki so prej delovali kot vdor podobe v prostor, zdaj manifestirajo zgoščeni in zgoščeno v samih slikah/izdelkih. Prej je slika v strukturi razstave bila popolnoma podrejena celoti, totalnemu učinku razstave, totalnemu pogledu Vsega, v katerem se posamično in Eno izgublja, utaplja v celoti. Zdaj, v tej zadnji postavitvi, pa je izpostavljen prav detalj, fragment, Eno nasproti celoti, nasproti Vsemu. Ta parceliran, izobčen in izoliran pogled se realizira prav v posamičnih kosih razstave, slikah, objektih, skulpturah. Na prvi in drugi razstavi »Veš, slikar, svoj dolg«, je bilo telo tisto zamreženo in ujeto v nejasna razmerja videzov, zdaj je pa zamrežen in ponižan sam pogled. Izdelki (slike, kipi, objekti, reliefi...) so zgolj črni ali beli, srebrni, grafitni. Torej taki, da pogled radikalno odbijajo ali »požirajo« in gledalcu s tem ne omogočajo videnja ali razkritja. Vse, kar se prikazuje, se prikazuje v prikritju. Razstava se dogaja v popolnoma črno-belem prostoru, v katerem je barva kot barvilo izgana (in ne izgubljena). In v kontekstu tega zadnji prostor galerije funkcionira kot nasprotje, kot tujek, kot drugo. V njem (vanj stopiš skozi črn prostor, kjer stekla na zidu in na tleh odbijajo lastno podobo) je perspektiva razstave sprevržena. Ne samo, da je cel prostor pretirano barvit, na slikah je barvnost prignana do skrajnosti – celo svetloba je obarvana, kar vse kaže na zavestno in namerno nedoslednost. Vendar gre v tem primeru za dosledno nedoslednost, za pozicijo, ki vključuje kar največ obratov, zamikov, nasprotovanj ali če že hočeta – prese-nečenj.

RAZSTAVA RAZSTAVE

(Spominske podobe prihodnosti)

Po dolgotrajnem opazovanju in gledanju v življenje sem videl, da se svet stvari komaj kaj spreminja. Za človeka in njegov čas se spreminja le v sedanosti, preteklost in prihodnost, zato sedanost ostaja nespremenjena.

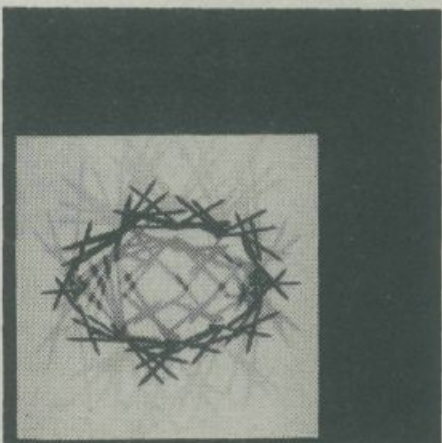
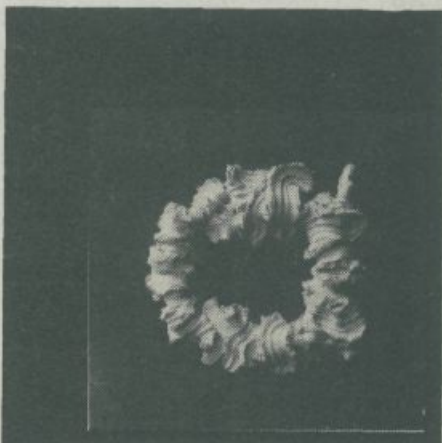
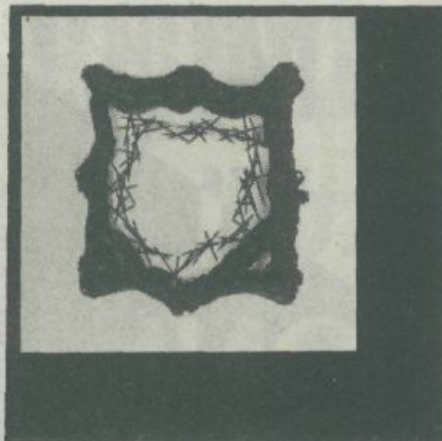
Zajeti lastne spomine, loviti lastni prah, zapiti se v lastno telo, vidim, da je jaz nekaj, kar najmanj vem, da je moja zgodovina nekaj, v kar ne morem biti čisto prepričan. To, kar živiš najgloblje, je hkrati tisto, kar se ti najbolj izmika in to od česar si vedno najdalj, si ravno ti sam, daleč od samega sebe, izgubljen na robu svoje zunanosti.

Ko kopičiš v predmetih svoj čas, seveda nujno opaziš, da se je prav ta čas prelil, iztekel v nekaj čisto realnega, kljub temu pa ne moremo reči, da se ni izgubil in izgubili smo ga ravno na meji med stvarjo in ničem. Krog je hkrati zaključen in neskončen, brez začetka in brez konca. Vendar se vseeno zdi, da konec obstaja pred začetkom, kar pomeni, da čas ni enoten in da je razstegljiv. Čas se da manipulirati, ga ustavlja, zamrzniti, po njemu potovati, premikati naprej nazaj. Vendar ga nikoli ni mogoče pridobiti, ohraniti ali celo ohranjati. Ča je nek moment, pri katerem vedno izgubimo, je neka skrajna entiteta, nekaj čisto tujega, nekaj skrajno različnega od nas samih. Naša resnica.

Zato dokumenti niso nekaj znotraj časovnega (čas nas ujame ravno tako, da ga zgrešimo), niti niso priče nekega trenutka, dokazi neke zgodovinske resnice, ker resnic o zgodovini za nas radikalno ne obstaja. Dokumenti pač niso niti resnični niti lažni. Dokument je izginotje in ne kot se misli oživljanje: je telo in so oči in roke. Ča je izgubljanje časa in vse obstaja samo sedaj: si tukaj, ker si samo v sedanosti. Nič ne ostane.

Vse drugo, vsi viri, zgodovina, spomin so besede in besedne zveze, govoreče glave in hiše iz črk. Spomin na prihodnost ali preteklost se lahko dotika dela, se lovi za njegov rob, sledi robu, vendar nikoli ne zdrzne v njegovo notranjost. V stvar se ne da potopiti in dokumentu ostane zunanji prostor slepe prisotnosti.

Največja zmeta je, da nam umetnost prinaša življenje. Prav tako nam življenje ne prinaša umetnosti ampak smrt. Prav tako nam dokument ne pričara življenja in komaj gre za neko drugi življenje smrti: nikoli ne bom umrl, ker sem že mrtev. In dokument je v bistvu širjenje področja te smrti. Konec, končna točka skrajnosti in edino mesto resničnega prehoda je seveda smrt, ki pa šele omogoči neko drugo življenje. Razbliniti je treba enostavno nasprotje teh dveh svetov. Delam za preteklost in ne za prihodnost, treba je iti nazaj, ker tam ni še vse izrečeno. Prihodnost je kot taka neka popolnoma nesmiselna entiteta. Kaj je potem dialektika preteklosti? Tisto, kar je izgubljeno mora biti izgubljeno. Zanima me nekaj, kar se približuje mrtvemu času, čas ki nikoli ne mine in pravzaprav čas, ki ga nikoli ni bilo, dokumenti nečesa česar nikoli ni bilo in kar tudi ne bo. Celo to občestvo, cel ta post-katastrofičen univerzum gre naprej in naprej samo zato, ker je izgubil formulo kako bi se ustavil. Vendar čas je treba na novo začeti in končati.

»FRAGMENTNI
– ZDOBLJEMO
– SPREGLEDATI!«

VSE

Oprimo se torej na tem mestu bruhanju besed skozi usta. Govoriti – skozi usta. Stvar je preprosta: iskal je besede in jih nekaj tudi našel. Vendar, treba bi bilo govoriti o tem, kar nisem. Vse ni dobro in vse ne gre naprej. Kaj ima umetnost sploh opraviti z življenjem? Če kaj obstaja, je to kaos čustev in vtisov, nekakšno neprepoznavno nasilje, neskončna zmeda, igra slik in sličic... kjer je vse simultano resnično in lažno. Vprašanje fragmenta sredi slepila je, kako ENO zlomiti, zdrobiti v VSE, kako ENO, ki stoji nasproti VSEMU, narediti za celo, narediti za VSE, brez preostanka. Ta parceliran, izobčen pogled je treba izdelati in ne samo doseči, potrebno je ponarediti (ponarejati), izmisliti (izmišljevati), skriti (skrivati), izginiti, prikriti... in s tem doseči. Doseči umetnost tajne pisave, šifrirati sporočilo. Sporočilo je skrito, kjer je oko zmedeno in zavedeno med dojemanjem vsega in zaznavanjem detajla. Dvojno prekrivajoče se sporočilo. Sporočilo je skrito. Govoriti dvojni jezik, hkrati jase, razločen, razumljiv, enostaven, preprost in zmešan, težak, nerazločen. Govoriti dobro, lepo, pravično in hkrati zlobno, strupeno, grdo, krivično. Preseči poenostavljeno razlikovanje med dobrim in slabim. Dvojna skrivnost z njo ti uspe oslepariti in prevarati, v njej je vse eno in drugo.

ENO

Imeti povsod oči in z užitek gledati. Zavedati se svojega pogleda in se z njim pogrezniti v srce, da se napolni s solzami. Nekaj, kar gledalec okusi v svojem telesu. Ko ugasneš luč in se odložiš v temu se nič več ne vé. Kaj moreš potem videti, ko odpreš oči? Slika deluje v prvi vrsti najprej z molkom kot neke vrste tiha senca. Skuša verbalizirati nekaj, kar je po svoji naravi nemo in to se zaveda perspektive, zaradi katere se mora slika nujno izteči v besedo. Poteze besed in črte glasov v molčečnosti motiva. Ko odpreš oči, prideš v svojo misel. Pogled potem v sliko, dokler ne izgubiš zavesti in misli.

IN

Na platnu gosto mreženje pogledov, gosta navzočnost, pred očmi iz oči v oči, pogled v pogled. Pod rokami dotik neznanega, roka položena v čas. V ravnini oči je os sveta, vendar ti govoriš skozi usta. Pogled se giblje od temé do najbolj žarečih slik barve, od bodic do nežnega dotika. Od začetka do konca. Od enega k vsemu. Od začetka k začetku.

DRUGO

Ob vsej krotkosti, skromnosti in poštenosti. Jaz se ne izražam v svojih slikah. Moja umetnost je svet izdaje in laži. To niso slike duše, temveč slike brez duše, kar pomeni, da ne gre več za lepo dušo, ker je zdaj duša že umrla. Zato so to slike mrtvih duš. Ne čutim nič znotraj mene. In v meni ni ničesar in znotraj nič več ne obstaja. Samo praznina.

DRUGI O NAS

MI
VI
ONI

Sprejetje amandmajev k slovenski ustavi je še vedno vroča tema v Srbiji. Tako v NON-u, glasilu RK ZSM Srbije, Saša Vučinić piše o ustavni krizi, ki jo je povzročila Slovenija. »Res je sicer, da se strokovnjakom naše najbolj severne republike mora priznati fantastično prizadevanje, da amandmaje, s katerimi se dejansko uvaja asimetrična federacija, argumentirano obrazložijo.

Potrebno je tudi priznati, da argumentov ni.« Po Vučinićevem mnenju je »pravniška reprezentacija Slovenije po dolgotrajnih pripravah stekla na igrišče, dosegla gol iz nedovoljenega položaja in začela igrati bunker...« S tem je Slovenija speljala Jugoslavijo na konfederalistična pota, nadaljuje avtor, hkrati pa zahteva priključitev k Evropi. »Prav na tem mestu se vidi cinizem ljubljanskih političnih čarovnikov, ki pred seboj, svojimi volilci in pred nami izvajajo trik magičnega obstoja – sad ga vidiš, a sad ga ne vidiš.« Cinično je pehati državo v konfederalizem in zahtevati vstop v Evropo, ugotavlja Vučinić. »Po eni strani pomeni vstop v Evropo izgubo dela suverenosti, po drugi pa se federacija hitro demontira in razstavlja z obrazložitvijo, da se to počne zaradi strahu pred Velikim bratom iz Beograda.«

Tudi zveznemu Ustavnemu sodišču se pišejo črni dnevi, saj je za to po avtorjevem mnenju kriv član tega sodišča iz Slovenije, profesor Kristan. Ta je že na neki TV tribuni pokazal samo to, »da se zna prepirati in kričati kot vsi ostali samoupravljalci na zboru delavcev, na katerem razpravljajo o plačah. Zato lahko pričakujemo, da bo Kristan poslal na Ustavno sodišče video-kaseto, na kateri je ovekovečil svoj televizijski nastop.«

Centralizacija in diferenciacija – pot do neodvisnega sodstva v Srbiji

V isti številki NON-a je objavljen pogovor z Draganom Šaponjićem, srbskim ministrom za pravosodje in upravo. Na začetku pogovora Šaponjić ugotavlja, da je ne-

odvisnost sodstva in sodnikov zelo pomembna, če želimo doseči pravno državo, kateri smo se – po njegovem mnenju – približali, toda ne dovolj. »Zaradi tega smo mi, v Srbiji, v času tako težkih ekonomskih razmer, izbor sodnikov premaknili z lokalne ravni, tako da se bo izbor vseh sodnikov, tudi občinskih, vršil v skupščini Srbije.« Če bodo v Srbiji s tem dosegli popolno neodvisnost sodstva od politike, gre ta zgled posnemati. Da se s tako potezo funkcije sodstva v bistvu centralizirajo, niti ni tako pomembno.

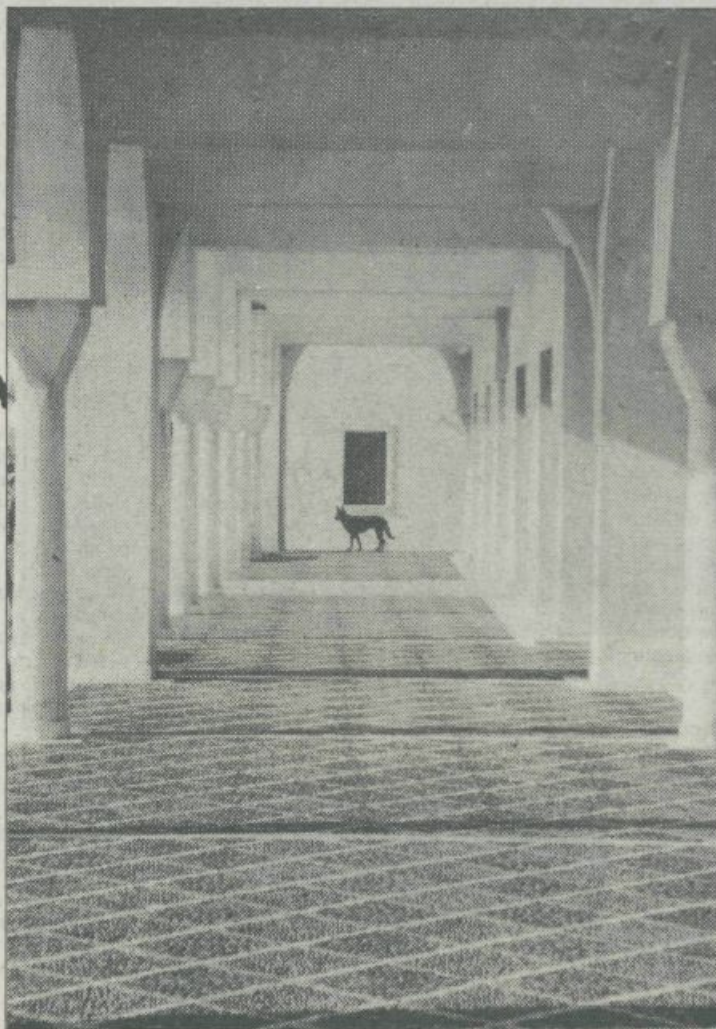
V srbskem sodstvu je vrsto let prevladovala negativna kadrovska selekcija, »zato se je začela zelo resna diferenciacija na naših sodiščih – toda izključno diferenciacija na temelju moralnih, delovnih in strokovnih kriterijev.« V katero kategorijo sodi sodnik – Albanec, ki je že a priori nepošten (nemoralen), tega minister za pravosodje ni povedal. Kriterij moralnosti, t.j. kriterij moralno-politične primernosti je na prvem mestu.

Minister ugotavlja, da se pritiski na sodišča izvajajo, vendar so zelo prefinjeni. Izvaja jih Partija, vendar ne preko sodnikov-članov ZK, temveč prek občinskih komitejev. Kar se tiče izolacij, Šaponjić ni prejel niti ene pritožbe državljanov Srbije, da bi pooblaščenec sebe (komandirji straž v zaporih) kršili svoja pooblastila. Torej dokler sam ne prejme pritožbe človeka, ki je bil v izolaciji in pretepen, je vse v redu. Preiskavo pa so kljub temu sprožili, »ker želijo spoznati resnico.«

O političnem procesu proti Azemu Vllasiju je novinar, ki je predhodno karal Slovenijo zaradi političnega cinizma, postavil samo vprašanje o ingerencah republiškega sekretariata za pravosodje. Minister mu je odgovoril: »Republiški sekretariat nima v tem primeru nikakršne ingerence. To je stvar okrožnega sodišča v T. Mitrovici.« S takšnim ciničnim odgovorom o je Šaponjić zasejal dvom o verodostojnosti vseh njegovih izjav. »Ko to kaže, ko to laže, da sodija narodu laže...«

BRANKO ČAKARMIŠ

Foto: Miha Dobrin

»S pravnega stališča, ustavni amandmaji se lahko pojasnijo s strahom pred Slobodanom Miloševićem, hudo zimo ali epidemijo črnih koz. Vseeno je – oni so lahko ustavni ali neustavni.«

NON, 15. oktobra

LEPŠA PRIHODNOST.

ATENTAT V SARAJEVU 1990?

Predsednikova vožnja skozi Sarajevo, ki je bila sestavni del protokola, se je začela okoli 10. ure dopoldne, ko je šest avtomobilov predsednikove povorke zapeljalo precej hitro v center mesta. Miloševićeva pot do mestne hiše je vodila po Apelnem nabrežju, cesti na bregu reke Miljacke. Porazdeljeni na 300 metrih v množici, ki je obkrožala cesto in navdušeno vzklikala »voždu«, je sedem mož čakalo z več kot običajnim zanimanjem.

Ob 10.10 se je predsednik, oblečen v srbsko narodno nošo in s šajkačo na glavi, pripeljal sede v drugem odprtem avtu. Poleg njega je sedela soproga Mirjana, v beli obleki in belih rokavicah, z belim sončnikom in cveticami na pasu.

Miloševićev avto je zapeljal varno mimo prvih dveh atentatorjev. Mladoletna A. V. in G. J. sta se ustrašila. Nato pa je mladoletni F. Z. vrgel svojo granato, ki je zadela havbo predsednikovega avta, se strkljala pod naslednjega in eksplodirala, pri čemer je ranila člane spremstva in nekaj gledalcev. Vžigalna kapica je rahlo oprasnila Mirjanin vrat. Mladoletni F. Z. je požrl ciankalij in skočil v Miljacko, vendar ga je izbruhal, tako da ga je policija ujela.

Potem, ko se je kolona avtomobilov ustavila, da bi ugotovili, če je vse v redu, so na Miloševićovo izrecno zahtevo nadaljevali vožnjo proti mestni hiši. Med množico, ki je te dogodke opazovala z voga, je bil tudi Princ Gavro, član ilegalne Nove srbske komunistične partije (NSKP) – tako kot vsi ostali atentatorji. Samo trije metri so ga ločili od tarče. Princ Gavro je potegnil revolver in ustrelil dvakrat. Njegov prvi strel je zadel Miloševića v junaške prsi. Druga krogla je zadela Mirjano v trebuh – v ta simbol srbskega materinstva. Nato je predsednikov avto pocuknil in Mirjanino negibno telo je padlo na njenega soproga. Medtem ko mu je kri curljala iz ust, je zajecjal: »Mirjana, Mirjana, ne umri!« Predsednikov pribočnik ga je vprašal, ali je hudo ranjen. »Nič hudega

SARAJEVO, 29. junija – Včeraj popoldne sta za posledicami strelnih ran tragično umrla predsednik srbske države Slobodan Milošević in njegova soproga Mirjana Marković. Predsednik Milošević je bil to nedeljo na uradnem in prijateljskem obisku v sosednji bratski državi Bosni in Hercegovini, vendar so njegov obisk prekinili atentatorjevi strelji.

ni.« je odgovoril in to ponovil šestkrat z vedno tišjim glasom.

Oba so z rešilcem prepejli v sarajevsko kliniko, toda žal prepozno. Umrli sta ob treh in pet minut.

Seveda so atentatorja na kraju gnusnega zločina takoj prijeli. Poleg zgoraj navedenih so sodelovali še mladoletni H. F., DŽ. M. in K. LJ. Ta skupina je bila pripravljena za izvršitev atentata, če bi njihovim predhodnikom poskus spodletel. Vsi so člani ilegalne in protiustavne NSKP, ki deluje s pozicij birokratizma, antimiloševićizma in antijogurštva. Sam atentator – Princ Gavro, pa je že slovel po kriminalističnih dejanjih, tako kot njegova ožja in širša družina. Naj omenimo samo, da je bil njegov oče še leta 1987 predsednik občinske skupščine v Temerinu.

Zastavlja se tudi vprašanje zagotavljanja primernih varnostnih ukrepov, ki niso bili zadostni. Iz neuradnih virov se je izvedelo, da za tem tiči spor med sarajevsko policijo in srbsko Službo državne varnosti. O tem je že stekla raziskava.

Med neštetimi žalnimi brzojavkami, ki so prispele na naslov srbske skupščine, lahko omenimo brzojavko predsednika slovenske republike dr. Franceta Bučarja, v katerem med drugim piše, »da je ves slovenski narod globoko presunjen ob tragičnem dogodku, ki presega meje razuma«. Ob koncu brzojava pa sporoča, da bo jutri v Ljubljani veliki miting žalosti in solidarnosti s srbskim narodom.

Žalno brzojavko je poslal tudi generalni sekretar skupščine OZN Perez de Cuellar, v kateri med drugim piše, »da je sarajevski atentat ponovno dokazal, da se iz zgodovine lahko naučimo le to, da se iz nje ne moremo ničesar naučiti«. Jutri bo v New Yorku žalno zasedanje skupščine OZN, sarajevski atentat pa bo tudi na dnevnem redu izredne seje Varnostnega sveta.

od posebnega dopisnika
Tribune
Krste Plavevski

POTOPIS

SIRIJA

Na meji sva. Nikjer ni videti kaj več vojakov, kot je to za mejne prehode običajno. No, že nekaj kilometrov iz Dera-ja pa te pozdravijo zamaskirane kupole, izpod katerih zlovešče molijo konice raket. Najbrž so uperjene proti Izraelu...

Po nekajurnem pojasnjevanju in prerekanju okoli vize, ki naj bi že potekla, sva navsezadnje še srečna, ko nama dovolijo zamenjati sto ameriških dolarjev v njihovo valuto. Na obvezno menjavo sva bila že pripravljena, toda da je tako oduška!

Za sto dolarjev dobiš na meji kar polovico manj kot v banki, če kasneje seveda raje ne koristiš črnega trga, ki ti nudi štiri do petkrat boljšo menjavo kot uniformiranci na meji. Če hočeš v državo, pač ne gre drugače. Razen če si diplomat ali pa te sem pripeljejo pod okriljem kake turistične agencije.

Po obvezni menjavi te doleti v hotelu naslednji šok, ker je treba plačevati hotele v ameriških dolarjih in te že najbolj bedna luknja, običajno brez toplega tuša, stane vsaj tri do štiri dolarje. Na srečo so v nekaj krajih Youth Hostli, kjer lahko plačaš celo s sirijskimi funti.

Hrana, prevozi itd. so lahko zelo poceni, še posebno, če prvih sto dolarjev računaš kot darilo vladi in po nekako štirinajstih dnevih, ko ti zmanjka "podržanih" funtov, menjaš denar na črno. Pri tem je treba biti malo bolj previden, saj menda povsod mrgoli tajne policije, ki opreza za sovražniki države.

Prvič sva se ob iskanju prevoza malce nervozno ozirala po pisanih avtobusih, na katerih je običajno edini napis v latinici le znamka vozila. Na srečo sva se lahko takoj prepričala v prijaznost domačinov, ki so nama mimogrede poiskali ustrezen avtobus in se na vsak način skušali zaplesti v pogovor. Začuda so nama priskrbeli tudi proste sedeže, pa čeprav je bilo vozilo že nabito polno. Na cenениh starinskih av-

tobusih sva bila kasneje kar redno deležna takšne pozornosti.

"Hop, hop" je simpatičen, a na žalost tudi zgovoren vzdevek za male avtobuse, ne ravno naj-novejšega datuma. Vozilo na neravni cesti običajno divje poskakuje, saj blažilci že davno niso več kos svoji nalogi. Po prvi takšni vožnji sem že premišljeval o nekaj dražjih, a tudi udobnejših "Karnak" avtobusih. Čeprav nisem Gorenjec, sem kar ostal pri skakajoči varianti, saj si tako ves čas v stiku z najpreprostejšimi domačini.

Če prihajaš iz Jordanije, se v Bosri prvič srečaš z ostanki starejših civilizacij. Bosra se namreč ponaša z enim najlepše ohranjenih rimskih gledališč, ki ga oklepa utrdba, v kateri si je prostor izbral tudi nekakšen Youth Hostel v orientalskem stilu. Za zgodovinarje žal od nekoč cvetočega rimskega mesta ni ostalo kaj dosti. Med razvalinami se nahaja preprosto naselje, katerega hiše so nizke, škatlaste oblike in praviloma skoraj vse grajene iz sivih kamnitih blokov, ki so nekoč pripadali bolj razkošnim zgradbam.

S hop-hopom sva priskakala do Damaska. Prestolnica Sirije je prav zanimivo mesto polno nasprotij med modernim in tradicionalnim, vzhodom in zahodom. Molitveni klici mujezinov se mešajo z moderno glasbo uličnih prodajalcev in hrupom prometnih ulic. Pozornost ti takoj pritegnejo stare ameriške limuzine iz petdesetih in šestdesetih let, ki si utirajo pot med novjšimi modeli pločevine. Nov avto je za povprečnega državljana pravo razkošje, če že ne le sanje.

V mestu srečuješ ženske v tradicionalnih oblekah in s tančico preko obraza, kakor tudi druge, oblečene po evropski modi. Moški v dolgih oblekah galabedah, z rdečimi ali črnobelimi rutami ne vzbujajo prav nič večje pozornosti, kot tisti v klasičnih zahodnjaških oblekah.

Foto: Mira Goričan

Sirija je domala vsakodnevno omenjana v zvezi s spopadi v Beirutu. Marsikdo v "civilizirani" Evropi misli, da je potovanje v to bližnjevzhodno deželo zagotovo nevarno početje. Še celo popotniški "vsevedni", ki sva jih srečevala na potepanju po Egiptu, so modrovali: "Ja, v Siriji je pa treba biti previden." Seveda oni še niso bili tam, ampak prijateljev znanec...

Ravno dovolj informacij za malce dvomov, ki jih tudi spodbudne vrstice popotniške biblije - vodiča, niso čisto razblinile.

Kakor vsako večje arabsko mesto, se tudi Damask ponaša z ogromno pokrito tržnico, ki je s pisanimi stojnicami, vsiljivimi trgovci in rokodelci prava paša za oči. Blago iste vrste prodajajo skupaj, tako da v enem delu tržnice bežiš pred vonjem klavnice, drugje občuduješ raznovrsten nakit, spet tretji konec vabi z raznimi dišavami, začimbami, ... Malo nerodna zadeva, če se ne znajdeš najbolje in obupano iščeš sadje v predelu, kjer kraljujejo slaščičarji. Tudi v mestu so trgovine razdeljene podobno. Poseben del je namenjen v glavnem le ženski garderobi, drugje se nahajajo trgovine z moškimi oblekami. Malo stran naletiš na ulico avtomehnikov pa vulkanizerjev in že je tu ulica krojačev, ki ti zašijejo kak nos garderobe kar pod vedrim nebom. Med množico ljudi delajo še večjo gnečo številni preprodajalci, ki brezskrbno ponujajo pretihotapljeno blago na najbolj prometnih ulicah. Naprodaj so tuje cigarete, cenene ure, banane, toaletni papir... Blago, ki prihaja iz bližnjega Libanona imajo razstavljeno na zložljivih mizah, ki jih lahko po potrebi v trenutku zaprejo in se poženejo v beg. "Štrajk, vojna, revolucija?" sem se spraševal, ko sem prvič videl preprodajalce, ki so se pogrnali v beg pred policijo in je o njihovi prisotnosti pričal le še kak kos izgubljenega vročega blaga. Menda so taki prizori bolj redki, saj vlada prekupčevanja ne preganja preveč zagrizeno. Verjetno so temu vzrok tudi podkupnine na pravem mestu ...

Povsod po mestu so naju spremljale slike Asada in državne zastave, ki so napovedale bližajoči se državni praznik. Na televiziji so ga pospremili s prikazovanjem najmodernejšega orožja. Tudi brez tega sem dobil občutek, da so mnogi zelo ponosni na moč njihove armade. Velikanski izdatki za orožje pa zagotovo močno vplivajo na nezavidljivo stanje sirijske ekonomije.

Nedaleč iz Damaska leži zanimiva vasica Maalula, kamor sva ubežala pred hrupom živahne prestolnice. Pisane hiše, do katerih vodijo ozke stopnice, se kot grozd oklepajo strmega pobočja pod skalnim previsom. Ponoči ima malo naselje še poseben čar, ko se na ravnih strehah prižgejo številni osvetljeni križi. Prebivalci so večinoma grški ortodoksi, vendar pa si je v krščansko vasico utrla pot tudi mošeja, brez katere v muslimanski deželi pač ne gre.

Homs je precej veliko, a nezanimivo mesto, nekje sredi bolj obljudenega zahodnega dela Sirije. Tu sva ostala le zaradi zanimivega Youth Hostla, ki nama je nudil najcenejše možno prenočišče. Dolgočasno mesto je krasno izhodišče za enodnevne potepe po bolj zanimivih okoliških krajih.

Široka avtocesta, ob kateri na bolj prometnih odsekih ponujajo tihotapljeno blago in sveže ribe, vodi do pristaniškega mesta Tartus.

Sramežljivo sonce je končno zamenjalo mrzle deževne dneve, ki sva jih bila sredi novembra deležna v izobilju. S skupino otrok, katerih šolske uniforme so močno spominjale na vojaške, sva se zdrenjala na malo barkačo. Prav nič prijeten ni bil občutek na leseni lupini, ki se je prebijala med visokimi valovi in grozečimi tankerji, ki so nedaleč od obale čakali, da se rešijo težkega tovora. Pripulili smo na mali otoček Arwad. Otok je pozidan skoraj od zadnjega kotička in le ob obali je še nekaj prostora za ribiče, ki gradijo lesene barke in krpajo mreže. Med stisnjenimi hišami se vijejo ozke ulice, katerih vsaka ti pokaže kaj novega. Na žalost se za marsikaterim vogalom prikažejo kupi smeti, ki ti kamlu preženejo vsako željo po nadaljnem raziskovanju bolj skritih koticov.

Dolgočasno vožnjo proti Hami so prekinili policaji v civilu, ki so z orožjem v rokah pregledali avtobus. Preverili so tudi spisek potnikov, ki ga mora narediti šofer pred vsako vožnjo. Takšni pregledi so menda kar pogosti,

Foto: Miha Dobrin

saj tudi Asadova vlada, ki se je v nemirnih vodah sirijske politike uspela obdržati že skoraj dvajset let, ne uživa le simpatij. Tajna policija je prisotna povsod.

V Hami se je leta 1982 začel protivladni upor, ki pa ga je vojska krvavo zatrla. V spopadih je življenje izgubilo okoli 20 000 ljudi! O neljubih dogodkih danes ni skoraj nobenih sledov več.

Danes v mestu vzbujajo pozornost velika vodna kolesa, ki so nekoč služila za oskrbovanje z vodo. Lesena kolesa ob reki se vrtijo še danes in zaradi trenja povzročajo nadvse čudne škripajoče glasove.

Ta del države eden najbolj konzervativnih v Siriji, kar potrjujejo tudi mnoge ženske, ki imajo glavo pokrito s črno ruto, brez najmanjše odprtine za oči.

Med rekama Orontes in Evfrat se razprostira puščava, sredi katere leži oaza Palmyra. V času karavan, ki so tovorile svilo in drugo eksotično blago iz Kitajske v Evropo, je tu zraslo mogočno mesto. Oaza je bila tudi pomembna postojanka na poti karavan med Sredozemljem in Mezopotamijo. Danes ostanki stare civilizacije skorajda samevajo. V kakšni bolj turistični deželi bi bile ruševine gotovo preplavljene s trumami turistov, tu pa sva naletela le na družino beduinov, ki živijo v mali hiši nedaleč od starodavnega svetišča. Pregnal naju je šele dež, ki je tu bolj redek pojav. Zavetje sva našla pod šotorom prodajalcev dateljnov, kjer sva si ob toplem čaju hladila jezo nad muhastim vremenom.

Aleppo, moderno trgovsko mesto blizu turške meje, me je še najbolj navdušilo z velikansko pokrito tržnico. Čim prestopiš prag enega izmed vhodov, te pogoltno pravi labirint neštetihih ozkih prehodov med trgovinami in stojnicami. Tržnica je kraj, kjer še posebno starejši

domačini, nevajeni nakupov v modernejših trgovinah, dobijo prav vse od mesa do dragocene svile.

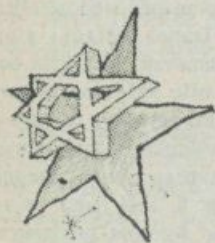
Ko sva se samo iz radovednosti zanimala za ceno svile, so naju trgovci zasuli s hvaljenjem svojega blaga. Slučajni mimoidoči nama je hotel pomagati pri barantanju, pa so ga trgovci grobo napodili. "He is a very bad man," sva dobila pojasnilo najbolj zagretega, ki je mislil, da ga čaka dober posel. Le stežka sva se ga rešila in poslej za cene raje nisva več spraševala.

Na zapuščenem mejnem prehodu sva srečala le avtobus iranskih turistov, ki so menda že celo večnost čakali, da jih spustijo naprej. Še zadnji žig in lahko sva se poslovila od poslednje arabske dežele na poti proti domu ...

FELJTON

PROTOKOLI SIONSKIH MODRECEV

Da bi bolj prodrli v ustanove, smo velikemu številu upravljalcev obljubili pravico do skupne državne uprave, brez vsakršne kontrole, pod pogojem, da nam aktivno pomagajo pri ustvarjanju pretvez za nezadovoljstvo z ustavami in na ta način pripravijo pot za nastanek republike v njihovi državi. Republike nam bodo dale prestol sveta. Zaenkrat smo samo zamenjali vpliv liberalnih vlad z našo močjo: z zlatom.

Dandanes se noben minister ne more obdržati na oblasti, če nima naše podpore in navidezne ljudske podpore, ki jo mi za kulisami pripravimo.

Šesta seja (1)

RAZVOJ REPUBLIKANSKE DRŽAVE

Vsaka republika gre skozi tri faze: prva je podobna prvim dnevom stekline pri človeku, ki je oslepel in se ogorčeno meče v levo in desno, druga faza je demagogija, ki povzroči anarhijo, ta pa neizbežno vodi v despotizem, vendar ne k vidnemu in zakonitemu in s tem odgovornemu, temveč k tajnemu, nevidnemu, ki svoje delo opravlja bolj cinično, saj ga izvajajo vseh vrst agenti, ki se brez hrupa zamenjujejo – to pa je v prid naši tajni moči, ki jo osvobajajo skrbi, da bi nagrajevala dolgotrajne zasluge. (3)

SVOBODA IN VERA V BOGA – ZRUŠITI JU

Priznati moramo, da bi bila svoboda lahko neranljiva in trajna, če bi temeljila na načelih vere v Boga, človeškega brat-

stva, brez ideje enakosti – ta je proti naravnim zakonom, ki zahtevajo oblast. (5) Narod, ki bi živel v taki veri, bi skromno in mirno užival zaščito svojih županij, podložen božjim pravilom, ki bi odredjala njegovo usodo na zemlji. Zato moramo vero spodkopati, iztrgati iz duš GOIMOV vsako misel na Boga in dušo in vse nadomestiti z matematičnimi formulami, pohlepom in materialnimi interesi.

TRGOVINA IN INDUSTRIJA, ŠPEKULACIJA

Da GOIMI ne bi imeli časa za razmišljanje in opazovanje, jih moramo s pomočjo industrije in trgovine usmerjati v pohlep po dobičku. Tako bodo posamezniki in narodi iskali svoje lastne dobičke. Zpleteni v ta boj, ne bodo niti opazili svojega skupnega sovražnika: naš interes. Da pa bi svoboda lahko razmajala družbo GOIMOV, moramo špekulacijo postaviti kot bazo industrije.

Od tod sledi, da bo bogastvo, ki ga bo industrija potegnila iz dežele, prešlo v špekulacijo, t.j. napolnilo bo naše blagajne, ker bodo vse niti špekulacije v naših rokah.

ZLATO TELE

Strdit boj za supremacijo in ekonomski pretresi bodo ljudstva razočarali, postala bodo egoistična, brezsrčna in zagabila se jim bosta vera in politika. Njihov edini vodja bo številka. Oboževala bodo zlato, zaradi materialnih užitkov, ki jih omogoča. Tako bodo dokončno padla v naše suženjstvo. Na ta način bodo, ko nam bo

potrebno izvesti državni udar, nižji sloji GOIMOV nastopili proti našim konkurentom na oblasti – proti GOIMOVIM intelektualcem.

SEDMA SEJA (1) Pravniki in odvetniki (2)

Odvetniški poklic naredi tiste, ki ga opravljajo, hladne, okrutne, trdokožne, navadne formaliste, brez načel. Razen na svojo korist, ki jim jo prinaša obramba, ne gledajo splošne družbene koristi, ki bi jo z obrambo lahko dosegli. Zaradi tega sprejemajo vse pravde, brez razlik in za vsako ceno zahtevajo milost za zločince. V ta namen se poslužujejo tudi najnezatnejših pravnih zvijač in s tem demoralizirajo sodišče ter njegovo veljavo in namen. (3)

(1) 21. zapisnik franc. rokopisa: 17 seja pri NILUSU.

(2) Polj. in italj.: Odvetniki

(3) V izdaji iz leta 1901 ni sledečih vrstic, ki so pri NILUSU: »Torej bomo odvetnikom omejili delovno področje s tem, da jih bomo izenačili z upravnimi oblastmi, katere so zadolžene za izvajanje zakonov. Odvetniki ne bodo imeli pravice dogovarjanja s svojimi klienti, tako kot je nimajo sodniki, niti ne bodo dobivali njihovih spisov prej, kot takrat ko jim bo sodišče določilo kliente. Te spise bodo pregledovali samo na podlagi poročil in dokumentov, kliente pa bodo branili šele potem, ko jih bo sodišče izprašalo in bo njihova obramba slonela na rezultatih tega prvega zaslišanja. Pristojbine jim bodo določene brez ozira na uspeh ali neuspeh obrambe. Na ta način bodo postali navadni izvajalci dela obrambe kot protiutež tožilcu, ki bo glasnik obtožbe.

Na ta način bo sodni postopek znatno skrajšan, dobili pa bomo tudi pošteno in nepristransko obrambo, katere ne bodo vodili materialni interesi, temveč odvetnikovo globoko prepričanje. To nam bo prineslo še to korist, da bosta preprečena podkupovanje in korupcija, ki se sedaj vrinjata v sodišča nekaterih držav.

(1) Zapisnik franc. rokopisa: 4. seja pri NILUSU

(2) Polj. in italj.: Faze republike

(3) Tu je pri NILUSU sledeči odstavek: Tajno delovanje lož po vsem svetu. Kdo ali kaj bi lahko zrušilo nevidno moč? Ta pa je prav naša vlada. Masonska loža ima po vsem svetu vlogo maske, ki prekriva naš cilj, ne da bi se tega zavedala. Kako pa se bomo mi s to močjo okoristili v našem načrtu in na naših področjih, bo ostalo drugim na veke prikrito.

(4) Polj. in italj.: Svoboda in vera

(5) NILUS: Podložnost.

(6) Polj.: Mednarodna konkurenca trgovine in industrije – vloga špekulacije. italj.: Trgovina, industrija – špekulacija.

(7) Polj.: Oboževanje zlata.

(8) NILUS: Takrat se nam bodo nižji stanovi pridružili proti našim nasprotnikom – privilegiranim pogonom, brez kakšnega večjega cilja, niti ne iz ljubezni do bogastva, temveč iz čistega sovraštva do višjih slojev.

Diskreditiranje GOIMOVIH duhovnikov. (4)

Poskrbeli smo, da smo diskreditirali GOIMOVO duhovščino in zrušili njegovo poslanstvo, ki bi nam bilo lahko v oviro. Vpliv duhovščine na ljudstvo je vsak dan manjši.

Svoboda vesti. Propad krščanstva. Nesramni hrup. (5)

Svoboda vesti je že povsod proglašena; dejansko nas le še nekaj let loči od propada krščanske vere, našega najhujšega sovražnika, zaradi njene Teorije o nadnaravnem bodočem življenju. Lahko bomo premagali druge zapreke, toda ne poskušajmo tega, dokler nismo premagali te. Klerikalizmu smo tako zožili delokrog, da bo njegov vpliv ravno nasproten dosedanjemu.

Žido-masonski načrt proti Vatikanu. (6)

Ko bo napočil čas, da začnemo rušiti papeževo kraljestvo, bo prst nevidne roke pokazal ljudskim množicam Vatikan in ko bodo te navalile, se bomo prikazali kot njegovi zaščitniki, da preprečimo preveliko prelivanje krvi. To dejanje nam bo odprlo vrata, ko pa bomo vstopili, bomo tam ostali vse dotlej, dokler ne zrušimo vsjo moč, ki tam še obstaja.

Židovski kralj, pravi papež in patriarh vesoljne cerkve. (7)

Židovski kralj bo to, kar je zdaj papež. Postal bo vesoljni patriarh internacionalne cerkve, katero bomo ustanovili. Dokler pa ne prevzgojimo mladine, tako, da jo bomo s prehodnim verovanjem pripeljali v našo vero, se ne bomo niti nasilno niti odkrito obregovali ob obstoječo cerkev. Rušili jo bomo s kritiko, izvirom neenotnosti in razdora.

Razdiralni cilji židovskega tiska. (8)

Na splošno bo naš tisk razkrival delovanja države in vere ter nesposobnost GOIMOV, ki niso z nami. To bo opravil z najbolj prostaškimi izrazi ki bodo poniževali kristjane, tako, kot so oni skozi stoletja poniževali našo raso.

(4) Polj.: Vpliv klera GOIMOV; italj.: Antiklerikalizem.

(5) Italj.: Konec GOIMOVIH religij.

(6) Polj.: Papežev dvor., italj.: Proti Vatikanu.

(7) Polj.: Židovski kralj, pravi papež in patriarh; italj.: Pravi papež in patriarh sveta.

(8) Polj.: Cilji sodobnega tiska; italj.: tiskovna služba.

Organizacija policije (9)

Mi bomo o vsem obveščeni brez pomoči uradne policije. (10) Policija, katero smo organizirali GOIMOM obstaja samo zato, da prepreči njihovim vladam spoznati resnico.

Po našem vzgojnem programu, bo tretjina naših podložnikov prostovoljno nadzirala druge po čutu dolžnosti; kar mora biti načelo vsakega uradnika. Tako zdaj dela tretjina naših BRATOV, ki pazi na druge in prijavlja, kar izve. Špijozna služba in okoriščanje z ovadustvom, je za nas častno delo. (11) V bodočnosti bo to načelo splošno.

Tisti, ki ne prijavi političnih ali drugih pojavov, o katerih je kaj izvedel, bo smatran kot sokrivec, če se mu dokaže, da je za to vedel.

Kahal, vzor špijonaže

Tako kot so danes naši bratje dolžni, da nas opozorijo na odpadništvo pri Kahalu, tako bodo morali na njihovo lastno odgovornost delati vsi naši podložniki, če bodo hoteli izpolnjevati svojo dolžnost do države.

Zloraba uradniške oblasti (12)

S tem, ko nudimo Goimom vabo liberalizma in nevestnosti, smo razvili egoizem in pohlep pri agentih, ki naj bi ustvarili red. V njih smo razvili razdiralne nagnjenosti med katerimi je najvažnejša napitnina. V višjih krogih smo ustvarili nered, ki so pri nižjih izzvali nezadovoljstvo in splošne spore (13)

OSMA SEJA (1)**Oblast in zakoni Goima izgubijo vsako spoštovanje (2)**

Po naših zaslugah je uporaba zakonov Goima omejena le na najnujnejše. Njihov ugled smo spodkopali, ko smo uvedli liberalna tolmačenja. Najvažnejša vprašanja

(9) Pri NILUSU se ta odstavek začneja: Naša vlada bo slična hindustanskemu bogu VIŠNU. Vsaka od naših sto rok bo držala en vzvod državnega socialnega mehanizma.

(10) NILUS: ...ki smo jo pokvarili, da bi škodovali poganom.

(11) Pri NILUSU: »Na drugi strani pa bodo strogo kaznovani nosilci lažnih vesti, da tako preprečimo zlorabo privilegijev špijonaže. Naše agente bomo izbrali v višjih in nižjih slojih družbe. Jemali jih bomo med upravniki, izdajatelji, knjigarji, tiskarji, uradniki, kočijaži, služabniki itd. Ta policijska moč ne bo mogla ničesar samostojno opraviti, niti ne bo mogla kaj ukreniti po svoji volji, saj bo dosledna dolžnost te neboljene policije edino v tem, da obvešča in nastopa kot priča. Preverjanje njenih obvestil in eventualne aretacije, bo delo skupine odgovornih policajev. Aretacije bodo izvajali žandarji in občinska policija.

(12) Polj. in italij.: Zloraba oblasti

(13) Pri Nilusu: Takšna organizacija kot je naša, bo izkoreninila vse zlorabe oblasti, kakor tudi vsa podkupovanja in korupcijo. Porušila bo vse ideje, s katerimi smo opogonili življenje poganov z našimi teorijami o nadčloveških pravicah.

Kako bi sicer lahko dosegli cilj, da ustvarimo v upravnih poganskih ustanovah nered, če ne s takimi sredstvi. Med najvažnejša sredstva, s katerimi bomo pokvarili njihove ustanove, moramo prišteti agente, ki so zaradi svoje razdiralne dejavnosti zmožni pokvariti druge s tem, da jim razkrivajo in v njih razvijajo svoje pokvarjene namere, kot so zloraba oblasti in nesramno kupovanje vesti.

političnih in moralnih načel rešujejo sodišča v smislu naših navodil. Razsojajo razprave s stališč, katera jim mi preko svojih »slamnatih mož«, tiska ali drugih sredstev, za katera se ne ve, da jih uporabljamo, vsilimo. Celó samo senatorji in višja uprava slepo sledijo našim nasvetom in navodilom. Tu vam nudim nov dokaz revščine živalskih možganov Goima, nespособnih, da bi razčlenili, zaznali ali še več, da bi predvideli posledice takega stanja.

Izvoljeno ljudstvo

Duh Goimov je živalski: vidi, toda ne predvideva in njegovi zaključki so izključno materialni. Iz vsega tega sledi, da nas je narava sama predvidela, da vodimo Goime in prevladamo svetu.

DEVETA SEJA (1)**Prodani uradniki**

Kadar vlada, republikanska ali avtokratska sprejema odločitve, se opira na zakone. Zaradi tega moramo vso skrb posvetiti iskanju struje, ki je sposobna, da jih iznakazi, zamaskira ali podvomi. S spremienjanjem zakonov v liberalnem smislu, postanejo nove zahteve navada; neizpolnitev pa vodi v razpusnitev in anarhijo. Takrat bomo naš despotizem, sicer že močan kot dejanski suvereni sveta, pravzaprav kralji, čeprav ne okronani, učvrstili, saj je nevreden in zato tudi neodgovoren. Namesto da bi padla odgovornost na nas, bo padla na predstavnike ljudstva, ki nezavedno in ne da bi poznali cilj izvajajo naš program, toda ker jih mi ščitimo, ker poslušajo naše nasvete, jih njihova odgovornost izpostavlja samo menjavi službe v upravi ali v začasnih suspenziji; v primeru protesta proti našim navodilom pa bi bili obsojeni na večni pokoj. (prevajalec tu spominja francoskega predsednika Carnota, ki je bil poslan v večni pokoj z nožem, Mac Kinley s kroglo, Feliks Faure pa s strupom, kot še toliko drugih poznanih in nepoznanih protižidovskih borcev.)

(1) 13. zapisnik francoskega rokopisa; del 15. seja pri Nilusu

(2) Polj.: Propadanje prestiža zakonov in autoritete Italij.: Anarhija Goimov

(1) 3. zapisnik francoskega rokopisa; 2. seja pri Nilusu, deloma.

(2) Polj.: uprava »ročelja in tajni svetniki« Italij.: vlada pročelja in tajna vlada

Vse te polemike okoli objave Protokolov v »Tribuni« pa se vrtijo predvsem okoli naslednjih vprašanj: Ali so Protokoli ponarejena in dokazana laž, ali so Slovenci antisemiti in komu koristi izdajanje Protokolov, oziroma je izdajanje Protokolov pametno? Želim odgovoriti na vsa ta vprašanja, toliko izčrpno, koliko mi je pač mogoče zaradi omejenega prostora. Začnimo najprej s prvim vprašanjem...

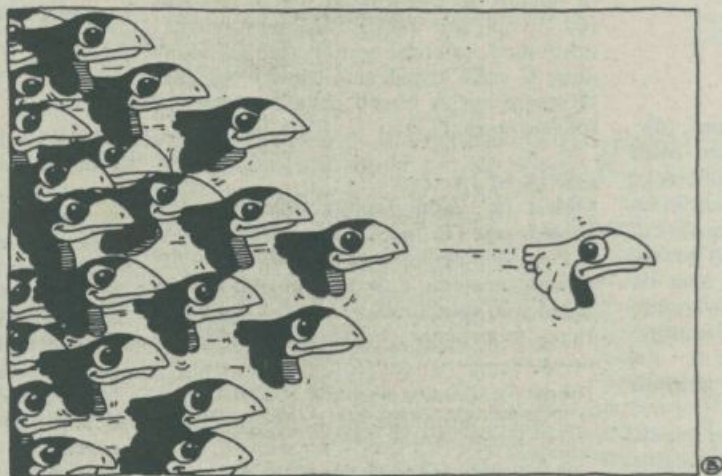
SO PROTOKOLI ZLOBEN PONAREDEK?

Ali so protokoli avtentični in kakšna zlobna družina je napravila te načrte za »uničenje sveta?« se je vpraševal že »Times« 8. maja. Takrat je ogorčeno zapisal, da po tem, ko je angleški narod moral zbrati vse sile, da bi se ubranil germanske zarote (Pax Germanica), je sedaj padel v judovsko zaroto (Pax Judaica). Nato je pozval angleške intelektualce, naj pridejo temu do dna, da se organizira komisija, ki bo to razčistila. To se je tudi zgodilo in od takrat naprej so bili vsaj za pametne Angleže Protokoli rešen problem. »Times« je kasneje tudi razkril, da so Protokoli pravzaprav groba kopija pamfleta proti Napoleonu III., ki ga je 1870 leta napisal Maurice Joly. Ta napad na despotizem Napoleona III., ki je bil napisan v seriji 25. dialogov, je bil napisan kot dialog med Montesqujem in Machiavellijem. Montesque je predstavljal stvar liberalizma, Machiavelli pa je zagovarjal avtoritativni režim. Kruta ironija je, da je ta dialog naperjen proti Napoleonu III., ki je hotel napovedati avtoritativizem 20. stol., briljantno obrambo liberalizma. S tem je postal podlaga najbolj reakcionarnega teksta, ki je sploh kdaj preplaval svet. Joly namreč v briljantnem stilu piše, kako so ideje liberalizma pravzaprav povzročile despotizem, ki je bil vedno nemoralen in nekritičen. Machiavelli napada liberalizem s tako elokvenco in tako obširno, da je njegov napad prevladal ostale dele pamfleta.

Tako so Protokoli dejansko brezsraven plagiat, saj

PROTOKOLI

ALI JE OBJAVA PAMETNA?

Še ena razmišljanja o protokolih sionskih modrecev in o svetovni »judovski« zaroti.

Kritike, polemike, protesti in pritožbe, ki jih je vzbudila objava Protokolov sionskih modrecev v Tribuni, zbuja zelo zanimivo in tudi poučno razmišljanje. Razni načini reagiranja na objavo tega eksplozivnega, kontraverznega, v 20. stol. politično najbolj vplivnega teksta, ki je bil preveden v vse evropske jezike in pri posameznih narodih izšel tudi v po desetih zaporednih izdajah, so bolj zanimivi kot sama objava Protokolov.

160 odlomkov protokolov (dve petini celotnega teksta) temelji na Jolyjevem izvirniku. Zelo verjetno je, da so bili Protokoli napravljeni nekeje med leti 1874 in 1899. Dežela je bila brez dvoma Francija. Predpostavljalo se je, da je bil to Pariz. Napisani so bili sredi Dreyfusove afere, nekeje v času med zapornikom Alfreda Dreyfussa 1894 in njegovo oprostitevjo 1899 leta. Verjetno v času samega vrha velike debate, ki je razdelila Francijo. Ponaredek je brez dvoma delo Rusa, ki je bil usmerjen k ruski desnici. Skoraj gotovo je bilo napravljeno pod direktivami zlobnega in kriminalnega Rackkovega, ki je vodil rusko obveščevalno službo v Evropi. Protokole je verjetno napisal eminentni fiziolog in politični žurnalist Ellie de Cyon v Franciji. Spise v glavnem pripisujejo de Cyonu, ki je bil sam po rojstvu Jud. In če pomislimo, da se v Rusiji de Cyon čita kot Tsion, oziroma Sion, ima naslov Protokoli modrecev Siona še dodatno poanto kot privatna šala, ki bi bila zato v stilu Rackkovega. Verjetna je torej hipoteza, da je satiro na Napoleona III., de Cyon po naročilu Rackkovega spremenil v Protokole sionskih modrecev.

Vendar marsikaj nepojasnjenega in misterioznega ostaja in ni verjetno, da bi bilo možno vse razjasniti. Protokoli so se rodili v čudnem, že minulemu svetu, v svetu protirevolucionarnih agentov in psevdomistikov, ki so cveteli v dekadentni carski Rusiji. Eden prvih, ki je posedoval Protokole in jih začel razširjati že leta 1905, je bil Rus Nilus in ve se, da je bil fanatičen pristaš ruske ortodoksne cerkve, velik mistik in antiracionalist.

KAJ JE NAVDIHNILO PONAREJEVALCE PROTOKOLOV, KAJ JIH DELA PREPRIČLJIVE?

Razlog, da zbuja takšno verjetnost še danes, pa izhaja iz judovsko-kraščanske apokalipse. Tisto, kar je navdihnilo pisce protokolov, je prerokovanje apokaliptičnega konca sveta in prihoda antikrista. Po tej prerokbi bo po

drugem prihodu Kristusa in v poslednji sodbi sledila pojava antikrista, človeka greha. On bo zahteval, da se ga časti kot boga in po čudežih, ki jih bo počel s Hudičevo pomočjo, bo vse zapeljal. Antikrist bo ustanovil svojo vlado čez ves svet, dokler ga Kristus ne bo uničil z dihom svojih ust. Jasno je, da so si razlagali to prerokbo tako, da bo antikrist Jud. In ta vera je ena od podlag za verjetnost Protokolov, da Protokolom verjamejo. Ta vera se pojavlja v nekaterih reakcijah na Protokole tudi pri nas. To je iracionalizem, do katerega nisimo še danes v Sloveniji popolnoma imuni.

Sicer pa, kdor bi še dvomil o tem, da so protokoli zloben ponaredek in bi še kaj več hotel vedeti o pravljici, o mitu judovske svetovne zarote, si naj prebere knjigo Normana Cohna z naslovom »Warrant for Genocide«, Penguin Books 1967, 1970. Velika Britanija. Knjiga na več kot 300 straneh ima naslednja poglavja:

1. Izvor mita (mit o svetovni judovski konspiraciji)
2. Proti Satanu in izraelski univerzalni ali-ansi
3. Protokoli in dialogi v peklju (diskusija med Machiavellijem in Montesqujem)
4. Tajna policija in okultizem
5. Protokoli in Rusija
6. Protokoli pridejo v Nemčijo
7. Protokoli krožijo po svetu
8. Nemški rasizem, Hitler in Protokoli
9. Mit (o svetovni judovski zaroti) in nacistična propaganda
10. Ponarejevalci na sodišču
11. Antisemitska internacionala

Knjiga zaključuje s študijo o vzrokih kolektivne psihopatologije. Ima še naslednje dodatke: Rabijeve govore, Paralelni prikaz odlomkov iz Protokolov in dialogov v peklju, Odlomke iz Protokolov, ki ne temeljijo na Dialogih v peklju in zadnji dodatek o Prihodu antikrista. Zraven je še dodatek popolne bibliografije vseh izdaj Protokolov na svetu, (1929 je izšla v Šibeniku, 1934 in 1939 v Beogradu) med njimi ni omenjena niti ena izdaja v Sloveniji, medtem ko je pri nekaterih narodih tudi po deset izdaj.

Očitno imajo nekateri, ki pripravljajo še dolge eseje o protokolih, naperjenih proti objavi v »Tribuni«, to knjigo v posesti, saj so jo nekateri od njih videli pri meni. Na žalost mi je knjiga na skrivnostni način izginila in omenjene navedbe črpam iz svojih izpiskov.

Pa še to: pred nekaj leti se je med našimi ekonomisti že pojavilo vneto zanimanje za te protokole in takrat so se nekateri obrnili name. Ko sem jim omenjeno knjigo dal, se je njihova vnema polegla.

ALI SO SLOVENCİ ANTISEMITI?

Smo Slovenci antisemiti, ali pa obratno, se z Judi identificiramo? Se morda bojimo, da nas družijo z njimi ista usoda nekdanj najbolj izkoriščanega in preganjanega naroda v Evropi? Kakšno je bilo razpoloženje v Sloveniji v času prve izraelske vojne z Arabci? Smo bili z Izraelci ali na strani Egipta? Smo se kot skupnost 100% solidalizirali s takratno našo jugoslovansko politiko do Izraela? Ali ne prihajajo prav iz Slovenije nenehne pobude, da bi Jugosla-

vija z Izraelom vspostavila normalne diplomatske odnose? Ali nismo v Ljubljani imeli že nekaj mednarodnih simpozijev na temo narodnih manjšin, kjer so bili obravnavani tudi Judje in to nikakor ne antisemitsko? Ali nismo imeli celo poseben simpozij o problemih Judov in o preganjanju manjšin, ki je predvsem pozicijo slovenskih Korošcev v Avstriji primerjal s pozicijo Judov? Ali nismo imeli na SAZU simpozij o Posvetni eshatologiji in komercialni etiki pri malih narodih, kjer smo prav Jude in njihovo komercialno etiko in posvetno eshatologijo dali za vzgled podjetništvu, ki se na Slovenskem razvija?

Kaj torej smo? Smo proti Judom ali smo za Jude? Čeprav jih v Sloveniji ni mnogo in čeprav beseda Jud tradicionalno nima negativnega prizvoka, beseda Žid pa še sploh ne (pomeni prej nekaj finega, prestižnega), pa vendar nismo zaljubljeni v Jude. Nikoli nisem namreč slišal, da bi se Slovenci podobno kot Angleži s ponosom imeli za izgubljeno izraelsko plemo. Nikoli še nisem slišal, da bi želeli zgraditi novi Izrael (kvečjemu kraljestvo božje po katoliškem modelu). Naš največji ideolog slovenskega kulturnega poslanstva Josip Vidmar je želel, da Ljubljana postane Atene Evrope, nikakor pa ne evropski Izrael (čeprav imamo v Slovenskih goricah kraj Jeruzalem). Tudi Kocbekova alergija do mesijanizma ne kaže ravno, da smo Slovenci pravilno razumeli mistiko trpljenja, ki jo izraelsko ljudstvo obvlada. To je mistika, ki je prisotna tudi v Srbstvu in njihovem akutnem občutku poslanstva. Ali je pomanjkanje tega pri Slovencih vzrok njihove premajhne samozavesti in občutka

DACHAUSKI PROCESI

Na željo raziskovalne skupine DACHAUSKIH PROCESOV (delovni naslov knjige), dr. Ljuba Bavcona, dr. Dušana Nečaka, dr. Petra Kobeta in Martina Ivaniča, nekaterih udeležencev, ter Raziskovalne skupnosti Slovenije in drugih, bi v letu 1989 izdali omenjeno knjigo.

Knjiga vsebuje celotno dokumentacijo in komentar raziskovalne skupine in bo obsegala predvidoma 950 tiskanih strani, formata 14 × 20 cm.

Zaradi finančne situacije, sredstev za izdajo nismo sposobni v celoti zagotoviti. Vabimo vas k sodelovanju tako, da na podlagi sponzorstva omogočite izdajo knjige.

Knjigo, ki obsega 980 tiskanih strani, lahko naročite na naslov: Komunist Ljubljana, Ljubljana, Zarnikova 3, ali po telefonu 323-061 in 327-071.

svetovnozgodovinskega poslanstva? Ali je kaj drugega v Slovenstvu, ki je razlog, da smo Slovenci imuni do Judovstva, da se z njim nikoli nismo ukvarjali? Ali pa je razlog samo v tem, ker smo tako veliki solipsisti, da nas zunanji svet nikoli dovolj močno ne razgiblje.

Končno, zakaj se Judje v Sloveniji, kolikor jih je že, niso nikoli zavestno organizirali in šli s slovenskim kulturnim okoljem polemiko, temveč so se z njim obratno harmonično, organsko spajali. Spomnimo se samo Grūna in drugih. Tukaj je priložnost, da postavim neko svojo tezo, ki jo bodo Slovenci sprejeli ali pa tudi ne. Toda v trenutku, ko smo končno sicer z veliko zamudo objavili protokole tudi pri nas in ko grozi Slovenstvu in tudi »Tribuni« obtožba antisemitizma, se mi zdi ta teza aktualna.

Po mojem Slovenci živimo geopolitično na podobnem izpostavljenem ozemlju, kot so v pradavnih časih živeli Judje. Pradavni Izrael je bil takrat obkrožen z velikimi dominantnimi narodi, oziroma državami, kot je to bil Babilon, Egipt, antična Grčija in na koncu Rimski imperij. Te dominantne države so jih okupirale, kot na primer Rim, in zatirale, jih pregnale v suženjstvo kot Egipt in Babilon. V vsakem oziru pa jim ukinjale njihovo državnost, predvsem pa njihov vladujoči, gospodujoči razred. In tako judovstvo ni znotraj svojega naroda ustvarilo nikoli naravne hierarhije, razrede, ki bi bili medsebojno izolirani. Njihovo vladujočo aristokratsko plast so tujci vedno sistematsko uničili, njihove kralje pobili. In tako so Judje postali med seboj enakopravni in niso imeli izraziti suženjskih plasti. Njihova resnična aristokracija so bili preroki, ki so bili pravzaprav edini legitimni voditelji naroda. Slovenci so podobno obkroženi z velikimi dominantnimi narodi, ki Slovence po moči in številu znatno presegajo. Slovincem so podobno tujci stalno uničevali, preganjali in iztrebljali njihovo zgornjo plast, kolikor se je le-ta sploh lahko zaradi stalne tajske nadvlade sploh lahko ustvarila. Slovensko avtohtono plemstvo je bilo uničeno že po kralju Samu. Za poznejše tuje plemstvo, ki pa se je dokaj identificiralo s slovenskim geografskim in tudi kulturnim prostorom. Od celjskih grofov naprej pa Slovenci nikoli niso mnogo marali in obremenjevali našega zgodovinskega spomina. To delamo tudi danes. Zdi se, da ne zavidamo pretirano Črnogorcem, ko le-ti z velikim ponosom pokopavajo svojega kralja in na te pogrebe vabijo evropsko plemstvo in aristokracijo. V času, ko v Jugoslaviji vlada gospodarska kriza, Slovenci ne iš-

čemo ponosa v slavni preteklosti, temveč smo raje ponosni na svoje delo in pridnost v sedanjosti. Mnogi mislijo, da bi Slovenci morali malo več dati na svoje slavne celjske grofe in na Turjake, ki so jih imeli za strah Turkov. Vendar očitno nas to ne gane. Morda nam ni do srea segla tudi proslava obletnice Kosovske bitke. Ne znamo ali nočemo razumeti mistike trpljenja poraženih junakov. Zato tudi nimamo smisla, da bi mistificirali in slavili naše lastne poraze in trpljenje, da bi se s trpljenjem ponašali. Smo preveliki racionalisti in nas je trpljenja strah. Ali smo res, kot pravi Cankar narod hlapcev, narod brez svoje gospode, narod brez dominantne vladujoče plasti; brez svoje resnične državotvorne elite, kar nas že loči tudi od Hrvatov, ki menijo, da je vsa njihova inte-

ligenca, posebno ta, ki se pri priimkih končuje na ič, po socialnem poreklu potomka nekdanjega plemstva in zato daleč nad običajnim narodom in zato legitimna, da mu vlada.

Vsak tujec, ki pride v takšen družbeno nediferenciran slovenski narod, čuti to odsotnost lastne slovenske dominantne plasti, kjer se ni treba pred nobenim Slovincem pretirano globoko priklanjati, čuti se bolj enakopravnega kot doma. Ne čuti se ogroženega in si zato ne rabi ustvarjati organizacije, da bi se pred Slovenci zaščitil. Ni več skrivnost, da tudi najbolj socialni neprilagodljivi elementi, ki prihajajo iz vseh krajev sveta, in ki jih lastno okolje izriva na rob, najdejo v Sloveniji svoj dom, svojo streho. In ker v Sloveniji ne najdejo zelo dominantne oblastne družbene plasti, večkrat skušajo tukaj zagospodovati.

Vprašanje o antisemitizmu na Slovenskem (antisemitizem najdemo pri vseh narodih) je torej dokaj zapletena stvar.

KOMU KORISTI OBJAVLJANJE PROTOKOLOV V SLOVENIJI, OZIROMA, ALI JE TO PAMETNO?

Situacija, iz katere so nastali Protokoli v Evropi, in situacija danes v Jugoslaviji sta si na moč podobni.

Protokoli sionskih modrecev so rezultat mita o judovski svetovni konspiraciji. Ta mit ima, kot že rečeno, že dolgo zgodovino v Evropi, se pa je ponovno akutno pojavil s francosko revolucijo na prehodu 19. stol. kot izraz novih socialnih napetosti.

Evropa je doživela takrat velike spremembe. To je čas, ko so se tradicionalne vrednote majale. Podedovani privilegiji niso bili več svete stvari. Stare vrednote in verovanja so postale vprašljive. Konzervativno življenje agrarnega podeželja in agrarne družbe je ogrozila nova dinamična urbana civilizacija, ki je bila dinamična in predana inovacijam. Demokracija, liberalizem, sekularizem, so bile sile, ki jih je bilo potrebno upoštevati. V tem času so Judje postali identični z vsem, kar je bilo novega in modernega. Bili so najvišje utelešenje modernosti, demokracije in liberalizma.

Jude, ki so bili identični s temi inovacijami, so začeli preganjati. Da bi to svoje preganjanje napravili legitimno, so ustvarili mit o svetovni zaroti Judov in v ta namen ustvarjali ponaredke, ki bi naj bili dokazno gradivo za to njihovo zaroto.

Tudi v Jugoslaviji se bje bolj med konzervativnimi in naprednimi silami. Nosilci liberalizma, demokracije in vrste inovacij so predvsem Slovenci. To jim manj napredni jug zameri in nevarnost obstaja, da se Slovincem, podobno kot nekoč v Evropi Judom, nalepijo izmišljene potvorbe in ustvari mit o slovenski zaroti. S tem bi bili pritiski na Slovence legitimni.

Eden od razpravljalcev o Protokoli sionskih modrecev je zato upravičeno opozoril na analogijo s podobnimi izmišljenimi dokumenti, ki krožijo danes po Jugoslaviji od albanskega načrta za vstajo do razglasov domnevne fronte v Ljubljani. Tudi slovenskim ustavnim amandmajem, ne da bi jih kdo natančno racionalno preanaliziral, so pripisali zaroto proti Jugoslaviji.

V tem smislu je objava Protokolov v »Tribuni« pametna in služi kot opozorilo na nevarnost v Jugoslaviji, ki jo vsi ponaredki ravno zato, ker so ponaredki, v sebi nosijo, in ki lahko sprožijo iracionalna nasilja.

Milan Štante

DEMOKRACIJA

life is life

For a Cleaner Earth

GREEN PEACE

Ekologija nas uči, da človeštvo NI središče življenja na našem planetu.
Ekologija nam govori, da je celotna Zemlja del našega "teles"
in da se jo moramo naučiti spoštovati tako, kot spoštujemo sami sebe.
Tako kot čutimo zase, moramo čutiti za vsa živa bitja, za vse oblike življenja
- za kite,

tjulnje

za morja in

za gozdove.

Strahovita lepota ekološke miselnosti je v tem,
da nam kaže pot nazaj k razumevanju in sprejemanju življenja samega;
razumevanju in sprejemanju, ki sta imperativ tej posebni poti življenja in
v življenje.

Tako kot s kiti in tjujnji, mora biti življenje rešeno z nenasilnimi konfrontacijami
in s, kakor pravijo Kvekerji (protestantje), ljudmi,
ki bodo pripravljene pričati za življenje.

Oseba, ki je pripravljena pričati (bearing witness)
mora sprejeti odgovornost zavedati se nepravilnosti.

Ta ista oseba nato izbira, ali bo stala ob strani ali pa bo reagirala;
ne sme pa se obrniti proč izgovarjajoč se na svojo nevednost.

Etika Greenpeacea ni le, da osebno priča o zlobi in
krutosti zoper življenje,
temveč da se loti neposrednih akcij,
da to življenje zaščiti.

Medtem ko morajo biti akcije takojšnje in neposredne,
je prav tako nujno, da so nenasilne.

Zaustaviti moramo krivico in nepravilnost
brez uporabe osebnega nasilja zoper krivce.

Naša največja moč mora biti ŽIVLJENJE
samo in

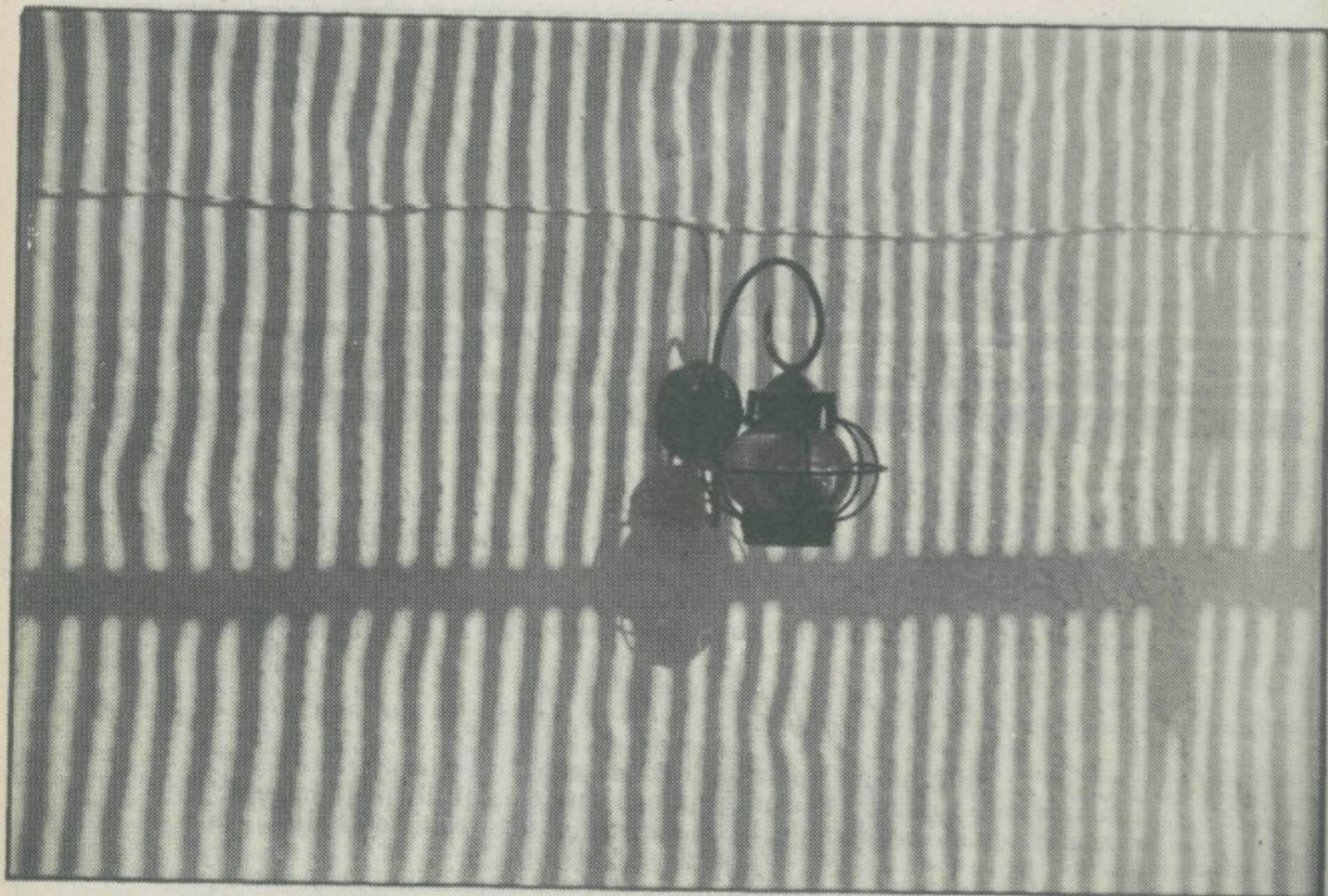
naša obveza

**USMERITI NAŠA LASTNA ŽIVLJENJA V
ZAŠČITO ŽIVLJENJ DRUGIH!**

GREENPEACE

P.O. Box 3720, Washington, D.C. 20007

ODLOČITEV

prekral sem spomin
na dvoje!
se pognal v beg
v noč, v temo pozabe.
zavedajoč se,
čakam eksekucijo.
amen!

Tomšič Zoran

RADIRANCI

zapečateni z usodo,
po megli svoji tavamo.
tavamo po davnini
toplih dni.
dni, ki v spominu
zapustili smo si noč strahu.
strahu smo se našli
tu, tu znotraj.
znotraj, kjer je mrak,
kjer je tišina, ki mori.
mori...

Tomšič Zoran

SEM

tujec
v krvi
soseda.
še na
cestah
beda,
odplaknjeno
življenje
gleda.

Tomšič Zoran

COMBAT

odpade cvetje roži,
jelenu ponos,
takrat postaneš tog,
izpraznjen.
tiste rdeče kaplje gledaš,
puščaš sapo na cevi,
naložiš kakšno truplo,
zastrmiš.
okrog te tujki neresnični
objehajo, omamljajo te!
vsakič, se končno
pokončaš.

Tomšič Zoran

毛泽东
一九五九年
十月
二十一日